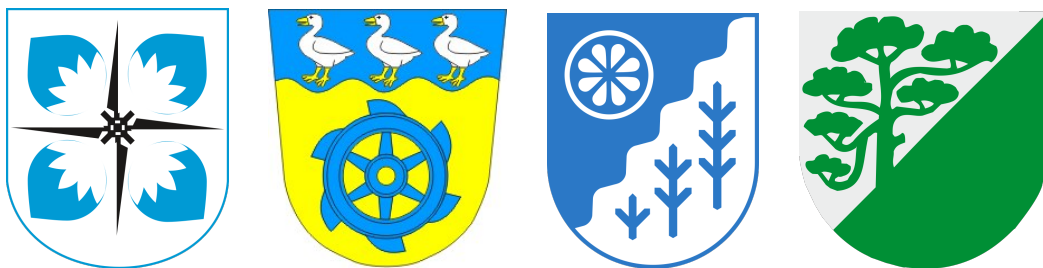

Ida-Harju Koostöökoja tegevuspiirkonna arengustrateegia 2015-2022

November 2015, Harjumaa

Hea lugeja!

Käesolev MTÜ Ida-Harju Koostöökoja tegevuspiirkonna arengustrateegia aastateks 2015 kuni 2022 on sündinud meie piirkonna organisatsioonide (ettevõtted, kolmas sektor ja omavalitsused) ning ettevõtlike inimeste pühendunud töö tulemusel. Ühiselt valitud strateegia eesmärgid ja prioriteedid aitavad tagada, et aastaks 2022 saab Ida-Harju Koostöökoja piirkonnast senisest veelgi ettevõtlikum, turvalisem ja kodusem paik nii kohalikele kui ka külalistele.

Lisaks piirkonna aktiivsete osapoolte arvamustele ja soovidele on käesoleva strateegia koostamisel arvestatud teiste juba varem valminud või kavandatavate arengudokumentidega. Olen veendunud, et selline laiapõhjaline lähenemine strateegia koostamisse on ainuõige viis arendada meie piirkonda ja tuua siia uusi ideid.

Käesolev strateegia on kinnitatud MTÜ Ida-Harju Koostöökoja üldkoosolekul 06. novembril 2015. Strateegia elluviimiseks taotletakse toetust Eesti maaelu arengukava 2014–2020 LEADER-meetme raames. Strateegiat viiakse ellu kooskõlas Eesti maaelu arengukava 2014–2020, Euroopa Liidu Ühise Põllumajanduspoliitika Rakendamise seaduse (ELÜPS) ning muude Leader tegevusgruppide ja Leader toetuste valdkonda reguleerivate õigusaktidega.

Soovin palju jõudu ja energiat kõigile tublidele ning aktiivsetele inimestele, kes asuvad ühiselt kodupiirkonna nimel käesolevat strateegiat ellu viima.

Merle Pussak
MTÜ Ida-Harju Koostöökoja juhatuse esimees

Sisukord

1. Piirkond.....	3
1.1. Territoorium.....	3
1.2. Rahvastik	4
1.3. Ettevõtluskeskkond	6
1.4. Loodus- ja kultuurikeskkond	7
1.5. Kolmas sektor	8
1.6. Kohalike omavalitsuste toimetulek.....	8
2. Strateegia 2010–2013 tulemused ja järeldused	11
2.1. Eesmärgid ja prioriteedid 2010–2013	11
2.2. Koostamise protsess.....	11
2.3. Meetmed 2010–2013	12
2.4. Tulemused ja tagasiside 2010–2013	13
2.5. Koostöö kogemused perioodil 2007–2013.....	16
3. Strateegia 2015–2022 koostamise protsess	19
4. SWOT	21
4.1. Piirkonna potentsiaali analüüs	23
5. Visioon ja eesmärgid	25
5.1. Visioon	25
5.2. Strateegia eesmärgid ja nende hierarhia	25
5.3. Strateegia tulemusindikaatorid.....	25
5.4. Strateegia mõjuindikaatorid	26
6. Strateegia elluviimise kava ja uuenduslikkus	27
6.1. Meetmete valik.....	27
6.2. Strateegia uuendusliku ja integreeritud olemuse kirjeldus.....	28
7. Meetmed.....	30
7.1. Meede 1 – Elukeskkonna arendamine.....	30
7.2. Meede 2 – Ettevõtluse arendamine	32
7.3. Meede 3 – Ühistegevuse arendamine	35
7.4. Meede 4 – Piirkonnaülese koostöö arendamine.....	38
7.5. Tegevusgrupi üldised nõuded toetuse taotlejatele ja toetuse saajatele	40
8. Strateegia juhtimine.....	42
8.1. Koostöö.....	42
8.2. Taotlusvoorude korraldamine	43
8.3. Personal.....	44
8.4. Tegevusgrupi struktuur	45
8.5. Tegevusgrupi suutlikkus	45
9. Strateegia seire	48
10. Strateegia uuendamine	49
11. Rahastamiskava	50
12. Seosed teiste arengudokumentidega	51
13. Mõisted ja lühendid.....	54
13.1. Mõisted	54
13.2. Lühendid	54
14. Kasutatud allikad	55
15. Lisad	56

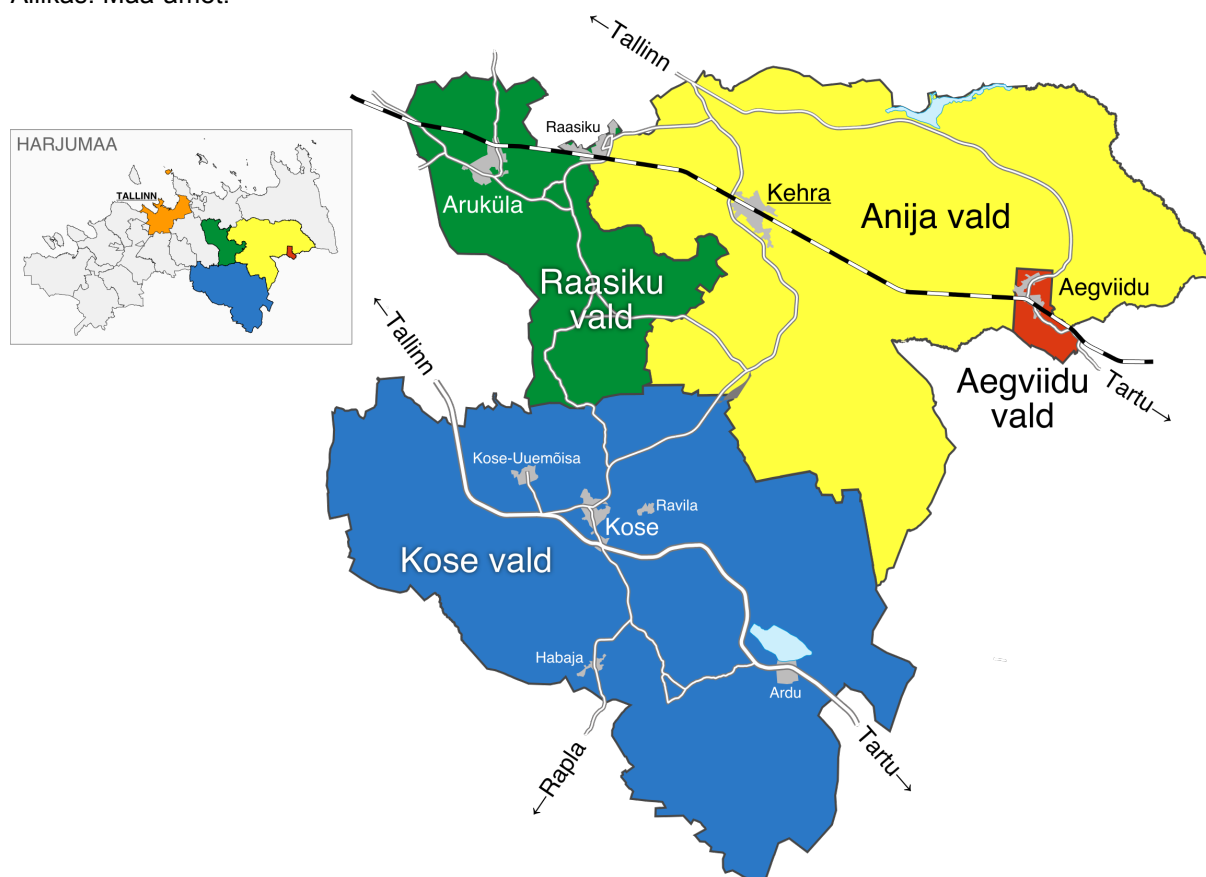
1. Piirkond

1.1. Territoorium

Ida-Harju Koostöökoja territoorium paikneb Harju maakonna idaosas, maastikuliselt Põhja-Eesti lavamaal (Raasiku, Kose) ja Kõrvemaal (Anija, Aegviidu). Piirkond hõlmab 4 kohaliku omavalitsuse - Aegviidu, Anija, Kose ja Raasiku - (*edaspidi ka KOV*) territooriumi 1 224,61 km² ulatuses (joonis 1), kus 2015. a. 1. jaanuari seisuga elas **18 355 inimest** (*Statistikaamet 2015*)¹.

Piirkonda läbib kaks olulist transpordikoridori – raudtee (läbib Aegviidu, Anija ja Raasiku valda) ning Tartu maantee – mis moodustavad piirkonna tuiksooned ning on oluliseks teguriks piirkonna arengu kavandamisel.

Joonis 1. Ida-Harju Koostöökoja tegevuspiirkonna asend Harjumaal ja tegevuspiirkonna haldusjaotus. Allikas: Maa-amet.

Piirkonnas on 1 vallasisene linn (Kehra), 1 alev (Aegviidu), 7 alevikku (Aruküla, Kose, Kose-Uuemõisa, Raasiku, Ravila, Habaja, Ardu) ja 102 küla.

Tegevuspiirkond on ühtne geograafilise asendi ja **sarnane** sotsiaalmajanduslike näitajate ning kultuuriliste huvide poolest. Aegviidu, Anija, Kose ja Raasiku vallad on omavahel külgnevad ning moodustavad Tallinna kaugtagamaa osa, olles otseselt mõjutatud pealinnaregiooni sotsiaalmajanduslikest protsessidest.

¹ www.stat.ee

Eesti regionaalarengu strateegia 2014–2020 (ERAS)² määratluse järgi kuulub Ida-Harju Koostöökoja territoorium **Põhja-Eesti arendusregiooni**. Regioonis tervikuna on tänu pealinnapiirkonna hoogsale arengule võimalik saada osa mitmekesisematest töö-, teenuste tarbimise ja eneseteostuse võimalustest, mille tulemuseks on omakorda kõrgemalt haritud ja kvalifitseeritud tööeline elanikkond, mitmekülgsem ja kõrgemat lisandväärtust loov majandustegevus ning soodsam demograafiline perspektiiv võrreldes ülejäänud Eestiga.

Regiooni üks **spetsiifiline probleem on liigne sõltuvus pealinnaregioonis pakutavatest töökohtadest ja teenustest**. (ERAS 2014–2020).

Piirkonna väljakutsed haakuvad suures osas ERAS 2014–2020 poolt toodud Põhja-Eesti arendusregiooni arenguvajaduste ja -väljakutsetega. Üheks olulisemaks neist on keskuse ja tagamaa (ehk antud strateegia mõistes Tallinna ja IHKK piirkonna) **struktuursete ja funktsionaalsete seoste tugevdamine**, mille kaudu saab võimendada keskuse (Tallinna) rolli laiema tagamaa arengus ning tagada parem ligipääs kummagi poole vastastikku kasulikele hüvedele.

1.2. Rahvastik

1. jaanuari 2015 seisuga elas IHKK tegevuspiirkonna omavalitsustes kokku **18 355 elanikku** – Aegviidu vallas 712, Anija vallas 5685, Kose vallas 7209 ja Raasiku vallas 4749 elanikku (Statistikaamet 2015)³.

Asustustihedus on 01.01.2015 seisuga piirkonnas keskmiselt 14,9 inimest km² kohta, olles tihedaim Aegviidus (60,6 inimest km² kohta) ning madalaim Anija vallas (10,9 inimest km² kohta).

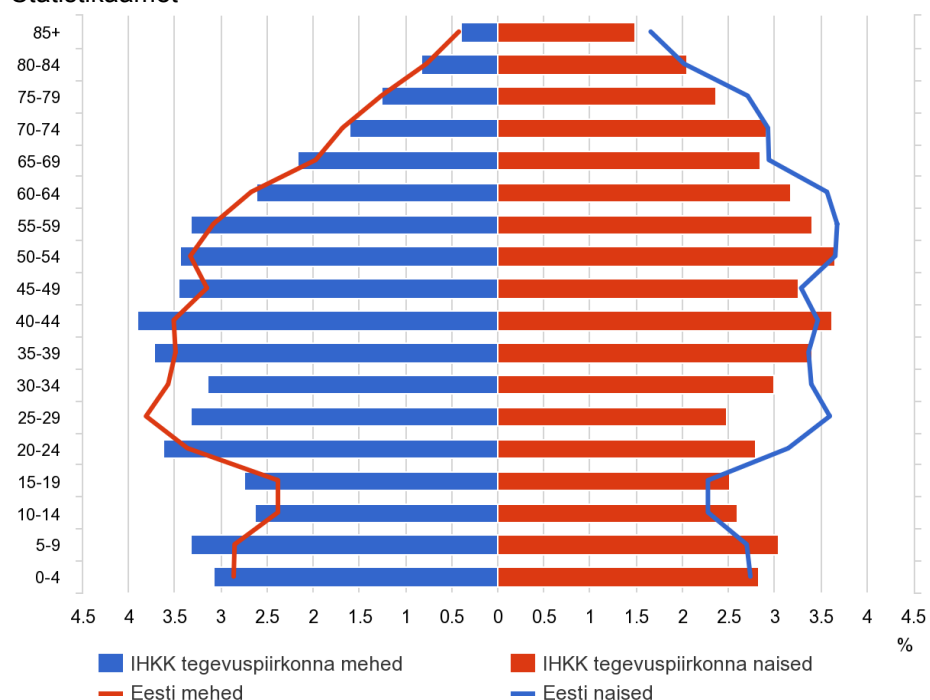
Rahvaarv näitas aastatel 2012 kuni 2014 kõigis valdades vähenemistrendi. Kokku on 01.01.2015.a. seisuga IHKK tegevuspiirkonda kuuluvate (sh arvesse võttes Kose ja Kõue valla ühinemist üheks omavalitsuseks 2014. aastal) omavalitsuste rahvaarv viimase nelja aasta jooksul vähenenud 479 inimese võrra. Rahvastiku arvukuse ja ealise koosseisu (joonis 2) peamiseks mõjutajaks on IHKK valdades ränne. Siseränne Eesti piires (nt Tallinnasse) on kõigis omavalitsustes ulatuslikum kui ränne välisriikidesse. (OÜ Vesterra, 2015)⁴.

² ERAS p7, 8, 13, 38, 58, 62, 64,

³ www.stat.ee

⁴ Ida-Harju Koostöökoja piirkonna väliskeskkonna analüüs (Vesterra 2015)

Joonis 2. Ida-Harju Koostöökoja tegevuspiirkonna rahvastikupüramiid, 1. jaanuar 2014. Allikas: Statistikaamet

Tekkinud demograafilise olukorra tulemusena toob ka Vesterra OÜ 2015. aastal koostatud IHHK piirkonna väliskeskkonna analüüsis välja, et tööturusurve indeks IHHK valdades ajavahemikul 2012.a. kuni 2014.a. on olnud valdavalt negatiivne (tabel 1). Tööturusurve indeksi negatiivsus ei ole uus näitaja, vaid pikemaajaline **piirkonda ning laiemalt kogu Eestit iseloomustav trend**. Harju maakonna ning Ida-Harju Koostöökoja **piirkonna seisund on siinkohal võrreldes ülejäänud Eestiga siiski positiivsem**. Eesti Statistikaameti aastaraamat 2013 toob samuti välja: *“Just Harju ja vähemal määral ka Tartu maakond on olnud tõmbekeskusteks kuhu märkimisväärne osa majanduslikult aktiivsest rahvastikus on teistest maakondadest ümber asunud.”*

Demograafiliste näitajate osas lähtub Ida-Harju Koostöökoda 2015–2022 strateegia planeerimisel Eesti regionaalarengu strateegia 2014–2020 järeltulest, et linnapiirkondade kasvu tingimustes saab **edukas regionaalpoliitika olla muutustega kohanduv, mitte neid vastupidiseks pöörata püüdev**.

Tabel 1. Rahvaarvu ja demograafilise tööturusurveindeksi suhe Ida-Harju Koostöökoja tegevuspiirkonnas (09.07.2014 seisuga). Allikas: Statistikaamet.

	2012	2013	2014 (koos lisandunud Kõue territooriumiga)
Rahvaarv	17 027	16 535	18 412
Rahvastik vanuses 5-14	1820	1865	1933
Rahvastik vanuses 55-64	1999	2044	2302
Demograafiline tööturusurveindeks	0,91	0,91	0,84

1.3. Ettevõtluskeskkond

Valdavalt on piirkonnas tegutsevad ettevõtted väikese- ja keskmise suurusega. Üle 250 töötajaga suurettevõtteid on piirkonnas vaid 2. Väikeste ja keskmise suuruse ettevõtete (VKE-de) seas moodustavad suurema osa 1-9 töötajaga mikroettevõtted ning nende arv piirkonna omavalitsustes on viimase kolme aasta jooksul püsinud võrdlemisi stabiilsena. **IHKK tegevuspiirkonna ettevõtete jaotus põhinäitajate lõikes järgib vastavaid üleriigilisi trende.**

Kõige levinum ettevõtlusvorm nii Harjumaal üldiselt kui ka IHKK tegevuspiirkonnas on osaühing (tabel 2). Õigusruumi muudatused, mis on muutnud ettevõtte asutamise hõlpsamaks, on viimaste aastate jooksul piirkonnas tegutsevate ettevõtjate (*eelkõige osaühingute*) arvu oluliselt kasvatanud (*Vesterra 2015; Statistikaamet*). EMTAK koodide järgi on suurim hulk 0-9 töötajaga ettevõtetest tegevad jaekaubanduse, eriehitustööde, veonduse ja ehitustööde alal. Levinud on ka taime- ja loomakasvatus ning neid teenindavad tegevusalad.

Omavalitsustest on tegevuspiirkonnas suurim hulk ettevõtteid koondunud Kose valda.

Tabel 2. Ida-Harju Koostöökoja piirkonnas tegutsevate juriidiliste isikute jaotus. Allikas: Statistikaamet.

	2011	2012	2013
Osaühing	630	686	783
Mittetulundusühing	364	358	430
Füüsilisest isikust ettevõtja	283	275	288
Kohaliku omavalitsuse üksus	53	48	54
Aktsiaselts	17	18	18
Sihtasutus	5	5	5
Tulundusühistu	4	4	4
Täisühing	1	0	7
Riiklik üksus	1	1	1
Usaldusühing	3	1	0
Kokku	1361	1396	1590

Harju maakonna arengustrateegia 2025 kohaselt moodustavad maakonna majandusstruktuuri suurema osa (ca 78%) tertsiaarsektori ettevõtted, antud tendents kehtib ka IHKK piirkonna kohta. Harju maakonna arengustrateegia 2025 juhib tähelepanu, et Harju maakond on liikumas **suuremaid teadmisi ja väiksemat inimtööjõudu nõudva** majandusstruktuuri suunas. Antud suuna poole liikumist toetab ettevõtete mitmekesisus piirkonnas ning kohapealse kvaliteetse tooraine tootmise olemasolu (taime- ja loomakasvatus jms). Pealinna lähedus loob head võimalused koostööks ülikoolide ja teadusasutustega. IHKK piirkonna valdade elanikkonna peamiseks sissetulekuallikaks on palgatöö, ettevõtjate arv moodustab palgatöötajate arvust alla kümnendiku (*Vesterra OÜ 2015*). Piirkonna palgatöötajate tulu näitab viimaste aastate jooksul valdavalt tõusutrendi ning lähiaastatel on

oodata sama trendi jätkumist. Suurimat brutotulu teenivad töötajad vanusegrupis 25 kuni 49 aastat (2013. aasta andmetel).

IHKK piirkonna omavalitsuste tööga hõivatud elanikkonda iseloomustab suhteliselt **kõrge mobiilsus** – Raasiku valla elanikest töötab Tallinnas 18%, Aegviidu valla elanikest 13% ning Anija ja Kose elanikest 12%. Lisaks töötab arvestatav hulk IHKK valdade elanikke ka Rae vallas (*Vesterra 2015*).

Vesterra OÜ poolt teostatud analüüsist⁵ lähtub, et IHKK piirkonna töökohtadest oluline osa (71%–87%) on mehitatud töötajatega IHKK tegevuspiirkonnast. Seega on IHKK tegevuspiirkonnas teoreetiliselt **võimalik pakkuda kohalikele elanikele senisest enam elukohalähedasi töövõimalusi ning luua eeldusi igapäevase pendelrände vähenemiseks**.

1.4. Loodus- ja kultuurikeskkond

Maastikuliselt asub piirkond Põhja-Eesti lavamaal (Raasiku, Kose) ja Kõrvemaal (Anija, Aegviidu). Ida-Harju Koostöökoja tegevuspiirkonna territooriumile jääb suur osa Kõrvemaa maastikukaitsealast, Tuhala looduskaitseala ja Paunküla veehoidla.

Kõrvemaa maastikukaitsealal paiknevad **Harju maakonna suurimad soo- ja metsamassiivid**, mis on koduks arvukatele loomaliikidele. Sealsed pinnavormid on kujundatud mandrijää ja sulamisvete tegevuse tulemusena. Seetõttu on piirkonnas ulatuslikke oosistikke ja mõhnastikke, kus leidub hulgaliselt väikesi järvi eriti Paunküla ümbruses ja Kõrvemaa põhjaosas.

Kõrvemaa, Tuhala ja Paunküla on kolm sihtpunkt, mis kõnetavad juba praegu siseturisti. Kõrvemaa kui spordi- ja matkapiirkond aktiivsele inimesele, Paunküla puhkuse- ja loodusturismi piirkond kalastajale ning matkajale ja Tuhala kui unikaalsete karstinähtustega maastik keskpunktis asuva Tuhala Nõiakaevuga.

Kõrvemaa maastikukaitsealale ja Põhja-Kõrvemaa looduskaitsealale on RMK poolt välja ehitatud matkarajad, telkimiskohad, lõkkeplatsid, vaatetornid. Aegviitu on võimalik sõita elektrirongiga.

Piirkonda iseloomustavaks ning piirkonna identiteeti kujundavaks teguriks on ka neljast vallast kolme läbiv raudtee. Ära märkimist väärib, et piirkonda kuuluv Anija vald on ainuke vald Eestis, mille territooriumil on 4 raudteejaama. Piirkond on kaetud ka rikkalikult kultuuriväärtustega nagu mõisad, kirikud ja muud arhitektuuriliselt huvitavad ehitised.

Hoolimata ulatuslikust ressursist turismi arendamiseks on turismiteenuste arenguks ruumi veel palju. Harjumaad külastab statistika andmeil 2,8% Eestit külastavatest välislastest, ülejäänud maakondi kokku 8,3% välislastest. Endiselt külastab kõige rohkem välislastest Tallinna (64,8%)⁶. Hea turundustegevusega ja kvaliteetsete tootepakettidega on võimalik piirkonnal areneda loodus- ja kultuuriturismi piirkonnaks ka välislastele.

⁵ Ida-Harju Koostöökoja piirkonna väliskeskonna analüüs (*Vesterra 2015*)

⁶ <http://www.puhkaeestis.ee/et/eesti-turismiarenduskeskus/spetsialistile/turismistatistika>
https://d3otexg1kysjv4.cloudfront.net/docs/2346902_eesti-turism2014.pdf

1.5. Kolmas sektor

2013. aasta seisuga on piirkonnas registreeritud **435 vabaühendust**, sealhulgas 5 sihtasutust ning 430 mittetulundusühingut⁷. See teeb ühe vabaühenduse iga ca 42 inimese kohta. Jättes välja korteri-, suvila- ja garaažiühistud on mittetulundusühingute peamised tegevusvaldkonnad **spordi-, vaba aja- ja kultuuritegevused**.

Piirkonnas on märgata tendentsi kodanikuaktiivsuse kasvu suunas. Statistikaameti andmetel on viimastel aastatel IHKK piirkonnas loodud enam kui **100 uut mittetulundusühendust** ning oodata on sarnase tendentsi jätkumist.

Järjest enam kolmanda sektori organisatsioonidest on võimelised looma ka töökohti. Krediidiinfo andmebaasi järgi on IHKK piirkonnas 43 mittetulundusühendust 2013. aasta andmetel ka tööandjaks, pakkudes kokku tööd 124 töötajale. 2012. aasta andmetel olid samad näitajad vastavalt 36 ja 120 ning 2011. aastal 35 ja 110.

Perioodil 2010–2014 olid kolmanda sektori organisatsioonid aktiivsed ka Leader toetuste kasutamisel moodustades **59% toetusesaajatest**. Läbi Leader projektide on kolmanda sektori organisatsioonid üles näidanud olulist aktiivsust sotsiaalsete kitsaskohtade likvideerimisel – pääste, vähekindlustatud perede toetamine, noortetegevus jmt.

Kolmanda sektori olemasolu väärtustavad ka piirkonna omavalitsused – kõik neli omavalitsust on oma arengukavades ja eelarvetes ette näinud kolmanda sektori organisatsioonide toetamise.

Suur arvukus erinevaid ja tegutsevaid seltse loob eeldused piirkonna arenguks läbi võrgustikupõhise koostöö, mida on Leader-meetme raames võimalik edendada.

1.6. Kohalike omavalitsuste toimetulek

Tegevuspiirkonna omavalitsuste näol on tegemist Tallinna tagamaa valdadega, mis on otseselt mõjutatud pealinnaregioonis toimuvatest protsessidest.

Siseministeeriumi tellimusel OÜ Geomedia poolt koostatud uuringu "Kohaliku omavalitsuste üksuste võimekuse indeks" kohaselt positsioneeruvad IHKK omavalitsused valdavalt koondnäitaja arvestuses mediaankeskmisest oluliselt kõrgemal (tabel 3). **Võimekad omavalitsusüksused on piirkonna üheks olulisemaks tugevuseks.**

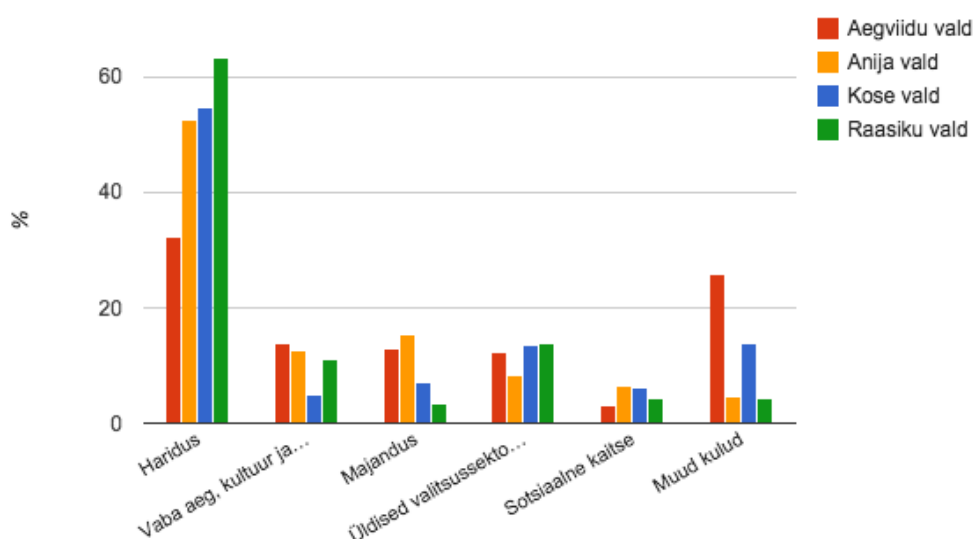
⁷ Statistikaamet www.stat.ee

Tabel 3. IHKK tegevuspiirkonna omavalitsuste positsioon kohaliku omavalitsuse üksuste võimekuse indeksis 2010-2013. Allikas: "Kohaliku omavalitsuse üksuste võimekuse indeks 2013" (OÜ Geomedia).

Koht kohaliku omavalitsuse üksuste võimekuse indeksis				
	2010	2011	2012	2013
Aegviidu vald	70.	77.	73.	102.
Anija vald	33.	33.	20.	37.
Kose vald	22.	16.	13.	9.
Raasiku vald	38.	43.	35.	25.

Omavalitsuste eelarve kuludest valdkonniti moodustavad kõige suurema osa kulutused haridusele, sellele järgnevad kulutuste liikidena vaba aeg ja kultuur ning majandus (joonis 3). Positiivse trendina võib välja tuua, et kõik piirkonna omavalitsused panustavad märkimisväärselt vaba aja, kultuuri ja spordi toetamisele.

Joonis 3. Ida-Harju Koostöökoja tegevuspiirkonna omavalitsuste eelarve jaotuse keskmine kogukuludest 2010–2013. Allikas: Statistikaameti piirkondlik portree Eestist (www.stat.ee/ppe).

Strateegia koostamise seisuga (aprill 2015) olid kõigil IHKK omavalitsustel kehtestatud kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse üldnõuetele vastavad arengukavad.

Järeldused ja arenguvajadused

- **Piirkonna eripära** seisneb linna ja maaelu tihedas ühendatuses. Tallinna lähedusest tingituna töötab suur osa piirkonna elanikke Tallinnas, mille tõttu on piirkonna inimestel tekkimas topeltidentiteet.
- Piirkonda iseloomustab **ulatuslik realiseerimata turismiressurss ning piirkonna arenguvajadus** on tugeva turismipotentsiaali realiseerimine. Hea turundustegevuse ja kvaliteetsete tootepakettidega on võimalik piirkonnal areneda loodus- ja kultuuriturismi piirkonnaks ka välisturistidele. 64,8% välisturiste külastab Tallinna ning nende väljatoomine Tallinnast Ida-Harju piirkonda on piirkonna üks oluline kasutamata arenguvõimalus.
- Turismipotentsiaali realiseerimiseks on vajalik **soodsa logistilise asukoha ning transpordikoridoride olemasolu maksimaalne kasutamine** piirkonna arendamisel ja turundamisel (sh piirkonnapõhiste turismitoodete- ja teenuste väljatöötamine).
- Kuigi piirkond asub logistiliselt soodsas asukohas ning selle demograafiline olukord on positiivsem võrreldes pealinnaregioonist kaugemal asuvate piirkondadega, on siiski **täheledatav rahvastiku vähenemise tendents**, millega antud strateegia koostamise ja rakendamise raames peab arvestama.
- Vähendamaks pendelrännet ja sõltuvust Tallinnast on vajalik **toetada kohapealsete ning kohalikul ressursil põhinevate toodete ja teenuste arendamist** ning turundamist.
- **Ida-Harju Koostöökoja tegevuspiirkonna ettevõtlusega seotud väljakutsed ühtivad arengukavaga "Eesti 2020,"** mis toob välja ettevõtlusega seotud kaks keskselt probleemi: tööealise elanikkonna vähenemine ning suhteliselt odav, väikese lisandväärtusega toode ja teenus.
- Strateegia koostamise seisuga on töötuse protsent piirkonnas madal, mistõttu lähiaastatel on piirkonna jaoks pigem **prioriteetne keskenduda tootlikkuse kasvule ning kohaliku ressursi väärindamisele**.
- Piirkonna eripärast tulenevalt on arendustegevustes vajalik **piirkonna teadlikult ja selgelt linnalähedasena (peri-urban) positsioneerimine** ning koostöö sarnaste piirkondadega Eestis ja Euroopas.
- Piirkonna **identiteet vajab säilitamist ja arendamist**.

2. Strateegia 2010-2013 tulemused ja järeldused

Ida-Harju Koostöökoja tegevuspiirkonna esimene arengustrateegia kinnitati 2009. aastal Maaelu Arengukava 2007–2013 Leader-meetme raames aastateks 2010 kuni 2013.

Strateegia rakendamine toimus aastatel 2010–2014. Kokku viidi läbi 11 taotlusvoor. 2013. aastal toimunud Leader meetme tegevusgruppide vahehindamise raames saadi tagasiside, et tegevusgrupi tegevus on käivitunud vastavalt algsele ideele, strateegia visioon ja eesmärgid on kooskõlas meetmetega ning meetmekavades seatud eesmärgid on valdavalt saavutatavad. Tegevusgrupi tegevus vastab enamjaolt ka audiitorfirma EY (endise nimega Ernst & Young) soovitudele.

Kui pole mainitud teisiti, siis on kõigi käesolevas peatükis viidatud statistiliste andmete allikaks Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti (PRIA) poolt 25.02.2015 avaldatud LEADER projektide rakendamise andmestiku alusel koostatud seire *“Eesti maaelu arengukava 2010–2014 Leader meetme raames jagatud toetuste ülavaade MTÜ Ida-Harju Koostöökoja tegevuspiirkonnas”* (lisa 1). Siin ja edaspidi toodud toetussummad on PRIA poolt määratud toetussummad. Tegelikud, lõplikud summad, võivad siintoodutest veidi erineda, sest projektide elluviimise käigus võisid summad muutuda (osa tegevusi muudeti või jäeti ära). Tulemustes pole arvesse võetud PRIA poolt tagasi lükatud või taotlejate poolt katkestatud projekte.

2.1. Eesmärgid ja prioriteetidid 2010-2013

Strateegia 2010–2013 kolm tegevuspiirkonna strateegia prioriteetset eesmärki olid:

1. **edendada ühis- ja koostöötegevusi;**
2. **toetada elukeskkonna ja ettevõtluse investeeringuid;**
3. **toetada tööd noortega.**

Ida-Harju Koostöökoja tegevuspiirkonna strateegia 2010–2013 jaoks valitud prioriteetsed eesmärgid vastasid Eesti Maaelu Arengukava 2007–2013 Leader-meetme raames määratud prioriteetidele **elukeskkonna parandamine ning uute teadmiste ja tehnoloogiate kasutamine maapiirkonna konkurentsivõime tõstmiseks.**

2.2. Koostamise protsess

Strateegia 2010–2013 koostamise protsess käivitati 2008. aasta teisel poolel. MTÜ Ida-Harju Koostöökoja üldkoosolek kinnitas perioodi 2010–2013 strateegia 12. novembril 2009. Ülevaate eelmise strateegia koostamise protsessist annab joonis 4.

Joonis 4. Strateegia 2010–2013 koostamise protsess. Allikas: IHKK Strateegia 2010–2013.

2.3. Meetmed 2010–2013

Strateegia 2010–2013 rakendamiseks töötati välja kolm prioriteetsetele eesmärkidele vastavat meetet:

- Meede 1.1 TEEME KOOS (ühistegevuse edendamine)
- Meede 1.2 KODUKANT KORDA (elukeskonna investeeringud)
- Meede 2.1 TÖÖD ja LEIBA (ettevõtluse investeeringud)

Strateegia väljatöötamise töörühmade ja juhatuse koosolekute tulemusena määrati proportsioonid, kui suures mahus toetusi suunata iga meetme tegevustele. Strateegia lõppseire tulemusel vastas tulemus suures osas prognoositule (tabel 4).

Tabel 4. Strateegia 2010–2013 toetuste eelarve jaotus toetusmeetmete kaupa.

Meede	Strateegia eesmärk	Tulemus (25.02.2015)
1.1 TEEME KOOS	20%	20,88%
1.2 KODUKANT KORDA	45%	45,80%
2.1 TÖÖD ja LEIBA	35%	33,33%

Igat meetet iseloomustasid selle üldeesmärk, spetsiilsed eesmärgid ja sihtgrupp (tabel 5).

Tabel 5. Strateegia 2010–2013 meetmete üldandmed.

	Üldeesmärk
Meede 1.1 TEEME KOOS	Kohaliku omaalgatuse ja eestvedajate panuse väärtustamine läbi ühistegevuse võimaluste ning noorte algatuste avardamise, mis aitab kaasa piirkonna koostöö, identiteedi ja põlvkondade vaheliste sidemete tugevdamisele ning positiivsete eluväärtuste kujunemisele
Meede 1.2 KODUKANT KORDA	Tegevuspiirkonna elukvaliteedi ja atraktiivsuse tõstmine läbi kogukonna aktiivsuse suurendamise ja mitmekesiste tegevusvõimaluste loomise, mis aitab kaasa inimeste väärtushinnangute paranemisele ja oma kodukandi väärtustamisele
Meede 2.1 TÖÖD ja LEIBA	Tegevuspiirkonna ettevõtjate elujõulisuse suurendamine ja ettevõtluse mitmekesistamine läbi keskkonnasäästlike tehnoloogiate kasutamise ning kohaliku tööjõupotentsiaali rakendamise, mis aitab kaasa piirkonna töökohtade säilimisele ja paremate töökohtade loomisele ning elanike kindlustunde saavutamisele

2.4. Tulemused ja tagasiside 2010-2013

Strateegias 2010–2013 oli Ida-Harju Koostöökoda võtnud endale ülesandeks viia läbi strateegia rakendamise regulaarset seiret. Reaalselt jäi strateegia rakendamise tegevuste hulgas regulaarne seire teisejärguliseks ning keskenduti pikema perioodi järel põhjalikuma seire läbiviimisele. Osaliselt oli see tingitud ka projektide pikast elluviimise perioodist ning strateegias seatud indikaatorite väljendumise pikast perspektiivist. Perioodil 2014–2015 läbi viidud seire raames hinnati strateegia raames tegevuspiirkonna jaoks välja töötatud meetmetest rahastatud projektide ja tegevuste tulemuste vastavust planeeritule. Seire läbiviimisel võeti arvesse ka põllumajandusministeeriumi poolt tellitud strateegiate vahehindamise tulemusi.

Strateegia 2010–2013 tulemuslikkuse hindamiseks defineeriti strateegias iga meetme kohta kolmes erinevas kategoorias hinnatavad indikaatorid, mille hindamine toimub etapiti, sõltuvalt tulemuste avaldumise ajalistest erinevustest (tabel 6).

Tabel 6. Strateegia 2010–2013 meetmete tulemusindikaatorite hindamise ajalsed piirangud.

Väljund	Iseloomustab programmi abil rahastatud tegevusi (n+2 reegel)	Kavandatud saavutustase 2010–2013 elluviidud tegevustele, seega aastaks 2015
Tulemus	Iseloomustab meetme või projekti tulemusel loodud kasu või hüve, mis on mõõdetav vahetult või teatud aja möödudes pärast meetme või projekti lõppemist	Kavandatud saavutustase 2010–2013 elluviidud meetmetele aastaks 2017 (tulemuste avaldumise aeg 1-3 a.)
Mõju	Iseloomustab programmi rakendamisel saavutatud pikaajalisi positiivseid üldisi trende	Kavandatud saavutustase 2010–2013 elluviidud programmile aastaks 2020 (mõjude avaldumise aeg 3-5 a.)

Strateegia 2010–2013 raames on 25.02.2015 seisuga **ellu viidud 192 projekti**, mis ületab sihttaset (120 projekti) enam kui pooleteisekordselt. Ellu viidud projektide **toetussumma on kokku 1,567 miljonit eurot**.

Tähelepanuväärne on asjaolu, et oodatud 26 000 kasusaaja asemel on erinevate projektide abil parema elukeskkonna ja/või teenuse osaliseks saanud hinnanguliselt 148 136 inimest. Hinnates strateegias seatud tulemusindikaatorite täitmist saab välja tuua, et **suurem osa peamistest mõõdikutest on täidetud või olulisel määral ületatud**. Võib väita, et eelmise perioodi strateegia eesmärgid olid püstitatud tagasihoidlikult. Samas peab arvesse võtma ka asjaolu, et indikaatorite seadmisel jäi vajaka indikaatorite mõõtmise meetodika täpsustamisest, mistõttu on nii mõnigi indikaator raskesti mõõdetav.

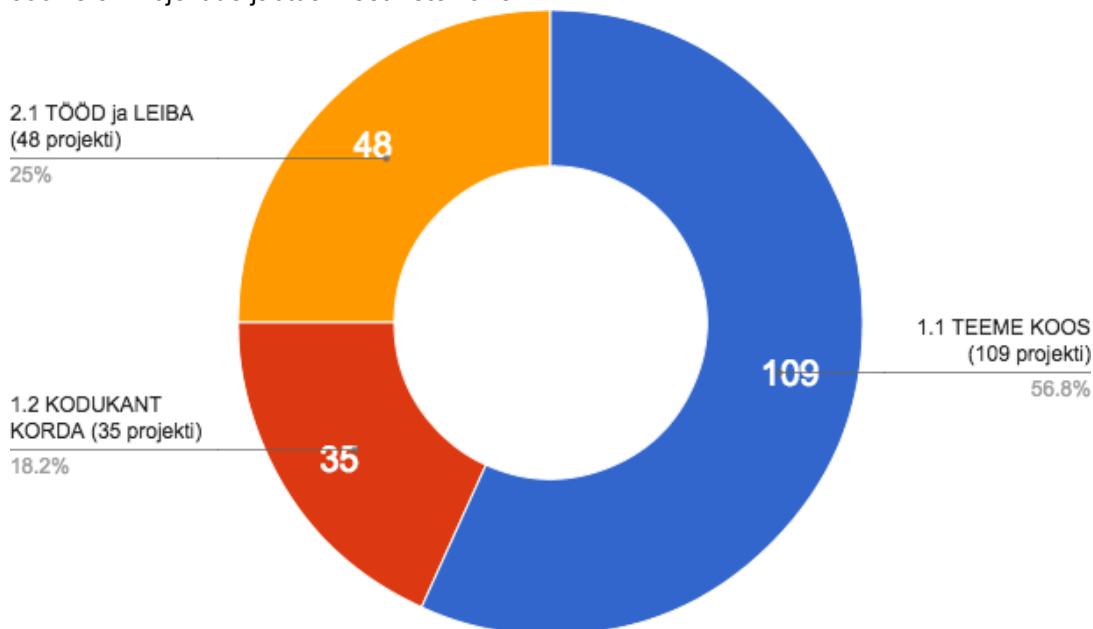
Strateegia 2010–2013 tulemused 25.02.2015 seisuga võtab kokku tabel 7.

Tabel 7. Strateegia 2010–2013 tulemuste kokkuvõte (25.02.2015 seisuga).

	Sihttase	Tulemus	Täitmine
Projektide koguarv	120	192	160%
Kasusaajate koguarv	26 000	148 136	570%

Kõige rohkem projekte on teostatud meetme 1.1 TEEME KOOS raames – 109 projekti. Meetmete 1.2 KODUKANT KORDA ning 2.1 TÖÖD ja LEIBA raames on ellu viidud vastavalt 35 ja 48 projekti (joonis 5).

Joonis 5. Projektide jaotus meetmete vahel.

Toetused jagunesid terve piirkonna peale ühtlaselt ning ühtegi kõrvalejäänud piirkonda ei kujunenud (tabel 8). Sellele aitas kaasa ka asjaolu, et möödunud perioodil oli igas omavalitsuses olemas Leader nõustaja, kes jagas soovijatele infot ning nõustas projektide koostamisel.

Tabel 8. Projektide arv ja toetussummade suhe omavalitsuste lõikes (25.02.2015 seisuga).

	Projektide arv	Toetussumma	Toetussumma elaniku kohta
Aegviidu vald	15 (7,8%)	235 567 eurot (15,0 %)	325 eurot
Anija vald	40 (20,8%)	299 705 eurot (19,1%)	53 eurot
Kose vald	76 (39,6%)	619 693 eurot (39,6%)	87 eurot
Raasiku vald	51 (26,6%)	368 221 eurot (23,5%)	78 eurot
Vallaülene	10 (5,2%)	43 880 eurot (2,8%)	ei rakendu
KOKKU	192 (100%)	1 567 067 eurot (100%)	86 eurot

Aegviidu valla märgatavalt suurem toetussumma elaniku kohta on tingitud omavalitsuse väga väikesest territooriumist ning elanike arvust. Kose valla toetuste suur osakaal on tingitud peamiselt Kose valla ettevõtlusaktiivsusest – suurem osa ettevõtlusprojekte laekus just Kose valla territooriumilt, samas kui Anija vallast tuli vaid mõni üksik ettevõtlusprojekt.

Kokkuvõtvalt on kõigi meetmete puhul strateegias ja meetme rakenduskavades seatud väljundid, tulemused ning mõjud saavutatud üldjuhul saajaprotsendiliselt või enamgi (tabel 9).

Tabel 9. Strateegia 2010-2013 meetmete koondtulemused (25.02.2015 seisuga).

	Meede 1.1 TEEME KOOS	Meede 1.2 KODUKANT KORDA	Meede 2.1 TÖÖD ja LEIBA
Teostatud projektide/tegevuste/ ettevõtmiste koguarv - tulemus (sihttase)	109 (70) Täitmine: 156%	35 (20) Täitmine: 175%	48 (30) Täitmine: 160%
Kasusaajate arv - tulemus (sihttase)	80 172 (8000)	57 772 (10 000)	10 192 (8000)
Keskmine toetussumma	3002 eurot	20 504 eurot	10 880 eurot

Projektide elluviijad tunnetasid huvitegevuse kättesaadavuse kasvu ja sisuka ajaveetmise võimaluste paranemist. Samuti tunnetati, et elluviidud projektid on aidanud kaasa Ida-Harju Leader tegevuspiirkonna inimeste omavahelise suhtluse paranemisele ning koostöövõimaluste loomisele. Inimesed tunnetasid ka kogukonnatunnetuse teket.

Meetme 1.2 raames ellu viidud projektidest tervenisti **70% aitas kaasa piirkonna tuntuse kasvule**. Piirkonna külastatavuse kasvule on positiivset mõju avaldanud 52% meetme 1.2 projektidest.

On positiivne välja tuua, et projektide elluviijate arvates on **paranenud koostöö piirkonna ettevõtjate vahel** ning on suudetud stabiliseerida tööhõivet. Näiteks meetme 1.2 raames on kaasa aidanud kuue töökoha säilitamisele. Samuti tunnetasid vastajad, et tänu elluviidud

projektidele on **parandatud teenuste kvaliteeti** ning vähendatud teenuste sesoonsust pakkumise osas.

Alles ettevõtlusega alustanud taotlejate sõnul oldi aga töökohtade prognoosimisel tegelikkusest optimistlikumad: projekti lõppedes lisandus küll palju tööd, kuid tulu ei hakka sisse tulema nii kiiresti kui loodeti – samas loodetakse palga maksmiseni jõuda aasta jooksul peale projekti lõppu.

Taotlejate tagasiside alusel oli projektide raames enim probleeme järgmistes valdkondades:

- **Ajalised piirangud** – pikk menetlemisperiood, projekti kirjutamise ja tegeliku elluviimise alguse vaheline periood venib väga pikaks, samuti venitab projekti (eriti mitme kuludeklaratsiooni puhul) väga pikk raha laekumise periood;
- **Finantsprobleemid** – PRIAst rahalaekumise pikk periood, raskused käibevahendite leidmisel, hankijate soovimatus nõustuda pikkade maksetähtaegadega;
- **Bürokraatia** – PRIA nõuded tekitavad segadust, sest tihti nõuab PRIA arvetel rohkem ja erinevat lahtikirjutust, kui Maksu- ja Tolliamet või Raamatupidamise seadus. Segadust tekitavad nõuete muutused ja keerukad taotlusvormid;
- **Taotlejast tingitud probleemid** – ajakava planeerimise ja info suunamisega seotud probleemid. Ilmnes ka selliseid probleeme, kus oli raskusi osalejate kokku saamisega (laada kaupmehed, võistlustel osalejad jne). Samuti esines mõnel juhul projekti elluviimise raames vajalike (ehitus)tööde tellimisel tellija teadmatusest tuleneva probleeme nii tööde teostajatega kui ka Muinsuskaitseametiga.

Taotlejad leidsid, et esmataotlejate puhul oleks vaja rohkem nõ käehoidmist ja superviseerimist. Samuti sooviti, et kultuuriprojektidel oleks projektijuhtimise tasu abikõlblik. Taotlejad tunnistasid, et peavad õppima ajaressurssi paremini hindama ja infot paremini suunama.

2.5. Koostöö kogemused perioodil 2007-2013

Perioodil 2007–2013 osales Ida-Harju Koostöökoda mitmetes koostöötegevustes, millest olulisemadena tasub rõhutada:

- **Siseriiklikul tasandil:**
 - **Koostöö maakondliku arenduskeskusega (HEAK).** Perioodi jooksul kujunes välja aktiivne koostöö, mille raames on HEAK aidanud tagada IHKK piirkonnas ellu viidatavate projektide nõustamise kõrget taset ja võimaldanud oma spetsialistidel võtta osa tegevusgrupi hindamiskomisjonide tööst, mis tõstis hindamiste erapooletust. HEAK on IHKK-d kaasanud maakondlike arengudokumentide koostamisse ning maakonnaüleste oluliste tegevuste kavandamisse. Koostöö maakondliku arenduskeskusega jätkub kindlasti ka uuel programmiperioodil.
 - **TOUREST messil osalemine.** Alates 2012. aastast on IHKK koostöös maakondliku arenduskeskusega osalenud iga-aastaselt turismimessil TOUREST. IHKK koordineerib messil Harjumaa alal Ida-Harjumaa turismivõimaluste tutvustamist kaasates sellesse tegevusse kõiki piirkonna avaliku-, era- ja kolmanda sektori esindajaid.
 - **Leader Foorum.** Ida-Harju Koostöökoda on olnud Leader Foorumi liige, sealhulgas täitnud Leader Foorumi eestkõneleja rolli perioodil 2014-2015. Leader Foorumi töös osalemine on andnud kogemusi, kontakte ning tugeva võrgustikutöö kogemuse.

- **Rahvusvahelisel tasandil:**

- **Osalemine rahvusvahelistel konverentsidel ja sündmustel.** Strateegia rakendamise perioodil osaleti mitmetel rahvusvahelistel konverentsidel ja sündmustel.
- **ELARD liikmelisus.** IHKK võtab aktiivselt osa Leader Euroopa katusorganisatsiooni ELARD tegevustest (sh on IHKK esindaja osalenud ELARD üldkoosolekutel).
- **Osalemine Leader tegevtootajate vahetusprogrammis.** Aastal 2013 osales IHKK tegevjuht Tiina Sergo ELARD korraldatud üle-Euroopalises Leader tegevtootajate vahetusprogrammis, kus koostööpartneriks sai Poolast pärit tegevusgrupp. Tänu vahetusprogrammi vältel saadud kontaktidele jätkub hea koostöö siiamaani.
- **CAP 50 - EL ühise põllumajanduspoliitika 50. aastapäeva tähistava Euroopa Komisjoni infokampaania raames kampaanias "CAP 50 Years Anniversary Campaign" osalemine.** **Ida-Harju Koostöökoda oli ainuke kampaanias osalev Eesti Leader tegevusgrupp.** Kampaanias osales 4 riiki: Bulgaaria, Portugal, Malta ja Eesti. Kampaanias osalemine andis tugeva rahvusvahelise koostöö kogemuse ning parema arusaama ühisest põllumajanduspoliitikast rahvusvahelisel tasandil.
- **Rahvusvahelise konverentsi korraldamine.** 2011. aastal korraldas IHKK koostöös Harjumaa Leader tegevusgruppidega rahvusvahelise konverentsi "Väljakutsed ja võimalused linnalähedastest maapiirkondades."

Järeldused ja arenguvajadused

- Seni toimunud **prioriteetsed valdkonnad ja meetmed olid hästi valitud** ning toimivad. Taotlejate tagasiside põhjal on mõistlik sarnaste valdkondadega jätkata, lisades valdkonnapõhiselt rohkem fookust ning strateegiaperioodile konkreetsed prioriteedid.
- Eelmise perioodi **seire andis ammendava ülevaate strateegia eesmärkide saavutamisest**. Samas toimus seire ise ebaregulaarselt ega andnud võimalust perioodi kestel vajadusel rõhuasetusi muuta. Strateegia eesmärkide ja indikaatorite saavutamise operatiivseks hindamiseks on arenguvajadusena uuel perioodil vaja juurutada senisest põhjalikum seiresüsteem ning defineerida konkreetselt mõõdetavad väljund-, tulemus- ja mõjuindikaatorid.
- Strateegia rakendamise **rahastamiskavas on mõistlik suurem osa vahenditest jaotada esimese kolme aasta peale**. Kogemused näitavad, et viimasel aastal taotlusvoorude läbiviimine jätab taotlejatele liiga vähe aega projektide elluviimiseks ning sellest tulenevalt võib kannatada projektide kvaliteet.
- Kõige sagedasem mure taotlejate jaoks oli pikk ooteaeg nii PRIA toetusotsuse kui ka toetusraha laekumisel. Tegevusgrupil tuleb läbi viia rohkem infopäevi ning taotlejatele rohkem selgitada realistlikku ajakava.
- Projektitaotlejate vaates on Leader-meetme regulatsioonidest ja PRIA nõuetest tulenev **bürokraatia liialt ajamahukas ning segadust tekitav**. Bürokratia suure hulga leevendamiseks taotlejate suunal on IHKKI vaja **suurendada taotlejate koolitamise ja personaalse lähenemise mahtusid** ning juurutada taotlejate tugisüsteem.
- Eelmisele perioodile tagasi vaadates ilmnes, et osaliselt dubleerisid IHKK meetmed siiski teisi fonde (eriti Kohaliku Omaalgatuse Programmi), mistõttu on järgmisel perioodil **väljakutseks dubleerimise vähendamine toetusmeetmete osas** (eriti just külaelu ja ühistegevuste toetamisel).
- Info liikumise osas soovisid küsitletud taotlejad muude infokanalite kõrval suurendada tegevusgrupi poolt korraldatavate kontaktkohtumiste osakaalu.
- Piirkonna strateegia jätkusuutliku ja mitmekesise rakendamise toetamiseks tuleb lisaks Leader-meetmele **paremini kasutada Euroopa Liidu ja riiklike fondide võimalusi**.

3. Strateegia 2015-2022 koostamise protsess

Strateegia koostamise raames peeti väga oluliseks **kohaliku kogukonna kaasamist** ning **alt-üles** põhimõtte rakendamist. Kaasamisel võeti arvesse nii era-, avaliku- kui ka kolmanda sektori esindajaid. Kaasamissündmused- ja arutelud olid kõigile ühised – järgides Leader “kolme sektori koostöö” põhimõtet sooviti, et igas kaasamise etapis oleksid kõik sektorid korraga laua taga ning üksteise seisukohtadest informeeritud.

Strateegia koostamisel järgiti järgmisi põhimõtteid:

1. **loogilised seosed** – käesoleva strateegia ja teiste asjakohaste arengudokumentide ning perioodi 2007–2013 ja 2014–2022 vahel (*möödunud perioodi seire ja tagasiside on uue perioodi aluseks*);
2. **kaasamine** (*kõigil piirkonna elanikel oli võimalik läbi infokoosolekute ning töögruppide strateegia koostamises osaleda, lisaks oli võimalik ettepanekuid teha elektrooniliste kanalite vahendusel*) – infot strateegia koostamise ning selles osalemise võimaluste kohta levitati läbi IHKK veebilehe ja sotsiaalmeedia kanalite, IHKK e-posti listide vahendusel, kohalike ajalehtede kaudu ning kohalike omavalitsuste veebilehtedel;
3. **piirkonnaülesus** – infokoosolekute ja töögruppide koosolekute kohtade valikul jälgiti, et koosolekud toimuksid erinevate omavalitsuste territooriumil;
4. **koostöö** – strateegia koostamisel peeti koostööarutelusid ka teiste Harju maakonna Leader tegevusgruppide ning sise- ja välisriikide koostööpartneritega eesmärgiga tagada tegevuste sidusus;
5. **dubleerimise vältimine** – peeti koostööarutelusid maakondliku arenduskeskuse ja Kodanikuühiskonna Sihtkapitaliga, arutamaks toetuste dubleerimise teemat (eriti Kohaliku Omaalgatuse Programmi osas);
6. **integreeritus** – arvestamine teiste piirkondlike ja valdkondlike arengudokumentide ning -sekkumistega;
7. **“erapooletu pilk”** – töögruppide juhtimisel kaasati piirkonnaväliseid inimesi ning töögruppidesse kaasati ka maakondlik arenduskeskus.

Strateegia koostamisel määratleti kolm peamist huvigruppi:

Piirkonna siseselt	Kolmanda sektori organisatsioonid Kohalikud omavalitsused Ettevõtjad (sh piirkondlikud ettevõtjate katusorganisatsioonid)
Maakondlikult	Teised Harju maakonna Leader tegevusgrupid Maakondlik arenduskeskus Maakondlik Kodanikuühiskonna Sihtkapital turismiliit
Üleriigiliselt ning välisriiklikult	Virumaa Leader tegevusgrupid (koostöö kohaliku toidu jm teemal) Välisriiklikud koostööpartnerid (väliskoostöö)

Kohalikel elanikel, ettevõtjatel ja kolmanda sektori esindajatel oli strateegia koostamisse võimalik anda oma panus läbi järgmiste tegevuste:

1. **Seire** – seire raames said taotlejad välja tuua oma senised probleemid projektidega ning ettepanekud uueks programmiperioodiks (100st erinevast taotlejast vastas 76),

lisaks eraldi spetsiifiline ettevõtlusprojektide seire. *Allikas: IHKK seire; Ettevõtlusprojektide seire (HEAK 2015).*

2. **Infokoosolekud** – kokku toimus 6 infokoosolekut - üks üldine ning 5 piirkondlikku (iga KOVi territooriumil vähemalt 1), eesmärgiga jõuda infoga igasse piirkonda. Infokoosolekutel moodustas 75% koosoleku ajast osalejate poolne arutelu ning sisendi kogumine strateegiasse. Infokoosolekud olid avatud kõigile soovijatele.
3. **Töögruppide koosolekud** – 5 temaatilist töögruppi, 16 koosolekut. Strateegia meetmete koostamiseks vajaliku sisendi saamiseks kutsuti kokku 5 temaatilist töögruppi, kelle ülesandeks oli kaardistada antud valdkonna arengueeldused ja -vajadused ning teha vastavalt ettepanekud strateegia meetmete kujundamiseks. Töögruppide teemad valiti perioodil 2007–2013 enim esilekerkinud prioriteetide põhjal. Töötasid järgmised temaatilised töögrupid: ühistegevus; kogukonna investeeringud; ettevõtlus; kohalik toit; turism.
4. **Valdkondlikud infokoosolekud** – novembris 2014 toimus eraldi Põhja-Eesti kohaliku toidu arengupäev ning veebruaris 2015 ettevõtluspäev, mille raames pühenduti põhjalikumalt vastavate valdkondade teemadele. Oktoobris 2015 toimus hindamiskriteeriumite osas eraldi arutelu.

Piirkonna 2015–2022 strateegia koostamise tegevused jaotusid järgnevalt:

Alusandmete kogumine (november 2013 – aprill 2015)	Koostöö (aprill 2014 – aprill 2015)	Kaasamine (oktoober 2014 – oktoober 2015)
- Eelmise perioodi seire; - Uuringute ja analüüside koostamine; - Teiste piirkondlike ning valdkondlike arengudokumentidega tutvumine; - Statistiliste andmete kogumine.	Arutelud erinevate sise- ja välisriiklike osapooltega strateegia sisendi kogumiseks ning strateegia raames dubleerimise vältimiseks	- Infokoosolekud; - Töögruppide koosolekud; - Valdkondlikud infokoosolekud; - Seminarid.

4. SWOT

SWOT analüüsi koostamisel seati **eesmärgiks analüüsida piirkonna tugevusi, nõrkusi, võimalusi ja ohtusid strateegia rakendamise vaates perioodil 2015–2022** (tabel 10). Käesolev SWOT analüüs käsitleb vaid neid teemasid, mis avaldavad otseselt või kaudselt mõju Leader strateegia koostamisele/rakendamisele ning mida Leader strateegia rakendamine saab mõjutada.

Tabel 10. Ida-Harju Koostöökoja tegevuspiirkonna arenguvõimaluste SWOT analüüs.

Sisemised faktorid	Tugevused S 1. Soodne asukoht riiklikult oluliste transpordikoridoride ja pealinna suhtes 2. Soodne demograafiline perspektiiv võrreldes ülejäänud Eestiga 3. Tugevad omavalitsused (mediaankeskmisest kõrgemal kohal KOV võimekuse indeksis) 4. Puhas ja puutumatu looduskeskkond (matka- ja terviserajad, järved, RMK aktiivne tegevus) ning sellega seonduvalt tugev sise- ning väliturismipotentsiaal 5. Ettevõtlusaktiivsus (ettevõtjate arvu kasvamine viimastel aastatel) 6. Kolmanda sektori aktiivsus ja võimekus piirkonna arendamisel (sh projektide elluviimisel) 7. Traditsioonide ja pärandkultuuri väärtustamine ning hoidmine 8. Kogukonda liitev aktiivne kultuuri- ja sporditegevus (sh vastava taristu olemasolu ning pidev areng) 9. Leader-tegevusgrupi olemasolu piirkonnas (Leader-meetme rakendamise ulatuslik kogemus)	Nõrkused W 1. Liigne sõltuvus pealinnaregioonis pakutavatest töökohtadest ja teenustest 2. Töötururindeindeksi alanemine, mis prognoosib tööjõupuuduse tekkimise võimalust piirkonnas 3. Piirkonna turismipotentsiaali vähenemine rakendamise 4. Madala lisandväärtusega tootmise ja teenuste suur osakaal 5. Tootmis- ja avalikus kasutuses oleva taristu madal kuluefektiivsus 6. Mäluasutuste, kultuuri- ja spordirajatiste taristu amortiseerumine ja võimalustest suuremad investeeringuvajadused 7. Nõrk infovahetus ning puuduvad toimivad koostöövõrgustikud 8. Kogukonna vähenemine valmisolek turvalise elukeskkonna tagamiseks
	Võimalused O 1. Kohalikul ressursil tugineva väikeettevõtluse süsteemne tootearendus ja turundamine 2. Kohaliku tööjõu rakendamine läbi piirkonna tööjõu ja tööpakkujate ühendamise 3. Piirkonna sise- ja väliturismipotentsiaali mitmekesine rakendamine 4. Elukeskkonna parendamine läbi olemasoleva taristu efektiivsema kasutamise ning avalike objektide kuluefektiivsuse tõstmise 5. Mäluasutuste, kultuuri- ja spordirajatiste taristu jätkusuutlik ning terviklik arendamine 6. Siseriiklike ja rahvusvaheliste koostööprojektide arendamine piirkonna ühisturundamiseks ning koostööks 7. Koostöövõrgustike loomine ja arendamine ning seeläbi infovahetuse ja koostöö tugevdamine 8. Kolmanda sektori iseseisvus ja välistest toetus-meetmetest sõltumise vähenemine 9. Vabatahtliku tegevuse toetamine turvalisema elukeskkonna saavutamiseks	Ohud T 1. Omavalitsused sõltuvad investeeringute teostamisel toetusvõimalustest, sest omavahendid ei ole piisavad vajalike taristuobjektide arendamiseks ja hooldamiseks 2. Bürokratia kasv, mis pärsib nii omavalitsuste, ettevõtjate kui ka aktiivsete kogukonnaliikmete valmisolekut piirkonda arendada ("initsiatiiv on karistatav") 3. Ettevõtluse, kolmanda sektori ja omavalitsuste tegevust mõjutavate regulatsioonide (nõuete ning maksureeglite) kiirkorras ebasoodsas suunas muutumine 4. Väljarände suurenemine piirkonnas 5. Kohalik tegevusgrupp võib muutuda arendusorganisatsioonist PRIA allüksuseks

4.1. Piirkonna potentsiaali analüüs

Lähtuvalt SWOT-analüüsi tulemustest on teostatud **piirkonna potentsiaali analüüs**, mille tulemused esitame järgneva loeteluga:

1. IHKK piirkonnas on täheldatav **liigne sõltuvus pealinnaregioonis pakutavatest töökohtadest ja teenustest**, millest tulenevalt on keeruline hoida kogukonnatunnetust ja arendada välja kohalikule turule orienteeritud ettevõtlust. Seda tendentsi võimendab veelgi **töötururusveindeksi alanemine**, mis prognoosib tööjõupuuduse tekkimise võimalust piirkonnas. Eelnevat kahte nõrkust saab maandada **arendades süsteemselt kohalikul ressursil tugineva väikeettevõtluse tootearendust ja turundamist** võttes sihtturuna arvesse nii kohalikku piirkonda kui ka pealinnaregiooni. Kuna senini pole kohalik tööjõuressurss maksimaalselt kohalikes ettevõtetes rakendatud, saab töötururusveindeksi negatiivsest trendist lähtuvat nõrkust lisaks maandada **piirkonna tööjõu ja tööpakkujate ühendamise ning seeläbi pendelrände vähendamise kaudu**;
2. Erinevate arutelude ja uuringute tulemusel on korduvalt välja toodud IHKK piirkonna **turismipotentsiaali vähene rakendamine**, mis väljendub infopunktide puudumises, rannaalade heakorra ja teenuste korraldamatuses, ühisturustamise ja kohaturunduse väheses osatähtsuses, toitlustus- ja majutuskohdade vähesuses ning väheses koostöös turismiettevõtjate vahel. Samas soosivad piirkonnas turismi jõulist arendamist **soodne asukoht riiklikult oluliste transpordikoridoride ja pealinna suhtes** ning piirkonnale omane **puhas ja puutumatu looduskeskkond** (matka- ja terviserajad, järved, RMK aktiivne tegevus). Eelnevast lähtuvalt on järgneval perioodil IHKK piirkonna jaoks olulisel kohal **sise- ja väliturismipotentsiaali mitmekesine rakendamine läbi taristu ning teenuste arendamise**;
3. Piirkonna jätkusuutlikku arengut ja konkurentsivõimet ohustavad käesoleval ajal tootmis- ja avalikus kasutuses oleva **taristu madal kuluefektiivsus ning vähene innovaatiliste ja keskkonnasõbralike tehnoloogiate kasutamine**. Märgitud nõrkust saab maandada läbi olemasoleva taristu **efektiivsema kasutamise ning avalike objektide kuluefektiivsuse tõstmise**;
4. Piirkonna oluliseks tugevuseks peavad kohalikud **kogukonna aktiivset kultuuri- ja sporditegevust ning traditsioonide ja pärandkultuuri väärtustamist**, mida varjutab piirkonna elukeskkonnale negatiivset mõju avaldav **mäluasutuste, kultuuri- ja spordirajatiste taristu amortiseerumine ning võimalustest suuremad investeeringuvajadused**. Kogukonnale oluliste kultuuri- ja sporditegevuste ning traditsioonide **jätkuvuse tagamiseks vajaliku taristu jätkusuutliku ning tervikliku arendamise juurutamise, taristu efektiivsema kasutamise ja avalike objektide kuluefektiivsuse tõstmise** kaudu näeme võimalust eelmainitud nõrkuseid oluliselt maandada;
5. Kõikide **valdkondade** (ettevõtlus, omavalitsused ja kolmas sektor) **ühine nõrkus** IHKK piirkonnas on **infovahetuse puudumine või ebakorrapära** (eriti valdkondade vahel) ning **puuduvad toimivad koostöövõrgustikud**, mille kaudu ühiselt kogukonda rikastavaid tegevusi ellu viia. Märgitud nõrkustega võitlemiseks näeme võimalusi **siseriiklike ja rahvusvaheliste koostööprojektide kaudu piirkonna ühisturundamises ning koostöövõrgustike loomises ja arendamises ning**

seeläbi infovahetuse ja koostöö tugevdamises kõigi sektorite mõõtmes. Märgitud võimalusi **toetavad** juba **kolmanda sektori aktiivsus ja võimekus** piirkonna arendamisel (sh projektide elluviimisel) ning kõiki osapooli kaasava **elujõulise Leader-tegevusgrupi olemasolu** piirkonnas;

6. Elukeskkonna turvalisuse mõõtmes on märgatav nõrkus kogukonnaliikmete **vähenev valmisolek** (järelkasvu puudus) **turvalise elukeskkonna tagamiseks** vabatahtlike päästeseltside ja naabrivalve näol, mis **ohustab kogukonna turvatunnet**. Samas on piirkonnas täheldatav kolmanda sektori märkimisväärne aktiivsus ja võimekus piirkonna arendamisel ning kogukonda liitev aktiivne kultuuri- ja sporditegevus. Eelnevast tulenevalt näeme läbi **turvalisuse tagamisele suunatud vabatahtliku tegevuse toetamise** võimalust tagada piirkonnas **senisest turvalisem elukeskkond** ja kogukonnaliikmete **suurem turvatunne**.

5. Visioon ja eesmärgid

5.1. Visioon

Aastal 2022 on Ida-Harju Koostöökoja tegevuspiirkond üleriigiliselt tuntud ja väljapaistev turismiaktiivsuse, valdkondadeülese koostöö ja kohalike ressursside efektiivse kasutamise poolest.

5.2. Strateegia eesmärgid ja nende hierarhia

Strateegia 2015–2022 visiooni saavutamisele aitavad kaasa 4 prioriteetide järgi reastatud eesmärgi:

1. Elukeskkonna jaoks oluliste objektide ja (kogukonna)teenuste arendamisel innovaatiliste lähenemiste kasutamine on taganud nende multifunktsionaalsuse, turvalisuse ja jätkusuutlikkuse;
2. Ettevõtluses panustab kohalike ressursside keskkonnaga kooskõlas kasutamine ja valdkonna-ülene koostöö otseselt piirkonna konkurentsivõime tõusu;
3. Vabaühendused on saavutanud majandusliku iseseisvuse ja mängivad olulist rolli piirkonnaüleste ühistegevuste algatamisel ning juhtimisel;
4. Valdkonna-üleste koostöövõrgustike käivitamise ja väliseid partnereid kaasava koostöö kaudu on juurutatud piirkonna omapära arvestavad koostöömudelid ning -tegevused.

Strateegia eesmärkide hierarhiat illustreerib joonis 6 (lk 27). Eesmärkide prioriteetsusele vastavalt on tehtud ka meetmete vaheline rahajaotus (joonis 8).

5.3. Strateegia tulemusindikaatorid

Strateegia prioriteetsete eesmärkide saavutamise mõõtmiseks kasutatakse strateegia tulemusindikaatoreid (tabel 11).

Tabel 11. Strateegia tulemusindikaatorid.

Indikaator	Sihttase	Lisainfo
Piirkonna kodanike turvatunde tõus võrreldes 2015. aastaga	30%	Allikas: 2x perioodi jooksul tellitakse eraldi uuring Seosed riiklike arengukavadega: Siseturvalisuse arengukava 2015-2020
Sise- ja välisturismi aktiivsuse kasv	Maakonna keskmisest kõrgemad näitajad	Allikas: iga-aastane piirkondlik ja maakondlik statistika, mida omavahel võrreldakse. <i>Eesmärgi maakonna üldise näitajaga sidumine aitab paremini seostada kriteeriumi maakondlike sihtidega ning lisaks iga-aastaselt jälgida olukorda suuremas pildis</i> Seosed riiklike ja maakondlike arengukavadega: Eesti riiklik turismiarengukava 2014-2020 Harju maakonna turismi arengustrateegia 2025
Kvaliteedimärgiseid omavate turismiinfosüsteemi andmebaasis registreeritud piirkonna turismiteenuse pakujate ja atraksioonide osakaal aastal 2020	20%	Allikas: turismiinfosüsteemi andmebaas. Kontrollitakse iga-aastaselt. <i>Kvaliteedimärgise olemasolu näitab teenuse kvaliteedi ning seega ka konkurentsivõime tõusu.</i> Seosed riiklike arengukavadega: Eesti riiklik turismiarengukava 2014-2020

Aastaks 2020 väljakujunenud piirkonnaspetsiifilised turismipiirkonnad	3	Allikas: KTG korraldatav seire, mis mõõdab piirkonnas selgelt väljakujunenud ning turundatud turismipiirkondade olemasolu. Seosed riiklike ja maakondlike arengukavadega: Harju maakonna turismi arengustrateegia 2025
Strateegia rakendamise tulemusel paranenud objektidest, teenustest ning (ettevõtlus)keskkonnast kasusaajate arv	18 000	Allikas: KTG korraldatav seire. <i>Eesmärgiks on, et läbi kõigi strateegia rakendamise tegevuste on kasusaajate arv ligikaudselt võrdne piirkonna elanike arvuga. Eelkõige aitab antud kriteerium mõõta ka strateegia eesmärki nr 1 (elukeskkonna arendamine), kus elukeskkonna objektide ja investeeringute puhul on oluline, et need oleksid suunatud võimalikult suurele hulgale inimestele.</i> Seosed riiklike arengukavadega: Eesti Maaelu Arengukava 2014-2020
Projektitoetuste osakaal Leader-meetmest toetust saanud piirkonna vabaühenduste eelarves	70%	Allikas: 2x perioodi jooksul tellitakse eraldi uuring Seosed riiklike arengukavadega: Kodanikuühiskonna arengukava 2015–2020

5.4. Strateegia mõjuindikaatorid

Strateegia rakendamise laiema mõju hindamiseks 5–7 aasta perspektiivis on lisaks tulemusindikaatoritele defineeritud üldist pilti iseloomustavad mõjuindikaatorid (tabel 12).

Tabel 12. Strateegia mõjuindikaatorid.

Indikaator	Sihttase	Lisainfo
Leader toetust saanud avalikus kasutuses olevate objektide külastatavus kasv võrreldes 2015. aastaga	2 korda (2x)	Võrreldes taotlemise hetkega. Võrreldakse toetust saanud objektide külastatavust taotlemisel ning perioodi lõpus
Kohaliku toidu kättesaadavus piirkonnas on paranenud	5%	Mõõdetakse uuringu abil
Piirkonnas toimuvate Leader-meetmega seotud tegevuste kajastatus meedias perioodil 2015 – 2022	250 kajastust	Mõõdetakse kogu strateegia perioodi jooksul. Meediakanalitena võetakse arvesse nii traditsioonilisi (ajalehed, raadio ja televisioon) kui ka kaasaegse meedia vorme (ajaveebid, pildipangad, jms.)

Väljundindikaatorid on iga konkreetse meetme juures eraldi.

6. Strateegia elluviimise kava ja uuenduslikkus

Strateegia visioonist tulenevad kolm strateegilist ning kõiki valdkondi läbivat prioriteeti:

1. turismi areng;
2. koostöö;
3. kohalike ressursside efektiivne kasutamine.

Strateegia visiooni ja sellest tulenevaid strateegia eesmärgi viiakse ellu nelja erineva meetme kaudu, millest igaühel on oma konkreetsed alaeesmärgid. Strateegia visiooni, eesmärkide ja meetmete seoseid ning struktuuri illustreerib joonis 6.

Joonis 6. Strateegia 2015–2022 visiooni, eesmärkide ja meetmete struktuur.

6.1. Meetmete valik

Visioonist tulenevalt on sõnastatud neli strateegia elluviimist suunavat strateegia eesmärki. Iga meetmele on seatud omakorda visiooni ning prioriteete toetavad konkreetsed ja mõõdetavad eesmärgid ning tulemusindikaatorid. Kõigi eesmärkide ja tulemusindikaatorite seadmisel on arvesse võetud Leader võimekust etteantud aja jooksul valdkonnas toimuvat mõjutada.

Eesmärgid ja meetmed on järjestatud vastavalt nende prioriteetsusele:

1. Meede 1 – Elukeskkonna arendamine: elukeskkond mõjutab kõiki valdkondi ja sektoreid. Kvaliteetse elukeskkonna olemasolu toetab ka ettevõtlust (sh eriti turismi arengut) ning loob aluse kodanike heaoluks ning valmisolekuks kogukonda panustada.
2. Meede 2 – Ettevõtluse arendamine: peaaegu samaväärselt oluline elukeskkonnaga. Kõigis strateegia koostamise etappides käis läbi põhimõte, et kui piirkonnas ei ole ettevõtlust ja töökohti, siis lahkuvad ka inimesed.
3. Meede 3 – Ühistegevuse arendamine: väga oluline, kuid väiksema osakaaluga seetõttu, et mõjutab võrreldes kahe eelneva meetme/eesmärgiga piirkonna arengut vähem, samuti on ühistegevuses võimalik väiksemate vahenditega tulemusi saavutada.

4. Meede 4 – Piirkonnaülese koostöö arendamine: koostöö läbib kõiki teisi meetmeid horisontaalse prioriteedina, seega on antud meetmel väiksem osakaal. Meede puudutab tegevusgrupi poolt elluviidavaid sise- ja välisriiklikke koostöö- ja ühisprojekte (ehk vaid ühte koostöö liiki).

6.2. Strateegia uuendusliku ja integreeritud olemuse kirjeldus

Strateegia integreerituse ja uuenduslikkuse võtmekomponendiks on Ida-Harju Koostöökoja tegevuspiirkonna kui linnalähedase maapiirkonna tasakaalustatud arengu toetamine vertikaalsete ja horisontaalsete sidemete loomisega erinevate sektorite ja tegevuste vahel.

Strateegias on keskendutud piirkonna põhilistele arenguvajadustele ja -eeldustele ning kujundatud just neile tuginevad prioriteedid, eesmärgid ja toetusmeetmed. Võrreldes IHKK eelmise tegevusperioodi strateegiaga on võetud selgem fookus tegevuspiirkonna sisese ja -ülese koostöö rakendamise kaudu ja partnereid kaasates piirkonna arendamisele. Eraldi on uuenduslikuna loodud koostöö meede, mis aitab piirkonna sisest- ja ülest koostööd arendada. Koostöö põhimõte on integreeritud kõigisse nelja toetusmeetmesse ning loodud mitmekesised võimalused, kuidas seatud strateegiliste eesmärkide saavutamisse panustada.

Integreeritud ja uuendusliku olemuse tagamiseks on strateegia koostamisel kasutatud mitmekesiseid kaasamismeetodeid, kaasates pikaajaliselt nii tegevuspiirkonna siseseid kui ka väliseid sidusgruppe ja ekspertteavet.

Integreeritust ja uuenduslikkust strateegias demonstreerivad järgmised lähenemised:

- kõiki meetmeid läbivad ühtsed horisontaalsed prioriteedid. Seega on omavahel integreeritud kõik meetmed ning tegevused;
- konkreetsed ja mõõdetavad eesmärgid on seatud strateegiale tervikuna, mis aitab vaadelda strateegia eesmärkide saavutamist erinevate meetmete rakendamise koostöös;
- keskendutud on koostöö rõhutamisele ja soodustamisele ning juurutatud eraldi koostöömeede. Seeläbi suureneb piirkonna sünergia, mis aitab saavutada strateegia eesmarke. Koostöös on võimalik läbi viia suuremaid ning tervet piirkonda haaravaid projekte;
- strateegias on uuenduslikuna panustatud kohalikele ressurssidele, mis aitab arendada piirkonnas uusi teenuseid, tooteid ja tegutsemisviise;
- investeeringute puhul rõhub strateegia multifunktsionaalsusele;
- Leader vahendite piiratuse tõttu rakendatakse strateegia elluviimisel ka Leader-väliseid rahastusallikaid;
- uuenduslikuna võetakse kasutusele Varaaida süsteem. Eelmisel perioodil alguse saanud Varaaida süsteemi laiem juurutamine piirkonnas. Varaaida süsteemi mõte on piirkonnas (Leader) toetusega soetatud väikevahendite ja ressursside kaardistamine ning teavitustöö. Varaaida süsteem aitab kaasa vahendite jagamisele ja ühiskasutusele.

MTÜ Ida-Harju Koostöökoda väärtustab uuenduslike lahenduste otsimist ja kasutuselevõttu. Uuenduslike lahenduste leidmiseks korraldatakse regulaarselt ühiseid arutelusid, mõttetalguid, õppereise ja koolitusi. IHKK hoiab ennast tihedalt kursis teiste fondide ja

koostööpartnerite tegevusega ning otsib aktiivselt võimalusi osaleda piirkonda arendavates uuenduslikes tegevustes ja projektides.

7. Meetmed

7.1. Meede 1 - Elukeskkonna arendamine

Tervislikud eluviisid ja puhas loodus. Piirkonna kultuuri- ja sporditaristu on suures osas rajatud ajal, mil keskkonnasõbralikkusele ning kuluefektiivsusele ei pööratud olulist tähelepanu. Tänapäeval on vajadus taristu kuluefektiivsuse suurendamise järel, et tagada haldamise jätkusuutlikkus ning keskkonnasõbralikkus.

Turismipiirkonnana on olemas suur potentsiaal, kuid selle realiseerimiseks vajavad külastusobjektid ja taristu ning turvalisus arendamist. Toimib lihtne põhimõte – kui kohalikul on oma kodukohas hea olla, siis on ka turistil seal hea olla.

Multifunktsionaalsus. Palju objekte piirkonnas on rajatud vaid ühe kasutusotstarbega. Väheneva rahvastiku ning objektide halduskulude tõusu kontekstis ei ole selline lahendus mõistlik ega otstarbekas. Vajadus on kuluefektiivsete, multifunktsionaalsete ja keskkonnasõbralike lahenduste järel.

Meetme nimetus	Elukeskkonna arendamine
Vastab strateegia eesmärgile	1. Elukeskkonna jaoks oluliste objektide ja (kogukonna)teenuste arendamisel innovaatiliste lähenemiste kasutamine on taganud nende multifunktsionaalsuse, turvalisuse ja jätkusuutlikkuse;
Meetme spetsiifilised eesmärgid	• Mäluasutuste, kultuuri- ja spordirajatiste taristu haldamine on kuluefektiivne, jätkusuutlik ning keskkonnasõbralik; • Leader toetust saanud avaliku kasutuse eesmärgiga objektid on multifunktsionaalsed (vähemalt 2 erineva valdkonna kasutusviisi samale objektile); • Leader toetust saanud avalikus kasutuses olevate objektide külastatavus on kahekordistunud võrreldes 2015. aastaga; • Elukeskkonda suunatud investeeringud on aidanud tõsta piirkonna kodanike turvatunnet vähemalt 30% võrreldes 2015. aastaga.
Toetatavad tegevused	• Mäluasutuste, kultuuri- ja spordirajatiste investeeringud – investeeringud hoonetesse (ehitus- ja renoveerimistegevus) ning hoonega seotud seadmetesse; funktsioonide mitmekeskistamisele suunatud investeeringud; keskkonnasäästlike tehnoloogiate kasutuselevõtuks tehtavad investeeringud (sh küttesüsteemi ümberehitus jms); matka- ja terviseradade rajamine ning viidastamine; vaatamisväärsuste heakorrastamine jms. • Meetme eesmärkidega seotud tegevusteks vajalike väikevahendite soetamine; • Lairibaühenduse rajamine juhul kui see aitab saavutada meetme eesmäärke; • Piirkonna turvalisuse tõstmine – investeeringud ohutuse suurendamiseks; investeeringud kogukonnale vajalikesse turvaseadmetesse jms.
Artiklid, mille tegevusi meede toetab	Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artiklite numbrid, mis antud meetmega seonduvad: 20; 21; 35.
Abikõlblikud kulud	Meetme raames toetatakse strateegia ja meetme prioriteetidega seotud investeeringuid.

	Kulutused peavad olema mõistlikud ning põhjendatud, kooskõlas meetme üldeesmärkidega ning vastava maaeluministri Leader-meetme määrusega.
Mitteabikõlblikud kulud	• Investeeringud objektidesse, mis projekti tulemusel ei saavuta täielikult eesmärki (<i>st jäävad pooleli ning vajavad tervikliku toimivuse tagamiseks jätkuinvesteeringuid</i>); • Korterühistute investeeringuid eraomandit väärtustavasse tegevusse (<i>katuste ja fassaadide remont jms</i>); • Investeeringuid piirkonnast väljaspool asuvatesse objektidesse; • Ehitusprojekteerimine.
Meetme sihtgrupp	• Mittetulundusühingud, sihtasutused, kohalikud omavalitsused (sh omavalitsuste hallatavad allasutused), kes tegutsevad MTÜ Ida-Harju Koostöökoja tegevuspiirkonnas; • Projektist kasusaajad peavad olema Ida-Harju Koostöökoja piirkonna elanikud ja/või organisatsioonid; • Taotlejaks ei saa olla erakond, äriühing ega välisriigis registreeritud organisatsioon.
Kohaliku tegevusgrupi nõuded projektitoetuse taotlejale ja toetuse saajale	Vaata punkti 7.5.
Toetuse määr ja summa	• Toetuse määr mittetulundusühingutele, sihtasutustele ja kohalikule omavalitsusele on maksimaalselt 80% toetatava tegevuse abikõlblikust kogumaksumusest; • Toetuse määr taristuinvesteeringute (sh lairibaühenduse rajamise) korral on olenemata taotleja juriidilisest vormist maksimaalselt 60% toetatava tegevuse abikõlblikust kogumaksumusest; • Projektitoetuse miinimumsumma on 5000 eurot; • Projektitoetuse maksimumsumma on 80 000 eurot.
Seosed EAFRD prioriteetidega	Prioriteet 6 - sotsiaalse kaasamise, vaesuse vähendamise ja maapiirkondade majandusliku arengu edendamine, sh: 6A - tegevusvaldkondade mitmekesistamise, väikeettevõtete loomise ja arendamise ning töökohtade loomise hõlbustamine; 6B - maapiirkondade kohaliku arengu soodustamine; 6C - info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kättesaadavuse, kasutamise ja kvaliteedi parandamine maapiirkondades.
Seosed Leader spetsiifiliste eesmärkidega	• Sotsiaalse kaasatuse edendamine; • Uuenduslike lahenduste leidmise ja kasutuselevõtu soodustamine; • Kohaliku tasandi valitsemise parendamine läbi erinevate osapoolte kaasamine.

Projektitoetuse taotluste hindamiskriteeriumid

Kvalifitseerumiskriteerium:

Kriteerium	Skaala	
Taotlus aitab kaasa meetme eesmärkide saavutamisele	JAH / EI	Juhul kui hindajatest 50% või rohkem vastab "EI," kõrvaldatakse taotlus edasiselt hindamiselt.

Hindamiskriteeriumid:

Kriteerium	Osakaal (%)
Objekti vajalikkus/olulisus piirkonnas	25
Investeeringu mõju probleemi lahendamisele	20
Investeeringu kuluefektiivsus ja jätkusuutlikkus	20
Multifunktsionaalsus	20
Taotlusedokumentide tehniline korrektsus	10
Projekti omafinantseeringu määr	5
KOKKU	100

Hindamisel rakendatakse 5 punkti skaalat ja 50% lävendit – vähem kui 50% maksimaalsetest võimalikest hindepunktidest saanud projekti osas PRIA-le projekti rahastamise ettepanekut ei tehta.

Meetme indikaatorid ja sihttasemed

Indikaator	Sihttase
Rekonstrueeritud, rajatud või korrastatud objektide arv	8
Keskkonnasäästlike tehnoloogiad kasutavate objektide arv	5
Piirkonna turvalisust suurendavate investeeringuprojektide arv	3

7.2. Meede 2 - Ettevõtluse arendamine

Piirkonna turismipotentsiaali kasutamine. Piirkonnal on suur turismipotentsiaal, mis turundustegevuste killustatuse ning ettevõtjate koostöö puudumise tulemusel on realiseerimata. Vajadus on toetada turismi arendust ning ühisturundust piirkonna potentsiaali realiseerimiseks.

Väikeettevõtluse ja -tootmise arendamine. Tänu soodsale asukohale pealinnaregiooni lähistel on piirkonnas kõrge ettevõtlusaktiivsus. Samas on puudu piirkonnaspetsiifilistest ning kohaliku ressursi väärtustavatest ettevõtetest. Väikeettevõtjatel jääb puudu finantsressurssidest, oskustest ja võimekusest uute toodete arendamisel ning enda turundamiseks, seetõttu on vajalik väikeettevõtjate toetamine (eelkõige kohaliku ressursi väärtustavate toodete ja teenuste arendamisel).

Koostöö kaudu on võimalik piirkonna tooteid ja teenuseid terviklikumalt ja edukamalt turundada, mistõttu on vajalik ettevõtjate koostöö toetamine.

Meetme nimetus	Ettevõtluse arendamine
Vastab strateegia	2. Ettevõtluses panustab kohalike ressursside keskkonnaga kooskõlas

eesmärgile	kasutamine ja valdkonna-ülene koostöö otseselt piirkonna konkurentsivõime tõusu;
Meetme spetsiifilised eesmärgid	• Piirkonna jaoks on välja töötatud 2 kuni 3 geograafiliselt eristatava turismipiirkonna kaubamärki, mida kasutatakse süsteemselt sise- ja väliturismi arendamiseks; • Kohalik toit on piirkonna kaubanduvõrgus esindatud võrdselt piirkonna-välise päritoluga toidukaupadega; • Kohalik tarbija on teavitatud kohaliku toidu tarbimise eelistest (sh läbi piirkondliku kaubamärgi laialdase kasutamise); • Ettevõtjad on orienteeritud omavahelisele koostööle läbi koostöövõrgustike või -organisatsioonide; • Ettevõtlustegevus on loodussäästlik, innovaatiline ja kohalikku ressursi optimaalselt väärindav; • Piirkonnas on toimivad sise- ja väliturule suunatud ühisturundus-tegevused.
Toetatavad tegevused	• Kohalikul ressursil ja toorainel põhineva väikeettevõtluse arendamine; • Ühisturunduse ja koostöövõrgustike arendamisega seotud kulud <i>ühise nime/märgi all sise- ja välisriiklikel messidel osalemine; piirkonna turundusmaterjalide koostamine; ühisturundust toetavad investeeringud (messimööbel, müügiletid vms);</i> • Kohaliku toidu kättesaadavuse suurendamine <i>koolitused (piirkonnaülesed), kohaliku tooraine väärindamine, toidutootjate võrgustiku arendamine (koolitused, investeeringud jms).</i>
Artiklid, mille tegevusi meede toetab	Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artiklite numbrid, mis antud meetmega seonduvad: 14; 17; 19; 20; 26; 27; 29
Abikõlblikud kulud	Meetme raames toetatakse strateegia ja meetme prioriteetidega seotud tegevuste korraldamise ja/või elluviimisega seotud kulutusi, põhjendatud juhtudel ka soetusi. Kulutused peavad olema mõistlikud ning põhjendatud, kooskõlas meetme üldeesmärkidega ning vastava maaeluministri Leader-meetme määrusega.
Mitteabikõlblikud kulud	• Ehitusprojekteerimine; • Tööjõu renti; • Tooraine ostmine; • Üksikettevõtte turunduskulud (<i>eeldatud on, et kõik turundustegevused toimuvad ühiselt, kasutatakse piirkonnas väljatöötatud märgiseid ning turundustegevustes osaleb vähemalt 2 ettevõtjat/organisatsiooni</i>); • Järgmiste EMTAK teise taseme koodide alla kuuluvaid tegevusi: 05 – 09; 64 – 66; 68 – 71; 78; 92
Meetme sihtgrupp	• Osaühingud, füüsilisest isikust ettevõtjad, tulundusühistud, mittetulundusühingud ja sihtasutused, kes tegutsevad MTÜ Ida-Harju Koostöökoja tegevuspiirkonnas; • Projektist kasusaajad peavad olema Ida-Harju Koostöökoja piirkonna elanikud ja/või organisatsioonid; • Taotlejaks ei saa olla erakond ega välisriigis registreeritud organisatsioon.
Kohaliku tegevusgrupi nõuded projektitoetuse taotlejale ja toetuse saajale	Vaata punkti 7.5.
Toetuse määr ja summa	• Toetuse määr olenemata taotleja juriidilisest vormist on antud meetmes maksimaalselt 60% toetatava tegevuse abikõlblikust

Seosed EAFRD prioriteetidega	kogumaksumusest; • Projektitoetuse miinimumsumma on 3000 eurot; • Projektitoetuse maksimumsumma on 60 000 eurot.
	Prioriteet 6 - sotsiaalse kaasamise, vaesuse vähendamise ja maapiirkondade majandusliku arengu edendamine, sh: 6A - tegevusvaldkondade mitmekesistamise, väikeettevõtete loomise ja arendamise ning töökohtade loomise hõlbustamine; 6B - maapiirkondade kohaliku arengu soodustamine; 6C - info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kättesaadavuse, kasutamise ja kvaliteedi parandamine maapiirkondades.
	Prioriteet 3 - toiduahela korraldamise, sealhulgas põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise, loomade heaolu ja riskijuhtimise edendamine põllumajanduses, sh: 3A - toormetootjate konkurentsivõime parandamine nende parema integreerimise abil põllumajanduslike toiduainete tarneahelasse kvaliteedikavade kaudu, mis annavad põllumajandustoodetele lisaväärtuse, kohalike turgude edendamise ja lühikeste tarneahelate ning tootjarühmade ja -organisatsioonide ning tootmisharudevaheliste organisatsioonide kaudu;
Seosed Leader spetsiifiliste eesmärkidega	• Sotsiaalse kaasatuse edendamine luues uusi töökohti, kaasates kohaliku arengu strateegia ettevalmistamise ja elluviimise protsessi kohalikud elanikud ning parandades teenuste kättesaadavust muuhulgas läbi IT-teenuste parema kättesaadavuse; • Ettevõtjate konkurentsivõime tõstmine, eelkõige läbi ühistel tegevustel põhinevate tegevuste rakendamise; • Piirkondlike eripärade parem rakendamine, sh kohaliku toidu arendamine; • Uuenduslike lahenduste leidmise ja kasutuselevõtu soodustamine; • Kohaliku tasandi valitsemise parendamine läbi erinevate osapoolte kaasamise.

Projektitoetuse taotluste hindamiskriteeriumid

Kvalifitseerumiskriteerium:

Kriteerium	Skaala	
Taotlus aitab kaasa meetme eesmärkide saavutamisele	JAH / EI	Juhul kui hindajatest 50% või rohkem vastab "EI," kõrvaldatakse taotlus edasiselt hindamiselt.

Hindamiskriteeriumid:

Kriteerium	Osakaal (%)
Finantsproгноoside realistlikkus, projekti elluviimise tõenäosus ja teostatavus	25
Kohaliku ressursi kasutamine	20
Taotlusedokumentide tehniline korrektsus	15
Töökohtade loomine	10
Projekti tulemuse innovaatus/uuenduslikkus	10

Uute toodete või teenuste lisandumine	10
Projekti tulemusel tekkiv koostöö	10
KOKKU	100

Hindamisel rakendatakse 5 punkti skaalat ja 50% lävendit – vähem kui 50% maksimaalsetest võimalikest hindepunktidest saanud projekti osas PRIA-le projekti rahastamise ettepanekut ei tehta.

Meetme indikaatorid ja sihttasemed

Indikaator	Sihttase	Lisainfo
Toetatud ettevõtete arv	20	
Teostatud projektide arv	25	
Loodud töökohtade arv	10	Panustab MAK 2014-2020 sihtvaldkonna 6B eesmärkide saavutamisse (280 töökohta üle Eesti)
Projektitoetuse abil loodud uute/paranenud teenuste hulk	20	
Toetatud koostööprojektide arv	2	
Ühisturundusele suunatud projektide arv	5	
Keskkonnasäästlikkusele suunatud projektide arv	5	

7.3. Meede 3 - Ühistegevuse arendamine

Piirkonnas on aktiivne vabaühenduste tegevus ning säilinud piirkonna traditsioonid. Piirkonna elanikud peavad aktiivsete kogukonnaliikmete ning eestvedajate olemasolu üheks suuremaks väärtuseks. Samas igapäevase seotuse tõttu Tallinnaga **väheneb kogukondade vaheline sotsiaalne läbikäimine ja nõrgeneb elanike side kodukohaga.** Lisaks on mureks **kodanikuühenduste vähene omatulu teenimise oskus** ning vabaühenduste jätkusuutlikkust mõjutav **rahastusvormide vähesus** (ühtib KODAR peamise väljakutsega), mistõttu on piirkonna vabaühendused **liigselt sõltuvuses riiklikest- ja projektitoetustest.** Oluline on **tugevdada kohapealseid traditsioone** ning **juurutada jätkusuutlikke regulaarselt toimivaid sündmusi**, mis aitavad **tugevdada piirkondlikku identiteeti.** Tugevad traditsioonid ning regulaarsed sündmused toetavad ka turismiaktiivsuse tõusu piirkonnas.

Käesoleva strateegia prioriteedid – turism, kohalik ressurss ja koostöö – annavad kolmanda sektori organisatsioonidele hea võimaluse arendada nii koostööd, sidet kogukonnaga läbi temaatiliste ühistegevuste kui ka omatulu teenimise võimekust läbi strateegia prioriteetidega seotud teenuste väljatöötamise.

Meetme nimetus	Ühistegevuse arendamine
Vastab strateegia eesmärgile	3. Vabaühendused on saavutanud majandusliku iseseisvuse ja mängivad olulist rolli piirkonnaülestes ühistegevustes algatamisel ning juhtimisel
Meetme spetsiifilised eesmärgid	• Piirkonna vabaühendused on saavutanud suurema majandusliku sõltumatuse ning projektitoetuste osakaal Leader-meetmest toetust saanud piirkonna vabaühenduste eelarves on alla 70%; • Piirkonna igas omavalitsuses on kujunenud 1 kuni 2 regulaarselt toimuvat "bränd-sündmust," mis arendavad ja kannavad edasi piirkonna traditsioone ning on suunatud kogu piirkonnale; • Tegevuste ja sündmuste läbiviimisel on kasutusel uuenduslikud lahendused ning kohalik ressurss; • Leader projektide kajastatus kohalikus meedias on suurenenud vähemalt kolmandiku võrra.
Toetatavad tegevused	• Valla- ja piirkonnaülestes traditsiooniliste sündmuste korraldamine jms; • Tegevused ja investeeringud, mis aitavad suurendada vabaühenduste majanduslikku sõltumatust (sh kogukonnateenuste arendamine, koolitused, uuenduslike lahenduste väljatöötamine ja juurutamine jms); • Rahva- ja pärandkultuuri traditsioonide talletamine ning arendamine jms; • Meetme eesmärkidega seotud tegevusteks vajalike väikevahendite soetamine.
Artiklid, mille tegevusi meede toetab	Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artiklite numbrid, mis antud meetmega seonduvad: 14; 20; 35; 44
Abikõlblikud kulud	Meetme raames toetatakse strateegia ning meetme prioriteetidega seotud tegevuste korraldamise ja/või elluviimisega seotud kulutusi, põhjendatud juhtudel ka soetusi. Kulutused peavad olema mõistlikud ning põhjendatud, kooskõlas meetme üldeesmärkidega ning vastava maaeluministri Leader-meetme määrusega.
Mitteabikõlblikud kulud	• Võistlus- või treeningriietus (v.a esinemisriietus 1x kollektiivi kohta programmiperioodi jooksul); • Osalemine välisreisidel (sh spordivõistlustel) (v.a kuni 26 aastaste (k.a.) noortegrupid ja juhul, kui välisreisil osalemine panustab otseselt strateegia eesmärkide saavutamisesse); • Maakondlikud sündmused (v.a juhul kui korraldajate hulgas on Ida-Harju Koostöökoja piirkonna organisatsioon või sündmus toimub Ida-Harju Koostöökoja territooriumil); • Väga kitsale sihtgrupile suunatud tegevused ja investeeringud; • Organisatsiooni püsikulud; • Kõik vastava maaeluministri määruse kohaselt mitteabikõlblikud kulud.
Meetme sihtgrupp	• Mittetulundusühendused (MTÜ, SA), kohalikud omavalitsused (sh omavalitsuste hallatavad allasutused) ja ettevõtted (OÜ, AS, FIE, TÜ), kes tegutsevad IHKK tegevuspiirkonnas; • Projektist kasusaajad peavad olema Ida-Harju Koostöökoja piirkonna elanikud ja/või organisatsioonid; • Taotlejaks ei saa olla erakond ega välisriigis registreeritud organisatsioon.

Kohaliku tegevusgrupi nõuded projektitoetuse taotlejale ja toetuse saajale	Vaata punkti 7.5.
Toetuse määr ja summa	- Toetuse määr mittetulundusühingule, sihtasutusele ja kohalikule omavalitsusele on maksimaalselt 80% toetatava tegevuse abikõlblikust kogumaksumusest; - Toetuse määr laatade ja festivalide korraldamisel on olenemata taotleja juriidilisest vormist maksimaalselt 60% toetatava tegevuse abikõlblikust kogumaksumusest; - Projektitoetuse miinimumsumma on 2000 eurot; - Projektitoetuse maksimumsumma on 10 000 eurot;
Seosed EAFRD prioriteetidega	Prioriteet 6 - sotsiaalse kaasamise, vaesuse vähendamise ja maapiirkondade majandusliku arengu edendamine, sh: 6B - Maapiirkondade kohaliku arengu soodustamine.
Seosed Leader spetsiifiliste eesmärkidega	- Sotsiaalse kaasatuse edendamine luues uusi töökohti, kaasates kohaliku arengu strateegia ettevalmistamise ja elluviimise protsessi kohalikud elanikud ning parandades teenuste kättesaadavust; - Uuenduslike lahenduste leidmise ja kasutuselevõtu soodustamine; - Kohaliku tasandi valitsemise parendamine läbi erinevate osapoolte kaasamise; - Piirkondlike eripärade parem rakendamine, sh kohaliku toidu arendamine.

Projektitoetuse taotluste hindamiskriteeriumid

Kvalifitseerumiskriteerium:

Kriteerium	Skaala
Taotlus aitab kaasa meetme eesmärkide saavutamisele	JAH / EI
	Juhul kui hindajatest 50% või rohkem vastab "EI," kõrvaldatakse taotlus edasiselt hindamiselt.

Hindamiskriteeriumid:

Kriteerium	Osakaal (%)
Projekti vajaduse põhjendatus	20
Projekti mõju piirkonna koostööle ja kaasatusele (sealhulgas kohaliku ressursi kasutusele)	15
Eelarve põhjendatus	15
Projekti omafinantseeringu määr	10
Taotleja ja tegevuste jätkusuutlikkus	10
Sihtrühmade selgus	10
Teavitustegevuste olemasolu, teostatavus ning teavitustegevuste asjakohasus	10
Taotlusdokumentide tehniline korrektsus	10
KOKKU	100

Hindamisel rakendatakse 5 punkti skaalat ja 50% lävendit – vähem kui 50% maksimaalsetest võimalikest hindepunktidest saanud projekti osas PRIA-le projekti rahastamise ettepanekut ei tehta.

Meetme indikaatorid ja sihttasemed

Indikaator	Sihttase	Lisainfo
Toetatud projektide arv	40	
Toetatud sündmuste arv (sh valla- ja piirkonnaülesete sündmuste arv)	10	
Loodud ja jätkuvate erinevate traditsiooniliste sündmuste arv	10	
Toetusi kajastavate artiklite arv kohalikus meedias	40	

7.4. Meede 4 - Piirkonnaülese koostöö arendamine

Strateegia väljatöötamise raames koos käinud infokoosolekutel ja temaatilistes töögruppides kerkis olulise teemana esile koostöö. **Koostöö puhul on oluline piirkonna-ülesus, kohati isegi maakonna-ülesus, et saavutada tulemust.** Piirkonna ühisturundamiseks on vajalikud **laiapõhjalised ning kogu piirkonda haaravad tegevused nii sise- kui välisriiklikult.** Prioriteetsete valdkondade arendamiseks on kindlasti oluline ka rahvusvaheline koostöö, millesse on otseselt kaasatud erinevate sektorite organisatsioonid. Rahvusvaheline koostöö **suurendab ettevõtjate konkurentsivõimet** ning aitab kaasa piirkonna toodete turundamisele välisriikides. Käesolev meede on suunatud taotlemiseks kohalikule tegevusgrupile piirkonnaülesete siseriiklike ja rahvusvaheliste projektide elluviimiseks, mis toetavad strateegia visiooni ning eesmärkide elluviimist.

Meetme nimetus	Piirkonnaülese koostöö arendamine
Vastab strateegia eesmärgile	4. Valdkonna-üleste koostöövõrgustike käivitamise ja väliseid partnereid kaasava koostöö kaudu on juurutatud piirkonna omapära arvestavad koostöömodelid ning -tegevused.
Meetme spetsiifilised eesmärgid	• Toimivad siseriiklikud ja rahvusvahelised koostöösidemed teiste Leader piirkondadega, sh on kujunenud 1-2 regulaarselt toimuvat rahvusvahelist sündmust; • Perioodi jooksul on läbi viidud vähemalt 2 rahvusvahelist koostööprojekti, mis toetavad strateegia eesmärkide saavutamist; • Välja on töötatud piirkonna turismi ning piirkonna kohaliku toidu kaubamärgid.
Toetatavad tegevused	• Rahvusvahelise koostöö arendamine Ida-Harju Koostöökoja piirkonnas koostöös Eesti siseste (MTÜ Arenduskoda, Rohelise Jõemaa Koostöökoja, Lääne-Harju Koostöökoja jt) ning naaberriikide (Soome, Leedu, Läti, Poola jt) ja teiste sarnase arenguga riikide (Bulgaria, Sloveenia, Portugal jt) partneritega; • Turismi alase koostöö arendamine koostöös piirkonna Harjumaa Leader tegevusgruppide ning maakondliku arenduskeskuse jt. Piirkonnaspetsiifiliste turismipiirkondade väljaarendamise ja turundamisega seotud tegevused;

	• Kohaliku toidu arendamisega seotud tegevused, sh: praktilised õppepäevad ja õppereisid Ida-Harju Koostöökoda piirkonnas ja Eestis(MTÜ Arenduskoda, Rohelise Jõemaa Koostöökogu, Harjumaa Leader tegevusgrupid jt) ja rahvusvaheliste partnerite asukohtades (Läti, Leedu, Soome, Poola, Bulgaaria, Sloveenia, Portugal jt). • Põhja-Eesti kohaliku toidu märgise edasi arendamine ja ühisturunduse korraldamine koos Ida-Harju Koostöökoda siseste ja väliste partneritega. Partnerpiirkondade ühiste kohaliku toidu teenusepakettide välja arendamine ja ühisturundus. Teavitus-(meedia)ja turundustegevuste (messid) läbiviimine.
Artiklid, mille tegevusi meede toetab	Meede toetab järgmiste Euroopa Komisjoni määruse 1305/2013 artiklitega alla kuuluvaid tegevusi: 14; 17; 19; 20; 35; 44; 45
Abikõlblikud kulud	Meetme raames toetatakse strateegia ja meetme prioriteetidega seotud tegevuste korraldamise ja/või elluviimisega seotud kulutusi, põhjendatud juhtudel ka soetusi. Kulutused peavad olema mõistlikud ning põhjendatud, kooskõlas meetme üldeesmärkidega ning vastava maaeluministri Leader-meetme määrusega.
Mitteabikõlblikud kulud	Kõik vastava maaeluministri Leader-meetme määruse kohaselt mitteabikõlblikud kulud.
Meetme sihtgrupp	Piirkonnas tegutsev kohalik Leader tegevusgrupp (MTÜ Ida-Harju Koostöökoda)
Kohaliku tegevusgrupi nõuded projektitoetuse taotlejale ja toetuse saajale	Projektitoetuse taotleja peab taotlemise hetkel täitma kõiki vastava maaeluministri määruse poolt esitatud tingimusi.
Toetuse määr ja summa	• Toetuse määr maksimaalselt 85% toetatava tegevuse abikõlblikust kogumaksumusest; • Projektitoetuse miinimumsumma on 3000 eurot; • Projektitoetuse maksimumsumma on 100 000 eurot.
Seosed EAFRD prioriteetidega	Prioriteet 6 - sotsiaalse kaasamise, vaesuse vähendamise ja maapiirkondade majandusliku arengu edendamine, sh: 6A - tegevusvaldkondade mitmekesistamise, väikeettevõtete loomise ja arendamise ning töökohtade loomise hõlbustamine; 6B - maapiirkondade kohaliku arengu soodustamine; 6C - info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kättesaadavuse, kasutamise ja kvaliteedi parandamine maapiirkondades. Prioriteet 3 - toiduahela korraldamise, sealhulgas põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise, loomade heaolu ja riskijuhtimise edendamine põllumajanduses, sh: 3A - toormetootjate konkurentsivõime parandamine nende parema integreerimise abil põllumajanduslike toiduainete tarneahelasse kvaliteedikavade kaudu, mis annavad põllumajandustoodetele lisaväärtuse, kohalike turgude edendamise ja lühikeste tarneahelate ning tootjarühmade ja -organisatsioonide ning tootmisharudevaheliste organisatsioonide kaudu;
Seosed Leader spetsiifiliste eesmärkidega	• Ettevõtjate konkurentsivõime tõstmine, eelkõige läbi ühistel tegevustel põhinevate tegevuste rakendamise; • Piirkondlike eripärade parem rakendamine; • Uuenduslike lahenduste leidmise ja kasutuselevõtmise soodustamine sh kogukonnateenuste arendamisel.

Projektitoetuse taotluste hindamiskriteeriumid

Hindamiskriteeriumid:

Kriteerium	Skaala	
Üldkoosoleku kinnitus projekti elluviimise vajalikkuse kohta	JAH / EI	Koostööprojektid kinnitab MTÜ Ida-Harju Koostöökoja üldkoosolek
Taotlus aitab kaasa meetme eesmärkide saavutamisele	JAH / EI	Vastavalt IHKK üldkoosoleku otsusele

Meetme indikaatorid ja sihttasemed

Indikaator	Sihttase
Toetust saanud rahvusvaheliste koostööprojektide arv	2
Toetust saanud siseriiklike koostööprojektide arv	3
Kohaliku toidu märgise omandanute arv (IHKK piirkonnas)	20
Korraldatud õppereiside arv	6
Turismimesseidel osalemine (osaluskordade arv)	5

7.5. Tegevusgrupi üldised nõuded toetuse taotlejatele ja toetuse saajatele

Projektitoetuse taotleja peab taotluse tegevusgrupile esitamise hetkel täitma kõiki vastavas maaeluministri määruses esitatud tingimusi.

Meetmetest 1, 2 või 3 projektitoetuse taotleja peab **lisaks** vastava maaeluministri määruse poolt esitatud tingimustele täitma järgmisi nõudeid:

1. Iga taotleja saab esitada meetme ühte **vooru ühe projektitoetuse taotluse**;
2. Projektitoetuse taotlejal **ei tohi taotlemise hetkel olla pooleli** sama meetme raames toetatud projekte (pooleli = lõpparuanne tegevusgrupile esitamata).
3. Projektitoetuse taotleja peab esitama tegevusgrupi poolt kehtestatud vormil **projekti kirjelduse ja eelarve**;
4. Projektitoetuse taotlejal ei tohi projektitoetuse taotluse tegevusgrupile esitamise hetkel olla 30 eurot ületavat **riiklikku maksuvõlga**. Maksuvõla olemasolu kontrollitakse taotluse vastuvõtmisel;
5. Ehitustegevust sisaldava projekti puhul peab taotleja koos taotlusdokumentidega esitama ehitusloa või ehitusteatise (juhul kui see on nõutav Ehitusseadustiku kohaselt);
6. Taotleja peab läbima nõustamise kohaliku tegevusgrupi poolt kinnitatud nõustaja juures, kes annab nõustamise läbimise kohta vastava kinnituskirja. Kinnituskiri peab olema lisatud projektitoetuse taotlusele;

7. Meetme 2 puhul peab projektitoetuse taotleja esitama **äriplaani (investeeringuprojektide puhul) või turundusplaani (turundustegevuste puhul)**;
8. Projektitoetuse taotleja peab koos taotlusdokumentidega esitama viimase kinnitatud **majandusaasta aruande**;
9. Projektitoetust taotlev organisatsioon peab olema tegutsenud vähemalt 6 kuud (*st projektitoetuse taotlemise esitamise hetkeks peab Äriregistris organisatsiooni esmaregistreerimisest olema möödas vähemalt 6 kuud*);
10. Projektitoetuse saajal on kohustus peale projekti lõppu täita ja esitada tegevusgrupi poolt ettenähtud vormil seirearuanne ning võimaldada järelseire tegemist kuni 5.a. peale projekti lõppu.

Taotlejale esitatavaid nõudeid võib täiendada või täpsustada IHKK juhatus iga-aastase rakenduskavaga.

8. Strateegia juhtimine

Strateegia rakendamist juhib MTÜ Ida-Harju Koostöökoda viies selleks ellu järgmisi tegevusi:

1. Strateegia elluviimiseks vajaliku **personali valik ning töö koordineerimine**;
2. **Taotlusvoorude korraldamine**, sh projektitoetuse taotluste menetlemine kooskõlas seadusandluse ning MTÜ Ida-Harju Koostöökoja töökordadega (sh vastavate töökordade väljatöötamine);
3. **Väliste osapoolte kaasamine** IHKK tegevustesse laiemalt – projektitoetuse taotluste hindamisse ja seiresse kaasatakse piirkonna elanikke (hindamis- ja seirekomisjoni liikmetena, võimalusel ka ekspertidena);
4. Piirkonna **teavitamine ja kaasamine** – veebileht, sotsiaalmeedia kanalid, infokirjad, ühised koosolekud ja infopäevad, taotlejate nõustamine, regulaarsed kohtumised kõigi sektorite esindajatega jms;
5. Piirkonna **võimekuse tõstmine** – piirkonna elanike ning tegevusgrupi personali koolitused jms. Eelmisest perioodist on olemas hea kogemus ja koostöö maakondliku arenduskeskusega (infopäevade jms korraldamine). Lisaks on kavandatud nii Eestisisesed kui välisriiklikud õppekäigud heade praktikate ja lähenemistega tutvumiseks, ideede ja koostööpartnerite leidmiseks ning koostöövõrgustiku arendamiseks;
6. Strateegia eesmärkide saavutamiseks **erinevate rahastusallikate kaasamine** – järgmisel perioodil on plaanis senisest veel enam kaasata strateegia rakendamisel erinevaid rahastusallikaid ja fonde;
7. Strateegia tulemuste ja tegevuste **süsteemaatiline seire**.

8.1. Koostöö

Tagamaks strateegia elluviimise ning Ida-Harju Koostöökoja jätkusuutlikkust, on kavandatud koostöö mitmete erinevate osapooltega:

Koostööpartner	Koostöö eesmärk ja valdkonnad
LAG Rieska Leader (Soome)	Koostöö eesmärgid: kohaliku toidu propageerimine, tarbijate harimine kohaliku toidu teemal. Kogukonnaliikmete kaasamine, parimate praktikate vahetus. Koostöö valdkonnad: kavandatud koostööprojektid LEADER meetme ning programmi Kodanike Euroopa (Europe for Citizens) kaudu koostöö eesmärkidega seotud teemadel. Kodanike Euroopa projekt on kavandatud ning esitatakse 2016. aastal.
Arenduskoda MTÜ (Eesti)	Koostöö eesmärgid: turismi ja kohaliku toidu arendamine. Koostöö valdkonnad: kavandatud rahvusvahelised koostööprojektid LEADER meetme raames (täpsemalt Meede 4 kirjelduses). Rahvusvaheline koostööprojekt esitatakse 2015. aastal.
LAG Partnerstwo Borów Niemodlińskicho (Poola)	Koostöö eesmärgid: maaturismi arendamine; parimate praktikate vahetamine. Koostöö valdkonnad: koostööprojektid LEADER

	meetme raames maaturismi arendamise valdkonnas. Varasem kokkupuude: ELARD vahetusprogramm tegevusgruppide vahel 2013.a, IHKK ja LHKK ühine õppereis Poola 2014.a kevadel, mille raames arutati ka ühiseid koostööplaane. Võimalusel koostöö ka teiste Poola tegevusgruppidega.
LAG Panagyurishte-Strelcha-Lesichovo (Bulgaaria)	Koostöö eesmärgid: turismi- ja kultuurialase koostöö arendamine. Koostöö valdkonnad: koostööprojektid LEADER meetme raames. Varasem koostöö: 2012.a IHKK külaskäik Bulgaarias, 2015.a juunis Bulgaaria tegevusgrupi külaskäik Eestisse, mõlema KTG osalus CAP50 kampaanias 2011.a. Mõlema tegevusgrupi poolt koostöö huvi olemas ning soov jätkata koostööprojektidega. Võimalusel koostöö ka teiste Bulgaaria tegevusgruppidega.
LAG LAS DBK (Lokalna akcijska skupina Dolenjske in Bele krajine) - Sloveenia	Koostöö eesmärgid: turismi-, keskkonna- ja kultuurialane koostöö. Koostöö valdkonnad: koostööprojektid ning ühistegevus LEADER meetme raames. Varasem koostöö: IHKK õppereis Sloveeniasse 2015. Ühised prioriteedid ning huvid ning mõlemapoolselt väljendatud soov konkreetseks koostööks. Võimalusel koostöö ka teiste Sloveenia tegevusgruppidega.
Harjumaa Turismiliit (Eesti)	Koostöö eesmärgid: turismi arendamine, piirkonna turismiga tegelevate organisatsioonide võimekuse tõstmine; Koostöö valdkonnad: ühis- ja koostööprojektid.
Harju Ettevõtlus- ja Arenduskeskus SA	Koostöö eesmärgid: maakonna terviklik ja tasakaalustatud areng, sünergia ja koostöö; Koostöö valdkonnad: koostöö läbi hindamiskomisjonide (IHKK kaasab HEAKi spetsialiste komisjonidesse), koostöö maakondlike arengudokumentide koostamisel ja uuendamisel jms. Koostöö iga-aastaselt turismimessil TOUREST osalemisel.

Lisaks on Ida-Harju Koostöökoda avatud ka teistele IHKK strateegiaga haakuvatele siseriiklikele ja rahvusvahelistele koostööpakkumistele ja -partneritele.

8.2. Taotlusvoorude korraldamine

Taotlusvoorude läbiviimine on kavandatud aastatel 2016 kuni 2019. Aastal 2020 avatakse taotlusvoorud vastavalt vajadusele (jääkide tekkimisel elluviimata projektide arvelt). Tabel 13 illustreerib meetmete eelarve jaotust aastate kaupa.

Tabel 13. Meetmete eelarve jaotus aastate kaupa.

	2016	2017	2018	2019
Meede 1	40%	40%	20%	X
Meede 2	30%	30%	30%	10%
Meede 3	30%	30%	30%	10%
Meede 4	Meede avatud jooksvalt kuni vahendite lõppemiseni			

Taotlusvoorud on plaanitud iga-aastaselt avada järgmiselt*:

- Meede 1 – II kvartal (aprill)
- Meede 2 – I kvartal (veebruar)
- Meede 3 – I kvartal (veebruar)
- Meede 4 – taotlusi saab esitada jooksvalt

**taotlusvoorude avanemise esimesel aastal avatakse taotlusvoorud esimesel võimalusel peale strateegia ja rakenduskava kinnitamist maaeluministri poolt. Taotlusvoorude varaseima võimaliku kuupäeva määrab IHKK juhatus rakenduskavas.*

Enne iga taotlusvoorude viiakse läbi vähemalt üks piirkondlik infopäev. Taotlusvoorude ja infopäevade toimumisest teavitatakse IHKK veebilehe, IHKK sotsiaalmeedia kanalite, IHKK e-postiloendite ning vähemalt ühe piirkonna elanikele kättesaadava väljaande kaudu.

Taotlusvoorude puhul tagatakse taotlejale soovi korral nõustamine. Nõustamisel rakendatakse ka võimalust nõustajaga veebi teel konsulteerida.

8.3. Personal

Strateegia elluviimise tegevusgrupi poolel tagab järgmine personal:

- **Tegevjuht** – organiseerib strateegiat elluviiva organisatsiooni tööd, sh: personali valik ning personalijuhtimine, lepingute sõlmimine, strateegia rakendamise seotud dokumentide halduse korraldamine, infovahetuse korraldamine (sh infopäevad jms), aruandluse korraldamine, organisatsiooni esindamine strateegia rakendamisega seotud teemadel jms.
- **Leader spetsialist(id)** – tegeleb projektitoetuse taotlejate nõustamisega nii projektide taotlemise, elluviimise kui aruandluse faasis, viib läbi strateegia eesmärkide täitmise seiret, jagab oma valdkonda puudutavat infot jms.
- **Projektispetsialist(id)** – tegeleb projektide kavandamise ja elluviimisega (sh vajaliku dokumentatsiooni ja aruandlusega), vajadusel ka projektitoetuse taotlejate nõustamise, koostööpartnerite vahendamise, infovahendusega jms.
- **Raamatupidaja** – tagab raamatupidamise sujuva korralduse.

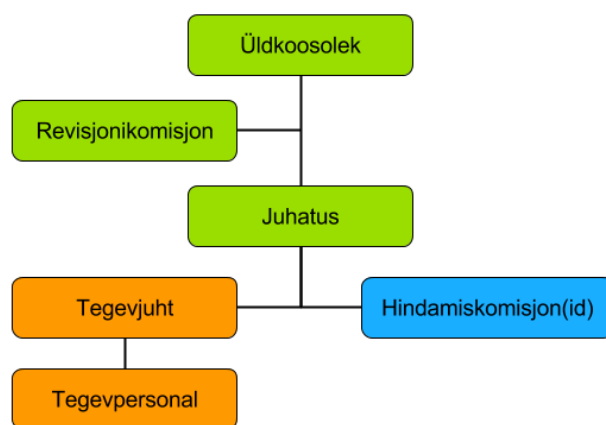
Personali koosseisu ja töökohtade arvu planeerimise eest vastutab MTÜ Ida-Harju Koostöökoja juhatus.

8.4. Tegevusgrupi struktuur

MTÜ Ida-Harju Koostöökoda on mittetulundusühing, mis tegutseb peamiselt mittetulundusühingute seaduse alusel. Täiendavalt reguleerivad organisatsiooni tegevust rahastajate (sh maaeluministeeriumi ja PRIA) poolt seatud nõuded.

Kõige kõrgemaks organiks on üldkoosolek, mis koosneb kõigist organisatsiooni liikmetest. Organisatsiooni tööd juhib kõigi kolme sektori esindajatest koosnev juhatus. Strateegia koostamise hetkel ametis olev juhatuse koosseis valiti üldkoosoleku poolt ametisse juunis 2014 kolmeks aastaks. Ida-Harju Koostöökoja organisatsiooni struktuurist annab ülevaate joonis 7.

Joonis 7. MTÜ Ida-Harju Koostöökoja organisatsiooni struktuur.

8.5. Tegevusgrupi suutlikkus

MTÜ Ida-Harju Koostöökoja suutlikkus on kõige paremini demonstreeritav läbi eelmise strateegia rakendamise kogemuse ning organisatsiooni tegevuste aastatel 2008 kuni 2014.

Eelmise strateegia elluviimise kogemus näitas, et hoolimata Eesti kõige noorema tegevusgrupi staatusest suudeti käivitada elujõuline ja toimiv organisatsioon, koostada piirkonna strateegia ning saavutada suurem osa strateegia eesmärkidest.

Lisaks suudeti tegevuspiirkonna elavdamiseks ellu kutsuda ka Leader-väliseid tegevusi ning perioodi vältel hoida majanduslikku stabiilsust. Aktiivselt on osaletud Eesti-sisestes ning rahvusvahelistes koostöötegevustes ning aastal 2014 võetud ka Leader Foorumi eestkõneleja roll.

Tegevusgrupi suutlikkust näitavad:

Võimekus kaasata teisi rahastusallikaid	Perioodil 2010–2011 viis IHKK läbi Euroopa Sotsiaalfondist rahastatud projekti, mille raames toetati majanduskriisi ajal töötuks jäänuid läbi karjäärinõustamise ning spetsiifiliste koolituste. Eesmärgiks töötuse vähendamine. Teised rahastusallikad on planeeritud ka uues programmiperioodis. IHKK on paindlik ning valmis reageerima majanduses ja ühiskonnas toimuvatele muutustele omapoolsete tegevustega (sh vajadusel teisest fondidest projektide
---	---

	elluviimisega)
Majanduslik stabiilsus ja finantsjuhtimise võimekus	Laenu käibevahendite katmiseks on võetud vaid ühel korral - tegevusgrupi käivitumisel kui omavahendeid ei olnud veel kogunenud. Laen maksti tagasi aastal 2011 ning edaspidi on IHKK käibevahendite jaoks ressursid leidnud ning täiendavat laenu ei ole vajatud. Leader tegevuste kõrvalt suudeti möödunud perioodil jätkusuutlikult hallata ka eelmises punktis mainitud ESF projekt, samuti ellu viia kuus projekti Leader meetmest.
Juhtimise stabiilsus	IHKK juhatuse koosseis on läbi möödunud perioodi püsinud suhteliselt stabiilne (vahetunud on 3 inimest), samuti on stabiilselt paigal olnud tegevjuht. Organisatsioonis on olemas inimesed, kes suudavad loogiliselt eelmist ning tulevat perioodi seostada, juhatuse liikmed ning tegevpersonal on tänu pikaajalisele Leader kogemusele kompetentsed ning motiveeritud. Juhtimises on panustatud paindlikkusele ning eesmärgi-kesksusele.
Maakondlik koostöö	Möödunud perioodi on olnud aktiivne koostöö maakondliku arenduskeskuse (HEAK) ning teiste maakondlike organisatsioonidega. HEAKi spetsialiste on kaasatud hindamiskomisjonidesse, tagamaks erapooletu spetsialisti pilku. Samuti on HEAK osalenud IHKK erinevates tegevustes. IHKK-d on kaasatud maakondliku tööhõivekava ning maakondliku arengukava koostamisse, samuti muude maakonnaüleste oluliste tegevuste kavandamisse. Koostöö jätkub ka uuel programpperioodil ning koostöö üheks oluliseks eesmärgiks on erinevate tegevuste dubleerimise vähendamine. Tänu tihedale koostööle saavad potentsiaalsed taotlejad infot IHKK meetmete ning taotlemise kohta ka maakondlikust arenduskeskusest ning maakondlik arenduskeskus suudab vajadusel IHKK taotlejaid kompetentselt nõustada. Samuti suudab IHKK taotlejaid nõustada teiste meetmete osas ning vajadusel suunata mõne maakondliku konsultanti juurde.
Rahvusvaheline kogemus ja koostöö	IHKK tegevpersonal on rahvusvaheliselt kompetentne. Eelmise strateegia rakendamise perioodil osalenud mitmel rahvusvahelistel konverentsidel ja sündmustel. Aktiivselt on osa võetud ka Leader Euroopa katusorganisatsiooni ELARD tegevustest (sh osaletud ELARD üldkoosolekutel). Aastal 2013 osaleti ka ELARD korraldatud üle-Euroopalises Leader tegevtootajate vahetusprogrammis, kus koostööpartneriks sai Poolast pärit tegevusgrupp. Tänu vahetusprogrammi vältel saadud kontaktidele jätkub hea koostöö siiani. 2011. aastal korraldati kõigi Harjumaa Leader tegevusgruppide koostöös ka rahvusvaheline konverents.
Osalemine võrgustikes	Leader Foorum - IHKK on kõiki Eesti Leader tegevusgruppe ühendava Leader Foorumi liige ning teeb koostööd ka MTÜ Leader Liiduga. ELARD - läbi Leader Foorumi on IHKK ka Euroopa Leader tegevusgruppide katusorganisatsiooni ELARD liige. Harjumaa Leader gruppide võrgustik - Harjumaa Leader tegevusgruppide võrgustik on sarnaselt Leader Foorumile

mittejuriidiline, kuid toimiv koostöövõrgustik. Toimuvad regulaarsed arutelud ja ühistegevused. Strateegiale on lisatud ka **Harjumaa Leader tegevusgruppide ühine koostöökokkulepe.**

Koostööd tehakse ka Virumaa Leader tegevusgruppide võrgustikuga.

9. Strateegia seire

MTÜ Ida-Harju Koostöökoda viib läbi iga-aastast seiret, mille raames hinnatakse strateegia rakendamise tulemusi ja mõju. Seire korraldajaks ja läbiviijaks on MTÜ Ida-Harju Koostöökoja tegevpersonal. Vajadusel kaasatakse seire läbiviimisse eksperte (uuringute ja küsitluste korraldamine jms).

Koostatud seire tulemusel valmib seirearuanne, mis esitatakse ülevaatamiseks ja analüüsimiseks MTÜ Ida-Harju Koostöökoja juhatusele ning üldkoosolekule. Seirearuande jaoks vajaliku informatsiooni allikateks on:

- toimunud taotlusvoorude statistika;
- taotlejate poolt esitatud projektitaotlused, kuludeklaratsioonid ja seirearuanded;
- hindamiskomisjonide tagasiside;
- Maaeluministeeriumi ja PRIA kaudu kogutavad seirenäitajad;
- projektitaotlejate tagasiside ning paikvaatlused.

Vajadusel ja võimalusel võib allikaid alati lisada.

Iga-aastane seirearuanne kajastab:

- Taotlusvoorude andmeid;
- Strateegia eesmärkide saavutamise taset;
- Strateegias ettenähtud projektitoetuse vahendite kasutamise taset;
- Rahastatud projektide edenemise infot;
- Strateegia panus üleriigilistesse Leader-meetme sihttasemetes saavutamisesse;
- Strateegia panus teiste riiklike arengudokumentide sihttasemetes saavutamisesse (vastavalt strateegias toodud seostele);
- Strateegia rakendamisel tekkinud kitsaskohti ning võimalikke lahendusi;
- Asjakohaseid ettepanekuid protsesside, vormide ning strateegia muudatusteks;

Strateegia eesmärkide saavutamise kõrval viiakse regulaarselt läbi ka MTÜ Ida-Harju Koostöökoja kui organisatsiooni seiret ja sisehindamist. Selleks koguvad tegevusgrupi töötajad regulaarselt andmeid organisatsiooni poolt läbiviidavate tegevuste kohta. Vajadusel kaasatakse sisehindamise protsessi ka eksperte. Iga-aastaselt koostatakse sisehindamise aruanne, mis esitatakse MTÜ Ida-Harju Koostöökoja juhatusele. Seire alusel tehakse vajadusel ettepanekud strateegia muutmiseks ja/või täiendamiseks.

10. Strateegia uuendamine

Strateegia uuendamise aluseks on peamiselt strateegia seire tulemused, strateegia uuendamine toimub vastavalt vajadusele. Strateegia uuendamine toimub eelkõige strateegia prioriteetsete eesmärkide saavutamise huvides.

Strateegia uuendamise algatamise õigus on igal MTÜ Ida-Harju Koostöökoja tegevtootajal, juhatuse või MTÜ liikmel.

Strateegia uuendamise algatamiseks esitatakse uuendamise taotlus kirjalikult koos konkreetsete muudatusettepanekute ja põhjendustega MTÜ Ida-Harju Koostöökoja tegevjuhile, kes viib läbi muudatustaotluste esmase analüüsi. Asjakohase muudatustaotluse korral edastab tegevjuht taotluse MTÜ juhatusele, kes otsustab strateegia uuendamise vajaduse ning positiivse otsuse korral valmistab ette strateegia muudatusprotsessi.

Strateegia uuendamise osas võib juhatus vajadusel kaasata ka eksperte ning erinevaid töögrupe. Strateegia muudatused kinnitab üldkoosolek. Peale muudatuste kinnitamist avalikustab MTÜ Ida-Harju Koostöökoda strateegia koos muudatustega oma veebilehel.

11. Rahastamiskava

MTÜ Ida-Harju Koostöökoja eelarve koosneb järgevatest tuluallikatest:

- MAK 2014–2020 Leader meetme vahendid;
- IHKK liikmemaksud;
- IHKK teenitav tulu perioodi 2015–2022 jooksul väljaarendatavatest teenustest;
- Teised toetusfondid (EL ja siseriiklikud fondid).

Käesoleva strateegia eesmärkide saavutamiseks rakendatavate meetmete eelarve jaotust aastate lõikes kirjeldab tabel 14.

Tabel 14. Strateegia meetmete eelarve jaotus aastate lõikes.

	2016	2017	2018	2019
Meede 1 Elukeskkonna arendamine	40%	40%	20%	X
Meede 2 Ettevõtluse arendamine	30%	30%	30%	10%
Meede 3 Ühistegevuse arendamine	30%	30%	30%	10%
Meede 4 Piirkonnaülese koostöö arendamine	Meede avatud jooksvalt kuni vahendite lõppemiseni			

Leader-meetme raames MTÜ Ida-Harju Koostöökoja tegevuspiirkonna arendamiseks eraldatavate vahendite planeeritavat eelarvelist jaotus perioodil 2015–2022 illustreerib joonis 8.

Joonis 8. Tegevusgrupi kohta arvestatava Leader eelarve jaotus perioodil 2015–2022.

12. Seosed teiste arengudokumentidega

Aegviidu vald 2015–2019

“Aegviidu on pealinnaregiooniga tihedalt seotud, turvalise ja looduslähedase elukeskkonnaga tunnustatud vald”

Seos: Strateegia visioon ja eesmärgid panustavad turvalisusele ja loodussäästlikkusele.

Anija vald 2014–2024

“Anija vald on elamisväärse elukeskkonnaga, majanduslikult mitmekesine, elujõulise kogukonnaga jätkusuutlikult arenev omavalitsus, kus elanikele on tagatud konkurentsivõimeline haridus, sealhulgas ka gümnaasiumiharidus ja sotsiaalne turvalisus.”

Seos: Strateegia visioon ja eesmärgid panustavad elukeskkonna arendamisele, jätkusuutlikkusele (sh eriti kogukonna ja MTÜde iseseisvumisele) ning turvalisusele.

Anija valla turismi arengukava 2020

Anija valla turismitooted ja teenused on sidustatud ja väärtuslik osa Kõrvemaast kui terviklikust turismisihtkohast ning vaba aja veetmise piirkonnast ning toimib vastastikku kasulik koostöö.

Seos: turism on üks strateegia prioriteete ning strateegia eesmärgiks on spetsiifiliste turismi piirkondade arendamine.

Kose vald 2015–2025

Aastal 2025 on Kose vald turvalise looduslähedase elukeskkonna, elujõulise ettevõtluse, mitmekesise põllu- ja turismimajanduse, kodulähedase konkurentsivõimelise haridusega, kultuuripärandit hoidev, aruka planeerimisega ja isemajandav omavalitsus Harjumaa hõberingis

Seos: strateegia visioon ja eesmärgid panustavad turvalisusele, väikeettevõtlusega (fookus turismil ja kohalikul ressursil) ning piirkonna traditsioonidele.

Raasiku vald 2013–2024

Raasiku vald on aastaks 2024 kujunenud arenenud ja hinnatud majandus- ja elukeskkonnaks, kus on välja arendatud taristu, tagamaks elanikele kõik esmateenused valla piires. Raasiku vald on identiteedilt ja territooriumilt terviklik, tasakaalustatud ja säästlikult arenev omavalitsus.

Seos: strateegia visioon, eesmärgid ning meetmed panustavad elukeskkonna arendamisele, identiteedi säilitamisele ning (loodus)säästlikkusele.

Raasiku valla ettevõtluse, ettevõtlikkuse ja tööhõive edendamise arengukava 2013–2017

“Raasiku vald on hea väikeettevõtluskeskkonnaga omavalitsus, kus on välja arendatud kaasaegne ning keskkonnasäästlik elu- ja ettevõtlustegevuseks vajalik taristu.”

Seos: strateegia panustab ettevõtluse arendamisse (peamiselt läbi Meetme 3), sh toetatakse ka vajaliku taristu arendamist.

Harju maakonna arengustrateegia 2025

“Harju maakond on rahvusvaheliselt aktiivne, koostöö- ja konkurentsivõimeline pealinnaregioon Läänemere piirkonnas, mida iseloomustavad tegus rahvas, kvaliteetne

elukeskkond, dünaamiline ja polütsentriline asustus. Harju maakond on elanikule armas ja külalist inspireeriv. Harju maakonnas sünnivad head arengud läbi avaliku-, era- ja kolmanda sektori koostöö.”

Seos: strateegias on eraldi koostöö meede ning planeeritud rahvusvahelised koostööprojektid. Strateegia panustab kvaliteetse elukeskkonna arendamisse ning turismi (turism = külalist inspireeriv). Strateegia on üles ehitatud avaliku-, era- ja kolmanda sektori koostööle.

Harju maakonna turismi arengustrateegia 2025

Harjumaa on külalistlahke ja kvaliteetne turismisihtkoht sise- ja rahvusvahelisel turul, moodustades koos Tallinnaga atraktiivse ühtse koosluse. Eduka arengu võtmeteguritena määratleb maakondlik turismistrateegia ettevõtjate omavahelise koostöö, Tallinna teenusepakkujatega ning avaliku sektoriga, samuti tootearendus ja kvaliteetse teenuse tagamise Harjumaa peamistes turismivaldkondades – kultuuri- ja loodusturism ning perepuhkus

Seos: strateegia üks prioriteete on turism ning ettevõtlusmeetmes rõhutatakse eraldi koostööd ja ühisturundust.

Eesti Riiklik Turismi Arengukava 2014-2020 (ERTA)

Üldeesmärk: Eesti riikliku turismiarengukava 2014–2020 peamiseks eesmärgiks on tagada Eesti konkurentsivõime ja rahvusvaheline atraktiivsus turismisihtkohana. Sihtrühmadeks on potentsiaalsed turistid, turismiettevõtjad ja turismiga seotud huvigrupid.

Seos: IHKK strateegia üks prioriteete on turism. Käesolev strateegia on suunatud piirkonna atraktiivsuse suurendamisele turismisihtkohana (läbi selgelt eristuvate piirkondlike turismibrändide loomise ja turundamise). Otseselt on antud eesmärgiga loodud seos ka IHKK üldistes tulemusindikaatorites.

Alaeesmärk 1: Eesti on reisisihina tuntud, hästi ligipääsetav ning Eesti turismi tooted ja -teenused on rahvusvaheliselt konkurentsivõimelised.

Seos: strateegia panustab ERTA 1. alaeesmärgiga seotud meetme 1.3 eesmärki ja tulemusindikaatoritesse. IHKK strateegia üldised tulemusindikaatorid panustavad ERTA indikaatori *“Kvaliteedimärgiseid omavate turismiinfosüsteemi andmebaasis registreeritud turismiteenuse pakujate ja atraksioonide arvu suurenemine 4%-lt 2012. aastal 25%-le 2020. aastal.”* täitmisel.

Eesti Maaelu Arengukava 2014-2020

Käesolev strateegia on otseselt seotud „Eesti maaelu arengukavaga 2014-2020“ (MAK) ja lähtub MAK-is sätestatud eesmärkidest. Otseselt keskendub käesolev strateegia MAK-i meetmele M19 – toetus LEADER-i kohalikule arengule ja toetab MAK-i prioriteetidega 6B (maapiirkondade kohaliku arengu soodustamine) ning 6A (tegevusvaldkondade mitmekesistamise, väikeettevõtete loomise ja arendamise ning töökohtade loomise hõlbustamine) – seotud eesmärkide saavutamist.

Konkreetsed sihtvaldkonnad on toodud iga meetme juures.

Eesti Regionaalarengu Strateegia 2014-2020

60. Põhja-Eesti puhul on eeskätt tulenevalt Tallinna linnapiirkonna suuruselt ja rahvusvahelisest positsioonist olulisem pöörata tähelepanu järgnevate meetmete ja tegevussuundade elluviimisele:

-Enam tasakaalustatud asustussüsteemi kujundamiseks on vaja rohkem panustada ka regiooni muude, pealinnapiirkonna kaugemas mõjualas paiknevate keskuste ja toimepiirkondade tugevdamisele. Nende toimepiirkondade ettevõtluse ja tööturu arendamisel on tähtis keskenduda sealse mitmekülgse ettevõtlusstruktuuri tugevdamisele ning tootmis-, teenindus- ja põllumajandusettevõtete lisandväärtuse kasvatamisele.

Seos: Vastav temaatika on välja toodud ka piirkonna SWOT analüüsis. IHKK strateegia panustab kohaliku piirkonna ettevõtlusstruktuuri tugevdamisele (peamiselt turismi ja kohaliku ressursiga seotud sektorites) ning toetab tootmis- ja teenindusettevõtete lisandväärtuse kasvatamist (peamiselt läbi Meetme 3). Strateegia prioriteetideks on turism ning kohalik ressurss.

Kodanikuühiskonna

Arengukava

2015-2020

Üldeesmärk: Tegutsemisvõimekad kodanikuühendused ning ühiskondlikult aktiivsed elanikud.

Alaeesmärk 3: Võimekad kodanikuühendused, kellel on piisavad ressursid arenguks ja mõjusaks tegutsemiseks.

Seos: käesoleva strateegia üheks eesmärgiks on "Vabaühendused on saavutanud majandusliku iseseisvuse ja mängivad olulist rolli piirkonnaülest ühistegevuste algatamisel ning juhtimisel." Strateegia panustab otseselt kodanikeühenduste võimekuse tõstmisse.

Eesti toit 2015-2020

Eesmärgid:

Eesti toitu ja toidukultuuri hindavad kõrgelt nii Eesti tarbijad (sh lapsed ja noored) kui ka välistarbijad.

Välisriikides Eesti toidu tutvustamiseks ellu viidud tegevused on loonud Eesti toidule ja toidusektorile positiivse kuvandi ning aidanud kaasa ekspordi edendamisele ja uute turgude leidmisele.

Seos: käesoleva strateegia üheks läbivaks prioriteediks on "kohalike ressursside efektiivne kasutamine (fookusega kohalikul toidul)." Strateegia panustab otseselt kohaliku toidu tutvustamisse, kättesaadavuse suurendamisse ning kavandatud on ka rahvusvaheline koostööprojekt.

Siseturvalisuse

arengukava

2015-2020

Üldeesmärk: tagada, et Eesti inimesed tunneksid, et nad elavad vabas ja turvalises ühiskonnas, kus igaühe väärtus, kaasatus ja panus kogukonna turvalisusesse loovad ühe turvalisima riigi Euroopas. Nutikate, optimaalsete ja mõjusate lahendustega parandatakse elukeskkonda, vähendatakse ohtu elule, tervisele, varale ja põhiseaduslikule korrale ning tagatakse kiire ja asjatundlik abi.

Viis elanike hoiakuid kajastavat mõõdikut: elanike hinnang Eesti siseturvalisusele; **elanike hinnang kodukoha turvalisusele**; elanike ohutunne; elanike osakaal, kes peavad kuritegevust, sisserännet või terrorismi riigi peamiseks mureks; **elanike kaasatus siseturvalisuse tagamisse**.

Seos: käesoleva strateegia üks eesmärke on "Elukeskkonna jaoks oluliste objektide ja (kogukonna)teenuste arendamisel innovaatiliste lähenemiste kasutamine on taganud nende multifunktsionaalsuse, **turvalisuse** ja jätkusuutlikkuse." Käesoleva strateegia üks üldistest tulemusindikaatoritest on "Piirkonna kodanike turvatunde tõus võrreldes 2015. aastaga," mis panustab otseselt siseturvalisuse arengukava viiest indikaatorist kahe saavutamisse (vt ülalpool rõhutatud indikaatorid).

13. Mõisted ja lühendid

13.1. Mõisted

- Innovaatilisus / innovatsioon – tegevus, tehnoloogia või lähenemisviis, mis lisab oluliselt väärtust, efektiivsust, tootlikkust, kvaliteeti, konkurentsivõimelisust, turuosa vms.
- Kohalik ressurss – piirkonnas kohapeal kasvav/elav/paiknev ressurss (nt kohapeal kasvatatud/valmistatud toit, puit, loodus, inimesed vms).
- Kogukonna teenus – kogukonna liikmelt kogukonna liikmetele pakutav teenus, mis lähtub kogukonna vajadusest.
- Loodussäästlikkus – tegevused, tehnoloogiad ja lähenemisviisid, mis toetavad loodusressursside kasutamist moel, mis ei ületa loodusressursside taastootmise võimet ning aitab tagada loodusressursside kättesaadavuse ka järgmistele põlvkondadele.
- Mäluasutus – (inglise keeles *memory institution*) on asutus, mis tegeleb peamiselt info kogumise, säilitamise, töötlemise ja edastamisega. Mäluasutuste hulka kuuluvad traditsiooniliselt raamatukogud, arhiivid ja muuseumid.

13.2. Lühendid

- HEAK – Harju Ettevõtlus- ja Arenduskeskus SA
- IHKK – Ida-Harju Koostöökoda MTÜ
- MAK – Eesti Maaelu Arengukava
- PÕM – põllumajandusministeerium
- MEM – maaeluministeerium
- KODAR – Eesti Kodanikuühiskonna Arengukava
- ERAS – Eesti Regionaalarengu Strateegia

14. Kasutatud allikad

1. Ida-Harju Koostöökoda arengustrateegia 2010–2013. Ida-Harju Koostöökoda, 2009.
http://idaharju.ee/public/Strateegia/IHKK2010_2013_121109.pdf
2. Eesti Maaelu Arengukava 2010-2014 Leader meetme raames jagatud ettevõtluskeskkonda puudutavate toetuste järeelseire. HEAK, 2015.
<http://www.idaharju.ee/wp-content/uploads/2013/06/Eesti-Maaelu-Arengukava-2010-2014-Leader-meetme-raames-jagatud-ettev%C3%B5tluskeskkonda-puudutavate-toetuste-j%C3%A4relseire.pdf>
3. Eesti maaelu arengukava (MAK) 2014–2020. Euroopa Komisjon, 2015.
<http://www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/eesti-maaelu-arengukava-mak-2014-2020>.
4. LEADERi kohaliku arengu strateegia ettevalmistamise toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise kord. Põllumajandusministeerium, 2014.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/117102014009>.
5. Aegviidu valla arengukava 2015–2019. Aegviidu Vallavalitsus, 2014.
<http://www.aegviidu.ee/public/files/Aegviidu%20valla%20arengukava%202015-2019.pdf>.
6. Anija valla arengukava 2014–2024. Anija Vallavalitsus, 2014.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/403102014024>.
7. Kose valla arengukava 2015–2025. Kose Vallavalitsus, 2014.
<http://www.kosevald.ee/documents/825002/1208340/Kose-valla-AK-2015-2025.pdf/e35379a0-5688-4b8a-b2d8-07d8c5595ca7>.
8. Raasiku valla arengukava aastateks 2013–2024. Raasiku Vallavalitsus, 2014.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/416092014010&leiaKehtiv>.
9. Eesti riiklik turismiarengukava 2014–2020. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, 2013.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/lisa/3191/1201/3015/lisa.pdf>.
10. Anija valla turismi arengukava 2014–2020. Anija Vallavalitsus, 2014.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/403102014014&leiaKehtiv>.
11. Harju maakonna turismi arengustrateegia 2025. Tegevuskava 2015. SA Harju Ettevõtlus- ja Arenduskeskus, 2011.
http://www.heak.ee/WWW_files/files/user_files/failidVanaltKodulehelt/documents/KOV/Tegevus%202011/turismistrateegia.pdf.
12. Statistikaamet. <http://www.stat.ee>.
13. Kodanikuühiskonna arengukava 2015-2020. Vabariigi Valitsus, 2015.
<http://kysk.ee/failid/Upload/files/KODAR.pdf>
14. Eesti Regionaalarengu Strateegia 2014-2020. Siseministeerium, 2014.
https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/dokumendid/eesti_regionaalarengu_strateegia_2014-2020.pdf
15. Eesti toit 2015-2020. Põllumajandusministeerium, 2015.
<http://www.agri.ee/et/eesti-toidu-tutvustamise-ja-muugiedenduse-kava-eesti-toit-2015-2020>
16. Siseturvalisuse arengukava 2015-2020. Siseministeerium, 2015.
https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/dokumendid/Arengukavad/siseturvalisuse_arengukava_2015-2020_kodulehele.pdf

15. Lisad

1. Eesti maaelu arengukava 2010–2014 Leader meetme raames jagatud toetuste ülevaade MTÜ Ida-Harju Koostöökoja tegevuspiirkonnas;
2. Ida-Harju Koostöökoja strateegia uuendamise protsessi ettevalmistavad tegevused: väliskeskkonna analüüs
3. Harjumaa Leader tegevusgruppide koostöökokkulepe (allkirjastatud 6. novembril 2015)

Eesti maaelu arengukava 2010-2014
Leader meetme raames jagatud toetuste ülevaade
MTÜ Ida-Harju Koostöökoja tegevuspiirkonnas

Sisukord

<i>Sissejuhatus</i>	3
1. Perioodil 2010-2014 ellu viidud projektide ülevaade	4
2. Tagasiside taotlejatelt-hinnang elukeskkonnale	8
3. Ülevaade perioodis 2010-2014 ellu viidud projektidest meetmete lõikes	12
<i>3.1.Meede 1.1 Teeme koos (Ühistegevuse edendamine)</i>	<i>12</i>
<i>3.2 Meede 1.2 Kodukant korda (kogukonna investeeringud)</i>	<i>14</i>
<i>3.3 Meede 2.1 Tööd ja leiba (ettevõtluse investeeringud)</i>	<i>16</i>
<i>3.4 Tegevusgrupi poolt elluviidud projektid</i>	<i>17</i>
4. Strateegias seatud eesmärkide täitmine	18
5. Ootused uueks perioodiks 2014-2020	21

Sissejuhatus

Käeolev töö annab ülevaate Eesti Maaelu Arengukava 2010-2014 Leader meetme raames jagatud toetustest MTÜ Ida-Harja Koostöökoja tegevuspiirkonnas. Ülevaate aluseks on PRIA poolt avaldatud tabel "LEADER projektitoetuse raames heakskiidetud taotlused" (seisuga 25.02.2015),

http://www.pria.ee/et/toetused/valdkond/leader/leader_projektitoetus_2009/ ja MTÜ Ida-Harju Koostöökoda poolt läbi viidud toetatud projektide seire.

Seire viidi läbi kahes osas. Esimene osa seirest viidi läbi perioodil 2013 lõpp – 2014 algus ning arvesse võeti projektid, mis olid 01.01.2014 seisuga lõpetatud (st ka PRIA poolt viimane väljamakse teostatud). Seire küsimustikud töötati välja Eesti Maaülikooli tudengi Anni Haavakats'i magistritöö raames, võttes aluseks 2009. aastal, perioodi 2010-2013 piirkonna strateegia koostamise raames, Harju Ettevõtlus- ja Arenduskeskuse poolt läbiviidud elukeskkonna uuringu. Selleks, et tulemused oleksid võrreldavad, võeti 2009. aastal koostatud elukeskkonna uuringust erinevad näitajad ning mõõdeti seire raames samade näitajate arengut. Seire esimese osa põhjal valmis Anni Haavakatsi magistritöö http://www.idaharju.ee/wpcontent/uploads/2013/06/Anni_Haavakats_MA2014.pdf.

Teine osa seirest viidi läbi 2015. aastal ning arvesse võeti kõik tegevusgrupi ja PRIA poolt heaks kiidetud projektid (isegi kui viimane makse ei olnud veel toimunud). Mõlema osa puhul kasutati sama metoodikat ning samu küsimustikke, et seireandmed oleks võimalik siduda üheks tervikuks.

Siin ja edaspidi toodud toetussummad on PRIA poolt määratud toetussummad. Tegelikud, lõplikud summad võivad siintoodutest veidi erineda, sest projektide elluviimise käigus võisid summad muutuda (osa tegevusi muudeti või jäeti ära). Kokkuvõtete tegemise ajaks ei olnud veel kõik toetussummad välja makstud ja seepärast ei olnud võimalik kasutada analüüsimisel lõplikke toetussummasid. Käesolevas kokkuvõttes on kõik summad ümmardatud tuhande euroni.

1. Perioodil 2010-2014 ellu viidud projektide ülevaade

Lõppenud perioodil said nii tegevusgrupilt kui PRIA-lt positiivse toetusotsuse 204 projekti, neist 192 projekti viidi ellu ja 12 katkestati. Elluviidud projektide PRIA poolt määratud toetussumma oli 1,567 miljonit eurot.

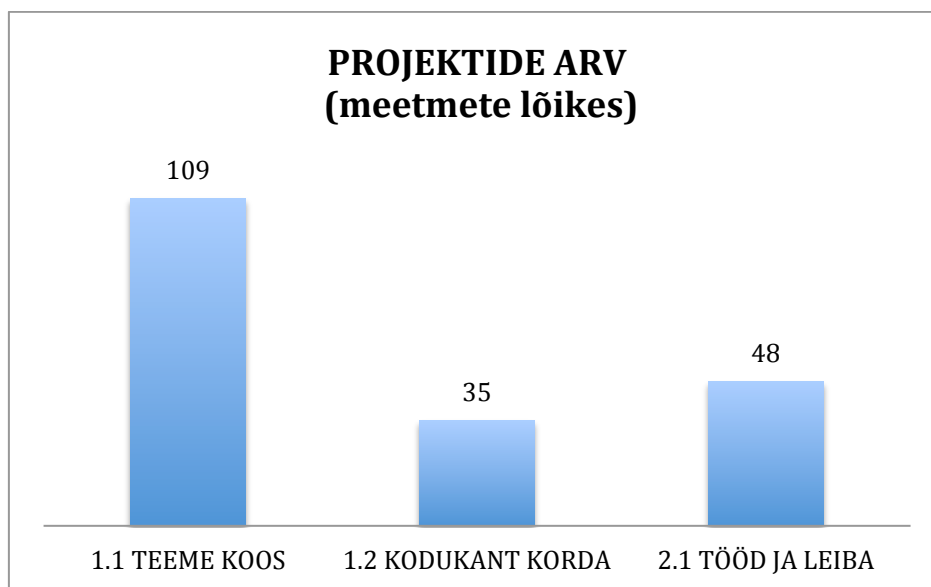
Vastavalt kehtivale strateegiale sai toetust taotleda kolmest meetmest:

1.1 TEEME KOOS (ühistegevuse edendamine)

1.2 KODUKANT KORDA (elukeskkonna investeeringud)

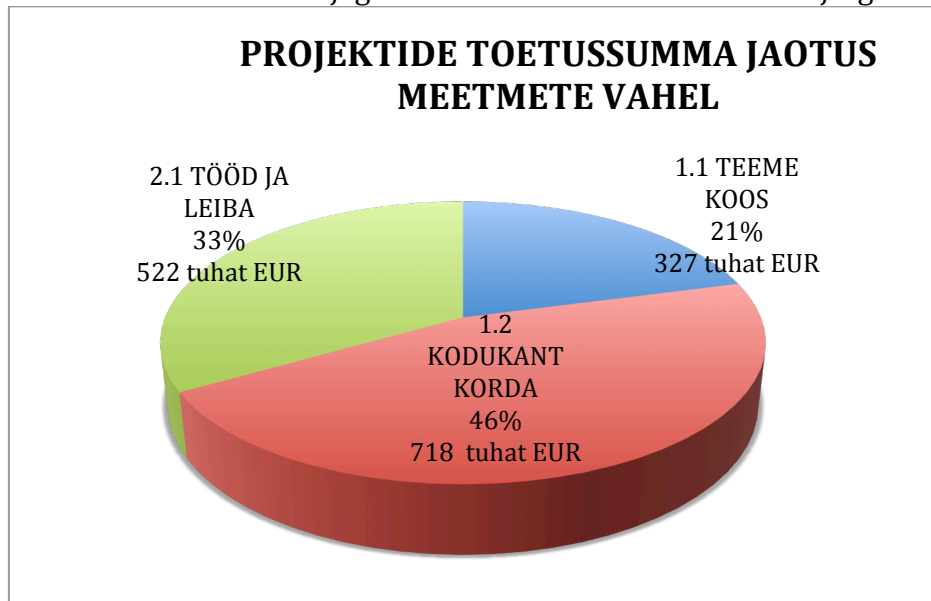
2.1 TÖÖD JA LEIBA (ettevõtluse investeering)

Järgnevalt jooniselt on näha toetatud projektide arv erinevates meetmetes.

Joonis 1. Perioodil 2010-2014 ellu viidud projektide arv meetmete lõikes

Toetussummade alusel jagunesid toetused meetmete vahel järgmiselt:

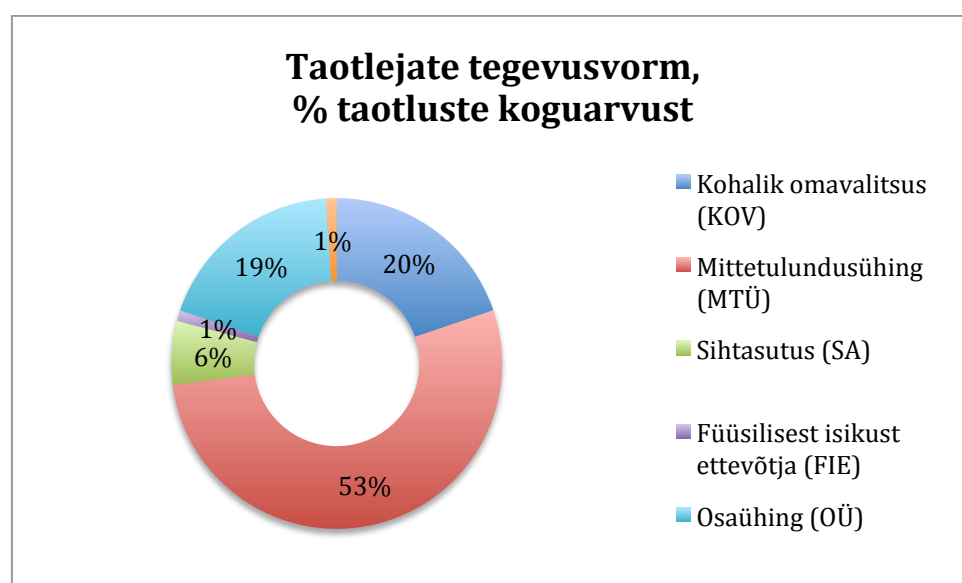
Joonis 2. Projektide toetussumma jaotus meetmete vahel

Kõige suurem hulk vahendeid (46%) läks meetmele 1.2 Kodukant korda, kus viidi ellu 35 projekti, toetuste kogumaht oli 718 tuhat eurot. Keskmine määratud toetussumma 20,5 tuhat eurot.

33% rahast ehk 522 tuhat eurot läks meetmele 2.1 Tööd ja leiba, kus viidi ellu 48 projekti, toetuste kogumaht oli 522 tuhat eurot ja keskmine määratud toetussumma oli 10,9 tuhat eurot.

Kõige rohkem projekte, 109 projekti, oli meetmes 1.1 Teeme koos, sellele meetmele läks 21% rahast, toetuste kogumaht oli 327 tuhat eurot ja keskmine määratud toetussumma 3 tuhat eurot.

Kõige enam toetust saanud projekte, 102 projekti viisid ellu mittetulundusühingud, 38 projekti kohalikud omavalitsused, 36 projekti osäühingud, 12 projekti sihtasutused, 2 projekti tulundusühingud ja füüsilisest isikust ettevõtjad.

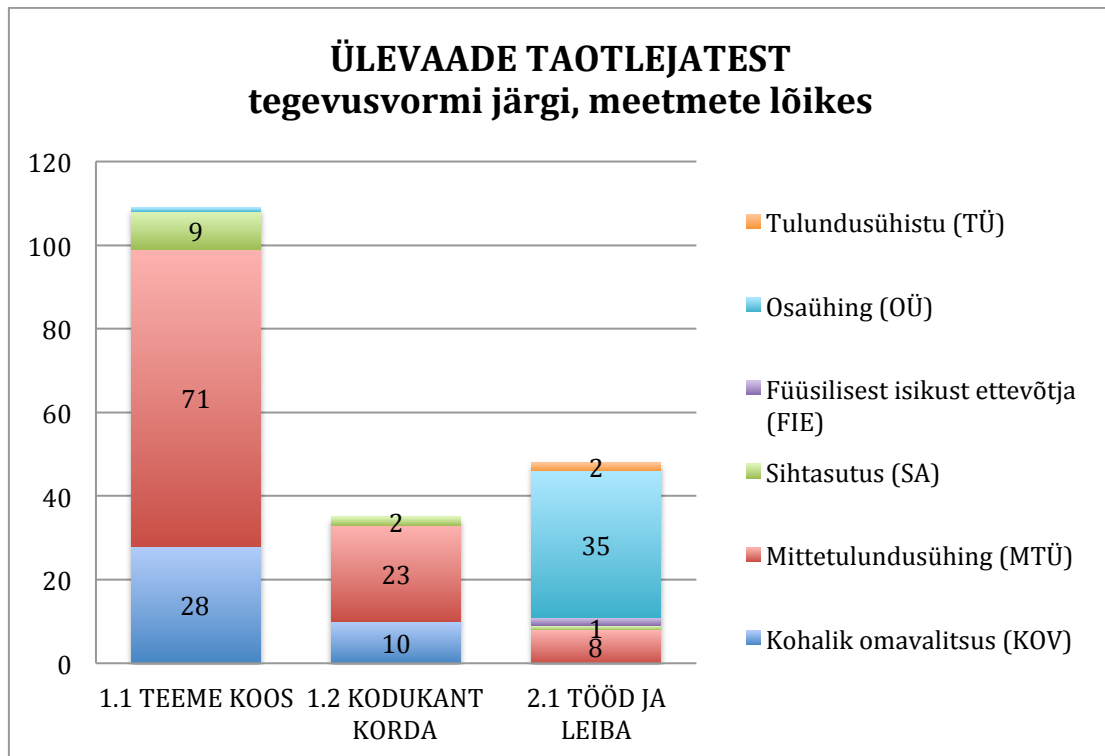

Joonis 3. Taotlejate tegevusvorm, % toetuste koguarvust.

Erinevates meetmetes oli projektitaotlejate arv tegevusvormide lõikes järgmine:

	1.1 TEEME KOOS	1.2 KODUKANT KORDA	2.1 TÖÖD JA LEIBA	KOKKU
Kohalik omavalitsus (KOV)	28	10		38
Mittetulundusühing (MTÜ)	71	23	8	102
Sihtasutus (SA)	9	2	1	12
Füüsilisest isikust ettevõtja (FIE)			2	2
Osäühing (OÜ)	1		35	36
Tulundusühistu (TÜ)			2	2
KOKKU	109	35	48	192

Tabel 1. Projektitaotlejate tegevusvormid, meetmete lõikes

Joonis 4 Ülevaade taotlejatest tegevusvormi järgi, meetmete lõikes

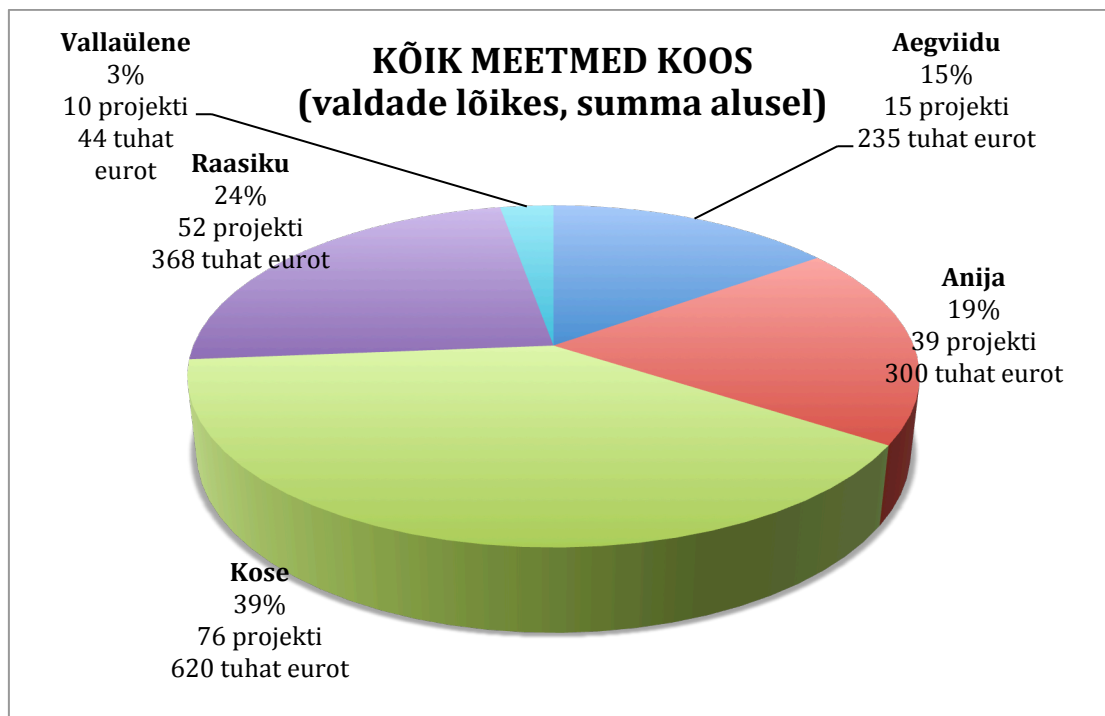
Joonisest 4 on näha, et erineva tegevusvormiga taotlejaid jagus kõikidesse meetmetesse.

Meetmes 1.1 Teeme koos oli valdav mittetulundusühingute, kohalike omavalitsuste ja sihtasutuste osakaal, sellest meetmest sai toetust vaid üks osühing, kelle tegevus oli suunatud kultuuripärandi säilitamisele.

Meetmest 1.2 Kodukant korda said toetust mittetulundusühingud, kohalikud omavalitsused ja sihtasutused.

Meetmest 2.1 Tööd ja leiba said põhiliselt toetust äriühingud (35 OÜ-d, 2 FIE-t ja 2 TÜ-t) aga ka mittetulundusühingud, (8 korral), ja sihtasutused (1 kord). Meetmest 2.1 toetuste jagamisel oli määravaks projekti sisu, mitte taotleja tegevusvorm.

MTÜ Ida-Harju Koostöökoja tegevuspiirkond asub nelja valla - Aegviidu, Anija, Kose ja Raasiku valla territooriumil. Toome siin ära projektitoetuste jagunemise valdade lõikes. Jaotus on tehtud taotleja asukoha järgi, samas paljud projektid ületavad valdade piire. Näiteks Aegviidu terviseraja valgustuse projekti viis ellu Aegviidu vallavalitsus, terviserada ise paikneb aga suuresti Anija vallas, seda kasutavad ka teistest valdadest pärit inimesed.

Joonis 5. Toetussummade jagunemine omavalitsuste lõikes

Jooniselt 5 on näha, et enim vahendeid läks Kose valla projektidele, järgnesid Raasiku, Anija ja Aegviidu projektid ning vallaülesed projektid. Vallaülesed projektid on projektid, mis on ellu viidud arendusorganisatsioonide poolt ja mõeldud kogu piirkonna arendamiseks.

Siinkohal mainime, et omavalitsuste lõikes järelduste tegemine on üsna meelevaldne. Omavalitsused on väga erinevad, seda nii suuruse, elanike arvu, ajalooliste traditsioonide kui muude tegurite poolest. Oluline ja rõhutamistvääriv on pigem piirkonna kui terviku areng.

Perioodil 2010-2014 katkestati 12 projekti, so 6% kogu projektide arvust. Katkestatud projektidele arvelt vabanenud vahendid suunati uuesti jagamisele järgmistele projektidele.

Meetmete lõikes oli katkestatud projektide arv järgmine:

- 1.1 Teeme koos - 8 projekti. Vaid üks projekt oli selline, kus tegevus viidi ellu ja toetussumma jäi väljamaksmata, kuna dokumendid ei vastanud PRIA nõudmistele. Kõikide teiste puhul loobus taotleja ise projekti elluviimisest.
- 1.2 Kodukant korda - 1 projekt. Esimesest taotlusvoorst anti toetust korteriühistule, toetussumma oli 8,5% projekti kogumaksumusest, ühistu leidis neile sobivama rahastamisallika ja loobus toetusest.
- 2.1 Tööd ja leiba - 3 projekti. Ettevõtjad loobusid ise projekti elluviimisest. Ettevõtjate puhul olid projektidest loobumise põhjusteks (ettevõtjate endi sõnul): omafinantseeringuks puuduvad vahendid; projekti kirjutamise ja PRIA-poolse toetusotsuse vaheline aeg venis ettevõtja jaoks liialt pikaks; ettevõtte plaanide muutumine.

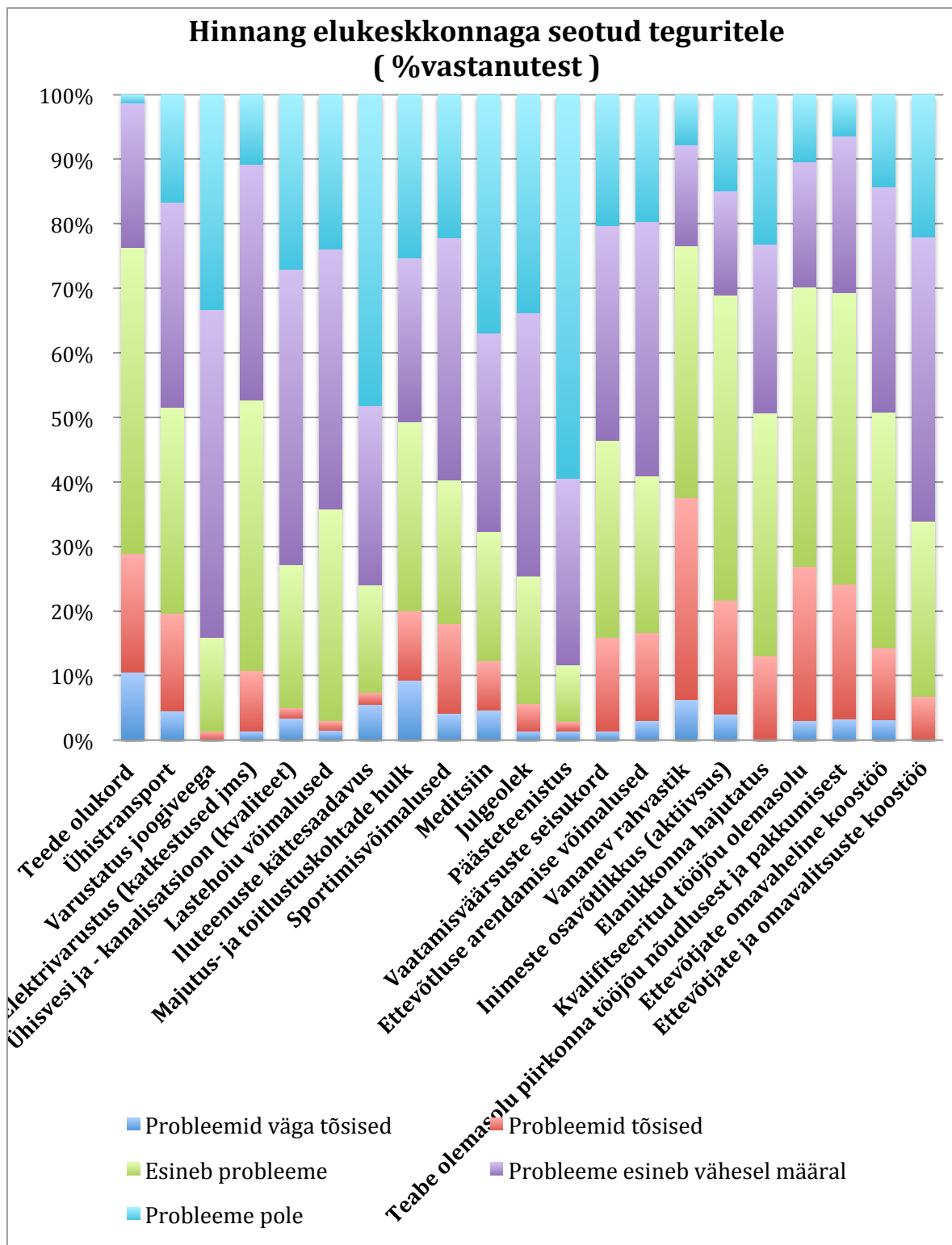
2. Tagasiside taotlejatelt-hinnang elukeskkonnale

2009. aastal, perioodi 2010-2013 piirkonna strateegia koostamise raames Harju Ettevõtlus- ja Arenduskeskuse poolt läbiviidud elukeskkonna uuringus tuli välja, et elanike probleemid on eelkõige seotud igapäevaelu küsimustega – töökohad, ühistransport, teed, teenindus. Nimetatud teemad on paljuski sellised, mida ainult Leaderi abil ei ole võimalik lahendada. Teatud asjad on piirkonna puhul paratamatud: ettevõtlus tekib sinna, kus on selleks soodne asukoht ja nõudlus teenuste järele; ühistransport toimib paremini seal, kus on teeninduspiirkond suurem ja infrastruktuur parem jne.

Elukeskkonnaga seotud uuringus palusime vastajatel hinnata elukeskkonnaga seotud tegurite muutust Ida-Harju Koostöökoja Leader tegevuspiirkonnas perioodil 2010-2014 ning hinnata samade tegurite hetkeolukorda. Kokkuvõtteid tehes ei keskendunud me valdade erinevuste väljatoomisele, vaid vaatasime kogu Ida-Harju piirkonda tervikuna.

Seire viidi läbi projekti läbi viinud organisatsioonide hulgas. Perioodil 2010-2014 oli meil 100 erinevat projekti elluviijat (organisatsiooni), küsitlusele vastas neist 76, sh 7 Aegviidu vallast, 10 Anija vallast, 32 Kose vallast ja 27 Raasiku vallast. Seega on esindatud kõik piirkonna vallad ja vastuste põhjal same hinnata kogu piirkonda tervikuna.

Seire käigus palusime hinnata elukeskkonnaga (sh keskkond ja inimesed) seotud tegurite probleemsust oma piirkonnas. Välja oli toodud 21 erinevat tegurit, mis on näha allpool oleval joonisel. Inimesed said valida kuue vastusevariandi vahel: probleemid väga tõsised, esineb probleeme, probleeme esineb vähesel määral, probleeme pole, ei oska öelda. Vastuseid analüüsides jätsime kõrvale vastused "ei oska öelda" ja koondasime vastused ühtsesse tabelisse.

Joonis 6 Hinnang elukeskkonnaga seotud teguritele (hetkeolukord)

Selgus, et kõige väiksemad on probleemid päästeteenistuse ja joogiveega varustatusega, nii arvas üle 80% vastanutest. Üle 70 % vastanutest leiab, et probleeme pole ka ühisvee ja kanalisatsiooni kvaliteediga, samuti julgeolekuga ja iluteenuste kättesaadavusega.

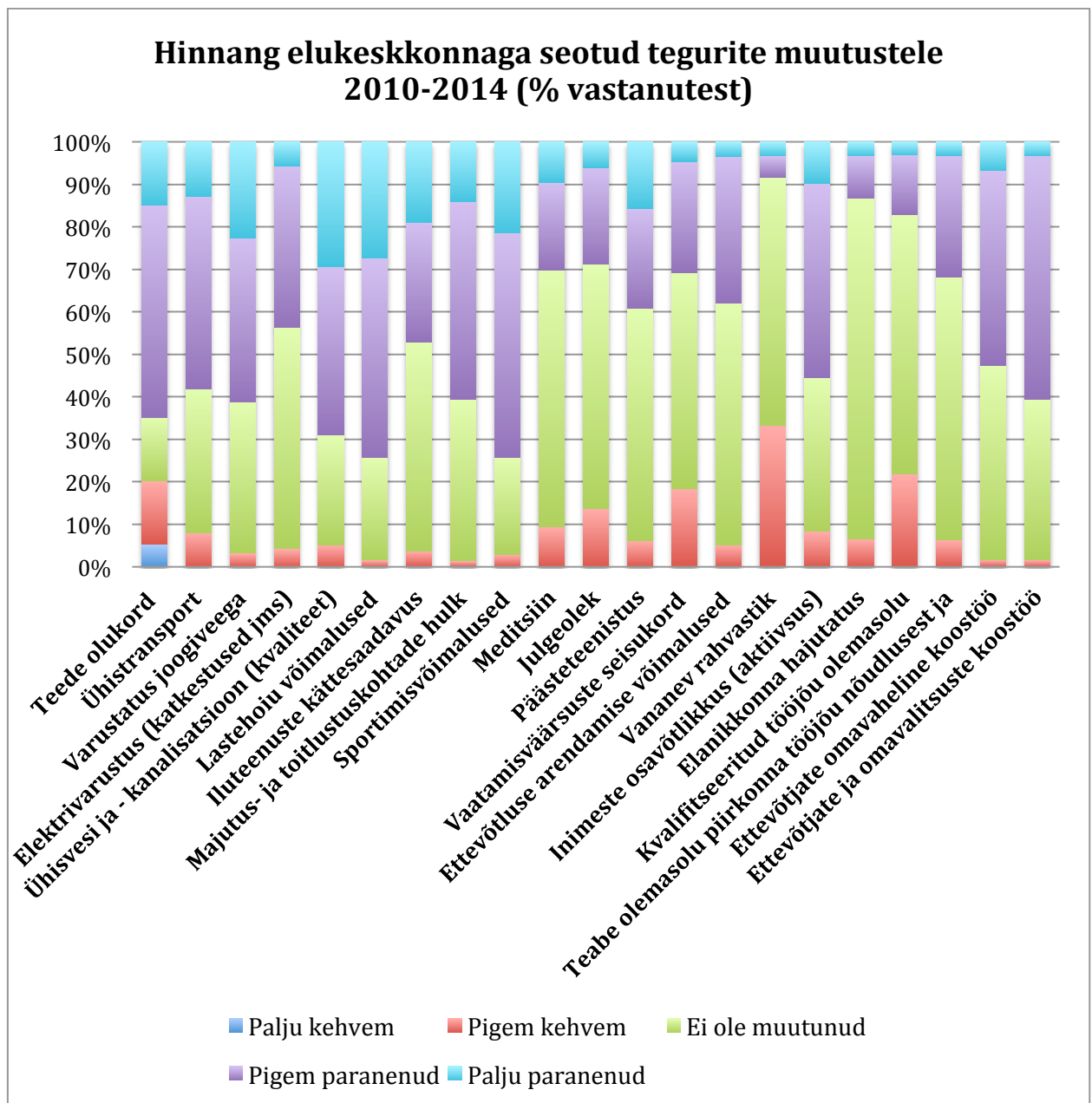
Suuremad probleemid on:

1. teede olukord (77% vastanutest)
2. vananev rahvastik (76% vastanutest)
3. kvalifitseeritud tööjõu olemasolu (71% vastanutest)
4. teabe olemasolu piirkonna tööjõu nõudlusest ja pakkumisest (70% vastanutest)
5. inimeste osavõttlikkus (aktiivsus) (69% vastanutest)

Ülejäänud tegurite hindamisel jagunesid vastused juba praktiliselt võrdselt st pooled vastanutest nägid probleemi ja pooled mitte.

Lisaks hetkeolukorra hindamisele küsisime ka inimeste arvamust olukorra muutumisele viimaste aastate jooksul (2010-2014).

Järgmises koondtabelis on välja toodud elukeskkonnaga seotud tegurite muutus Ida-Harju Koostöökoja Leader tegevuspiirkonnas ajavahemikul 2010-2014.

Joonis 7 Hinnang elukeskkonnaga seotud tegurite muutumisele

Üle 50 % vastanutest arvab, et olukord on jäänud samaks järgmiste tegurite osas: elanikkonna hajutatatus, elekter, meditsiin, julgeolek, päästeteenistus, vaatamisväärsused, ettevõtluse arendamise võimalused, teabe olemasolu piirkonna tööjõu nõudluses ja pakkumisest.

Olukord on muutunud paremaks:

1. vananev rahvastik (33% vastanutest)
2. kvalifitseeritud tööjõu olemasolu (22% vastanutest)
3. teede olukord (20% vastanutest)

Samas on teede olukorra muutust hinnatud ka väga positiivselt, 65% vastanutest leidis, et see on muutunud paremaks. Sellistest vastustest on väga hästi näha, et piirkond on küllaltki suur, viimastel aastatel on vallad rajanud kergliiklusteid, samuti on toimunud mitmel pool piirkonnas

riigimaantee remont, mis kindlasti on mõjutanud vastamist positiivselt, samas on kindlasti külateid, mida pole aastaid remonditud ja mis muutuvad üha kehvemaks, seega võivad vastused olla väga erinevad.

Olukord on muutunud paremaks:

1. lastehoiu võimalused (74% vastanutest, sh 27% arvates palju paranenud)
2. sportimisvõimalused (74% vastanutest, sh 21 % arvates palju paranenud)
3. ühisvesi ja -kanalisatsioon (69% vastanutest)
4. teede olukord (65% vastanutest)
5. varustatus joogiveega (62% vastanutest)
6. majutus ja toitlustuskohtade arv (60% vastanutest, sh 14 % arvates palju paranenud)
7. ettevõtjate ja omavalitsuste vaheline koostöö (60% vastanutest, sh 7 % arvates palju paranenud)
8. ühistransport (58% vastanutest)
9. elanikkonna osavõttlikkus (aktiivsus)(56 % vastanutest)
10. ettevõtjate omavaheline koostöö (53% vastanutest)

Tegevusgrupi vaatenurgast on rõõmustav, et positiivseid muutusi on märgatud valdkondades kuhu on läbi Leaderi panustatud. Need on paremate sportimisvõimaluste loomine, majutus- ja toitlustuskohtade arvu tõus, elanikkonna ettevõtlikkuse kasv ja koostöö. Samuti on vastustest näha, et viimastel aastatel on olukord muutunud paremaks ka nendes valdkondades, mis Leaderi võimusesse ei kuulu (teed, vesi, ühistransport).

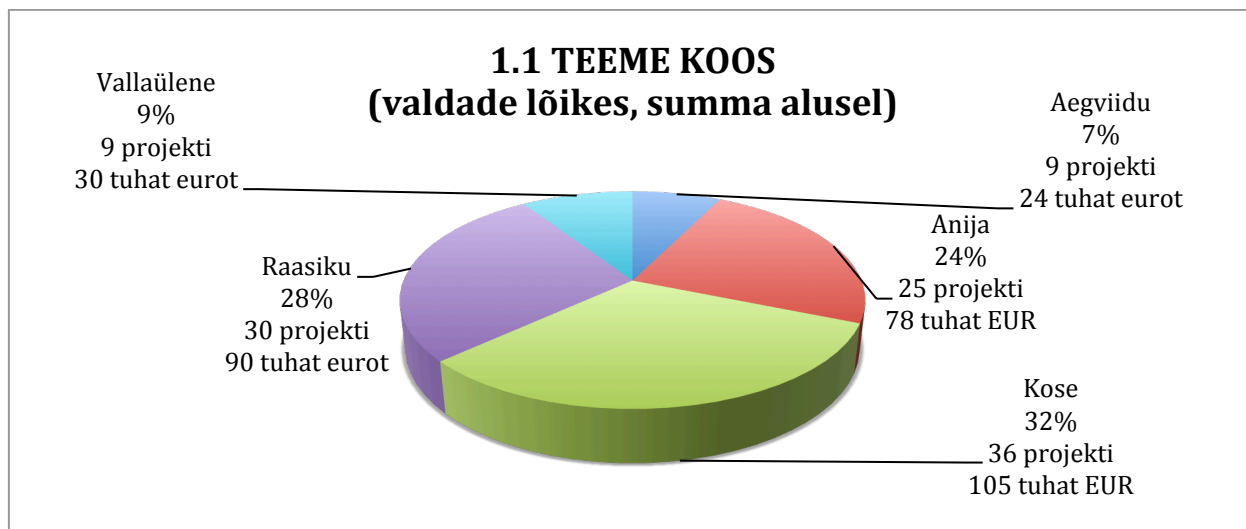
3. Ülevaade perioodis 2010-2014 ellu viidud projektidest meetmete lõikes

3.1.Meede 1.1 Teeme koos (Ühistegevuse edendamine)

Meetme üldeesmärk on kohaliku omaalgatuse ja eestvedajate panuse väärtustamine läbi ühistegevuse võimaluste ning noorte algatuste avardamise, mis aitab kaasa piirkonna koostöö, identiteedi ja põlvkondade vaheliste sidemete tugevdamisele ning positiivsete eluväärtuste kujunemisele.

Meetmest 1.1 Teeme koos said toetust 109 projekti. Toetuse kogumaht oli 327 tuhat eurot. Projektide kogumaht 417 tuhat eurot.

Meetme toetussummade jagunemine valdade lõikes on toodud järgmisel joonisel.

Joonis 8 Meetme 1.1 Teeme koos toetussummade jagunemine valdade lõikes

Toetust taotles 54 erinevat taotlejat. Nelja projekti elluviimise perioodi pikendati.

Projektide seire raames viisime läbi küsitluse projekti elluvijate hulgas, millele saime 89 vastust, mis on 82% projektide koguarvust.

Tulemuste analüüsist selgus, et 11% projektidest oli algatatud noorte poolt või noorteorganisatsiooni poolt ellu viidud. 65% projektidest olid suunatud noortele ning samuti 66% projektidest olid kasusaajad just noored.

Tegevuspiirkonna tuntuse kasvule on ellu viidud projektidest kaasa aidanud 83% projektide koguarvust. Tegevuspiirkonna külastatavuse kasvule on kaasa aidanud 62% projektidest. Tervise- ja kultuuriteenuste tarbijate arvu kasvu osas on positiivset mõju avaldanud projektidest 63%. Nii huvitegevuse kättesaadavusele kui ka sisuka ajaveetmise võimalustele aitas kaasa 57% projektidest, ainult sisuka ajaveetmise võimaluste paranemisele 18% projektidest.

Positiivsena saab välja tuua, et 22% projektidest on aidanud kaasa tegevuspiirkonnas töökohtade loomisele/säilitamisele. 3 projekti raames loodi näiteks kokku 19 ajutist töökohta. Viimaste puhul oli tegemist töökohtadega, mis säilisid ajani, mil projekt lõplikult ellu viidi (näiteks laagrijuhendajad ja projektijuht, töökohad seoses suveetendustega).

Projektide raames viidi ellu väga palju mitmekesiseid tegevusi (üritusi, koolitusi, laagreid, pärandkultuuri väärtustavaid tegevusi, õpitubasid jne). Projektide hulgas oli ka tegevusi, mis olid suunatud näiteks erivajadustega noortele. Samuti koguti piirkonna ajalugu, mis talletati raamatukaante vahele. Välja anti ka fonogrammidega lastelaulude kogumik. Projektide raames parandati oluliselt ka huviringide toimimise kvaliteeti. Tähelepanuväärseks saab kindlasti pidada Anija vallas etendunud suvelavastusi, mis on suuresti kaasa aidanud nii piirkonna tuntusele kui ka külastatavusele. Muusikahuvilistele soetati projektide raames puhkpille, tänu millele on Kose vallas muusikahuvilistel paremad võimalused huvitegevuseks.

Projektide elluvijad tunnetasid huvitegevuse kättesaadavuse kasvu ja sisuka vajaveetmise võimaluste paranemist. Samuti tunnetati, et elluviidud projektid on aidanud kaasa Ida-Harju Leader tegevuspiirkonna inimeste omavahelise

suhtluse paranemisele ning koostöövõimaluste loomisele. Positiivsena saab välja tuua, et nimesed tunnetasid ka kogukonna tunnetuse teket.

Taotlejate tagasiside alusel oli projektide raames enim probleeme järgmistes valdkondades:

- **Ajalised piirangud**
Pikk menetlemisperiood, projekti kirjutamise ja tegeliku elluviimise alguse vaheline periood venib väga pikaks, samuti venitab projekti, (eriti mitme kuludeklaratsiooni puhul) väga pikk raha laekumise periood;
- **Finantsprobleemid**
Raha laekub alles kolm kuud peale projekti lõppu. MTÜ-del on väga raske leida raha ette, tihti puuduvad omavahendid mida kasutada. Ka laenu võtmine on MTÜ-l väga keeruline ja tihti võimatu. Samuti pole võimalik leida hankijaid, kes oleksid nõus nii pikalt ootama;
- **Bürokraatia**
PRIA nõuded tekitavad segadust, sest tihti nõuab PRIA arvetel rohkem ja erinevat lahtikirjutust, kui Maksu- ja Tolliamet või Raamatupidamise seadus; segadust tekitavad nõuete muutused ning määruse erinev tõlgendus erinevate ametike poolt;
- **Taotlejast tingitud probleemid**
Ajakava planeerimise ja info suunamisega seotud probleemid.

Taotlejad leidsid ka, et esmataotlejate puhul oleks vaja rohkem nõ käehoidmist ja superviseerimist, samuti sooviti, et kultuuriprojektidel oleks projektijuhtimise tasu abikõlbulik. Taotlejad tunnistasid, et peavad õppima ajaressurssi paremini hindama ja infot paremini suunama.

Seire käigus palusime vastajatel nimetada 1-2 Ida-Harju Koostöökoja tegevuspiirkonna (Raasiku vald, Kose vald, Anija vald, Aegviidu vald) projekti, mis on ellu viidud LEADER rahastuse toel ja mida võib pidada heaks eeskujuks nii piirkonnas üldiselt kui ka teistele projektitaotlejatele. Teiste taotlejate poolt leidsid äramärkimist järgmised projektid:

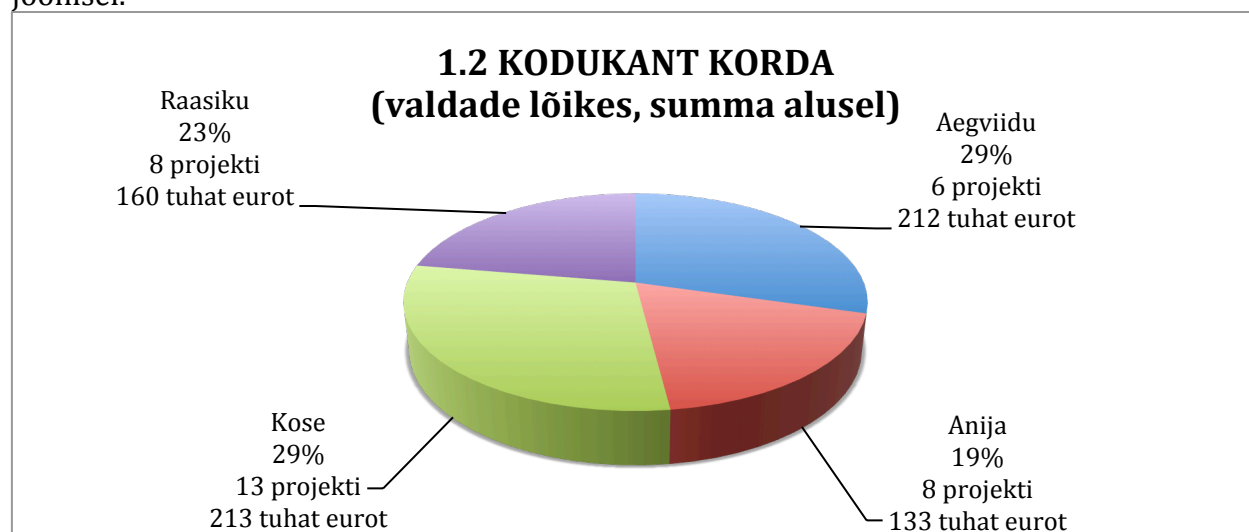
- Suvelavastused (Tokerjad, Birkenruh episood, Kose suur aare)
- Aruküla filmifestival
- Ohutuspäev
- Kose kihelkonnapäevad
- Kose kunsti ja käsitööpäevad
- Rahvariiete soetamine
- Õpitoad (renoveerimine jm)
- Koolitused (esmaabi ja kriisikäitumine)
- Trükiste väljaandmine

3.2 Meede 1.2 Kodukant korda (kogukonna investeeringud)

Meetme üldeesmärk on tegevuspiirkonna elukvaliteedi ja atraktiivsuse tõstmine läbi kogukonna aktiivsuse suurendamise ja mitmekesiste tegevusvõimaluste loomise, mis aitab kaasa inimeste väärtushinnangute paranemisele ja oma kodukandi väärtustamisele.

Meetmest 1.2 Kodukant korda said toetust 35 projekti, toetuse kogumaht oli 718 tuhat eurot, investeeringute kogumaht 917 tuhat eurot.

Meetme toetussummade jagunemine valdade lõikes on toodud järgmisel joonisel.

Joonis 9 Meetme 1.2 Kodukant korda toetussummade jagunemine valdade lõikes

Toetust taotles 26 erinevat taotlejat. Ühte projekti pikendati.

Viisime läbi küsitluse projekti elluviijate hulgas, millele saime 33 vastust, mis on 94% projektide koguarvust.

Meetme 1.2 Kodukant korda projektide hulgas ei olnud noorte poolt algatatud ja elluviidud projekte. Noortele oli suunatud 52% projektidest. Kasusaajateks olid noored 61% projektidest. Huvitegevuse kättesaadavusele ja sisuka ajaveetmise võimalustele on kaasa aidanud 64% projektidest. Ainult sisuka ajaveetmise võimalustele on kaasa aidanud 27% projektidest. Piirkonna tuntusele on kaasa aidanud 70% ehk üle poole projektidest. Piirkonna külastatavuse kasvule on positiivset mõju avaldanud 52% projekti. Tervise ja kultuuriteenuste tarbijate arvu kasvamisele on kaasa aidanud 67% projektidest. Ühe projektiga on loodud piirkonda ka üks täisajaga töökoht ning kaasa on aidatud kuue töökoha säilitamisele. Loodud töökoht on sobilik ka naistele.

Projekti elluviimise käigus esinenud probleemidena tõid taotlejad välja järgmised probleemid:

- pikk taotlusperiood
- rahastamine (pikad tähtajad PRIA poolt)
- probleemid Muinsuskaitseametiga
- taotleja ebapädevus ehitusküsimustes

Seire käigus palusime vastajatel nimetada 1-2 Ida-Harju Koostöökoja tegevuspiirkonna (Raasiku vald, Kose vald, Anija vald, Aegviidu vald) projekti, mis on ellu viidud LEADER rahastuse toel ja mida võib pidada heaks eeskujuks nii piirkonnas üldiselt kui ka teistele projektitaotlejatele. Teiste taotlejate poolt leidsid äramärkimist järgmised projektid:

- Raasiku staadion
- Aegviidu suusaraja valgustus

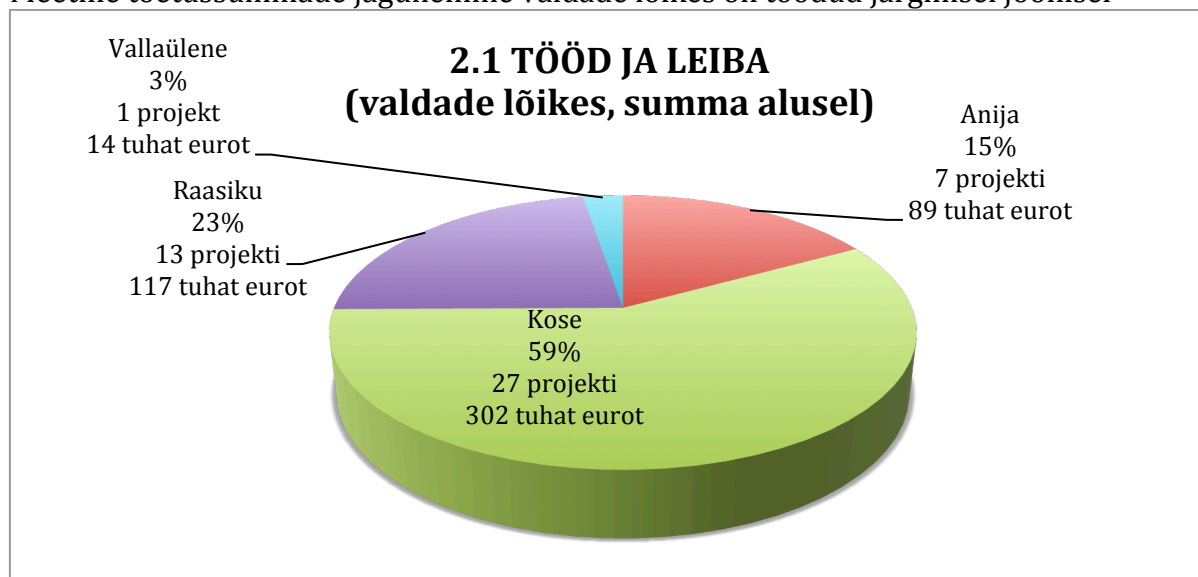
- Aegviidu seikluspark
- Kose laululava rekonstrueerimine
- Kehra raudteejaama renoveerimine
- Aegviidu Päästeseltsi hoone renoveerimine
- Anija mõisa köögikompleksi renoveerimine

3.3 Meede 2.1 Tööd ja leiba (ettevõtluse investeeringud)

Meetme üldeesmärk on tegevuspiirkonna ettevõtjate elujõulisuse suurendamine ja ettevõtluse mitmekesistamine läbi keskkonnasäästlike tehnoloogiate kasutamise ning kohaliku tööjõupotentsiaali rakendamise, mis aitab kaasa piirkonna töökohtade säilimisele ja paremate töökohtade loomisele ning elanike kindlustunde saavutamisele.

Meetmest 2.1 Tööd ja leiba said toetust 48 projekti. Toetuse kogumaht oli 522 tuhat eurot. Investwringute kogumaht 1,013 miljonit eurot.

Meetme toetussummade jagunemine valdade lõikes on toodud järgmisel joonisel

Joonis 10 Meetme 2.1 Tööd ja leiba toetussummade jagunemine valdade lõikes

Toetust taotles 38 erinevat taotlejat. Üheksat projekti pikendati.

Viisime läbi küsitluse projekti elluviijate hulgas, millele saime 24 vastust, mis on 50% projektide koguarvust.

Uuringus osalenud projektide hulgas ei olnud ühtegi noorte poolt algatatud või ellu viidud projekti. Projektide hulgas oli antud meetmes kaks projekt, mis oli suunatud noortele (sh kasusaajad noored). Huvitegevuse kättesaadavusele ja sisuka ajaveetmise võimalustele on kaasa aidanud 30% antud meetme projektidest. 71% projektidest on kaasa aidanud piirkonna tuntuse kasvule. Külastatavusele on kaasa aidanud 50% uuringus osalenud projektidest. Tervise ja kultuuriteenuste tarbijate arvu kasvule on positiivset mõju avaldanud 42% projektidest. Kõik vastajad väitsid, et projekt on kaasa aidanud töökohtade säilitamisele, loodi 20 uut töökohta, millest 14 sobib ka naistele. Samas töid taotlejad, kes alles alustasid ettevõtlusega välja, et töökohtade prognoosimisel oldi tegelikkusest optimistlikumad st, et kohe pärast projekti lõppu lisandus küll

palju tööd, kuid raha ei hakka sisse tulema nii kiiresti kui loodeti. Samas loodetakse palga maksmiseni jõuda aasta jooksul peale projekti lõppu.

Projektipõhise ankeedi vastajate sõnalisest hinnangust saab välja tuua, et vastajad tunnetavad mõju piirkonna külastatavuse kasvus. Samuti tunnetavad vastajad, et tänu elluviidud projektidele on saadud parandada teenuste kvaliteeti ning vähendada teenuste sesoonsust pakkumise osas. On positiivne välja tuua, et vastajate arvates on paranenud ka koostöö piirkonna ettevõtjate vahel ning on suudetud stabiliseerida tööhõivet.

Projekti elluviimise käigus esinenud probleemidena tõid taotlejad välja järgmised probleemid:

- keerukad taotlusvormid
- pikk raha ootamise periood

Oodatakse selgemaid juhtnööre PRIA poolt milliseid tulemusi täpselt oodatakse ja mida kontrollitakse, kuidas hinnatakse tulevikus projektis kavandatavaid töökohti ja rahavooge.

Seire käigus palusime vastajatel nimetada 1-2 Ida-Harju Koostöökoja tegevuspiirkonna (Raasiku vald, Kose vald, Anija vald, Aegviidu vald) projekti, mis on ellu viidud LEADER rahastuse toel ja mida võib pidada heaks eeskujuks nii piirkonnas üldiselt kui ka teistele projektitaotlejatele. Teiste taotlejate poolt leidsid äramärkimist järgmised projektid:

- Oxforell OÜ projektid, eraldi toodi välja panustamine liikumispuudega inimestesse
- Mööbel Sinule projektid, rõhutati järjepidevat arengut
- Männiaru puhkemaja projekt
- Raasiku O.T.T. projekt

3.4 Tegevusgrupi poolt elluviidud projektid

Perioodil 2010-2014 viis MTÜ Ida-Harju Koostöökoda (tegevusgrupp) Leader meetme kaudu ise ellu 6 projekti. Projektide toetussumma kokku oli 33,8 tuhat eurot.

Viis projekti: Vahendite soetamine piirkonna sündmuste jäädvustamiseks, Sündmuste läbiviimiseks vahendite soetamine ja varaaia süsteemi arendamine, Piirkonda tutvustava meene õpitubade sari, Kodukööride arendamine ja Piirkonna kohaliku toodangu propageerimine on tehtud meetme 1.1. Teeme koos alt.

Üks projekt: "Turismikool - koostöö ja partnerluse arendamine" on tehtud meetmest 2.1 Tööd ja leiba.

Kõik tegevusgrupi poolt elluviidud projektid on mõeldud laiemale kasusaajate ringile. Vahendid on soetatud MTÜ liikmetele kasutamiseks just selle mõttega, et kõik organisatsioonid ei peaks ise vahendeid (näiteks telke või salvestustehnikat) soetama. Samuti on õpitoad ja koolitused suunatud piirkonna inimestele. Kõikide projektide üks eesmärke on koostöö arendamine. Tegevusgrupp on läbi viinud projekte, millel on laiem huvi, kuid puudub organisatsioon, kes suudaks projekti kirjutada ja eestvedaja rollis olla. Siiani on tegevusgrupp konkureerinud toetusele oma meetmetes teiste taotlejatega

võrdsetel alustel. Samas on nende projektide puhul tihti laiem ulatus kui vaid ühe meetme eesmärkide täitmine.

Seire käigus töid taotlejad välja ka ootused uue perioodi projektidele (vt lk 22). Rõhutati koostööd nii Eesti siseselt kui välispartneritega, samuti oodatakse suuri ja piirkonnaüleseid üritusi. Just nende ootuste täitmine on uuel programmiperioodil tegevusgrupi üheks ülesandeks. Tegevusgrupilt oodatavate tegevuste kõige tihemini korduv märksõna on koostöö. Arvestades, et ootuste hulgas on ka rahvusvaheline koostöö, millele on Põllumajandusministeeriumi ja PRIA poolt kehtestatud ülejäänud meetmetest eraldi reeglid, siis on uuel perioodil mõistlik luua eraldi koostöömeede, mille puhul on taotlejaks tegevusgrupp. Selliselt saab tegevusgrupp ellu viia piirkonna poolt soovitud ja vajalikke tegevusi (sh rahvusvahelisi koostööprojekte) ning samas ei konkureeri teistes meetmetes taotlejate poolt esitatud projektidega.

4. Strateegias seatud eesmärkide täitmine

		Sihttase rakendus- kava viimases versioonis	Tegelik näitaja	Eesmärgi täitmine toetusotsuse alusel	Eesmärgi täitmise %	Märkused
MEEDE 1.1 TEEME KOOS						
Väljundid	Toetatud projektide arv	70	109	Sihttase ületatud	156%	tegevusgrupilt ja PRIAlt positiivse toetusotsuse saanud projektid
	Toetatud noorte projektide arv*	30	84	Sihttase ületatud	280%	seire tulemuste põhjal
	Kasusaajate arv (projektitoetuse taotluse andmetel)	8000	80172	Sihttase ületatud	1002%	seire tulemuste põhjal
Tulemused	Läbiviidud ühistegevuste arv	70	61	Alla sihttaseme	87%	seire tulemuste põhjal
	Noortele suunatud ühistegevuste arv	30	38	Sihttase ületatud	127%	seire tulemuste põhjal
	Ühistegevuses osalenute arv	2000	23468	Sihttase ületatud	1173%	seire tulemuste põhjal
	Noortele suunatud ühistegevuses osalejate arv	500	5630	Sihttase ületatud	1126%	seire tulemuste põhjal
	Tunnustatud sädeinimeste arv	150	0	Alla sihttaseme	0%	läbi projektide ei ole sädeinimesi tunnustatud.

	Pärandkultuuri väärtustavate tegevuste arv	10	26	Sihttase ületatud	260%	tegevusgrupilt ja PRIAlt positiivse toetusotsuse saanud projektide projektikirjelduste põhjal
Mõjud	Loodud töökohtade arv	24 projekti aitas kasa töökohtade säilitamisele, 3 projekti raames loodi 19 ajutist ametikohta. Toimus palju mitmekesiseid tegevusi (koolitusi, laagreid, õpitubasid jne). Koguti piirkonna ajalugu, mis talletati raamatukaante vahele. Parandati sportimistingimusi ja loodi juurde sisuka aja veetmise võimalusi (mänguväljakud, spordivahendid, rahvariided, pillid). Projektide raames parandati oluliselt huviringide toimumise kvaliteeti. Projektide elluviijad tunnetasid huvitegevuse kättesaadavuse kasvu ja sisuka ajaveetmise võimaluste paranemist. Samuti tunnetati, et elluviidud projektid on aidanud kaasa Ida-Harju Leader tegevuspiirkonna inimeste omavahelise suhtluse paranemisele ning koostöövõimaluste loomisele.				seire tulemuste põhjal, küsitlus ja suulised vestlused
	Läbi huvitegevuse kättesaadavuse ühistevõttes osalenute arv elanikkonnas suureneb					
	Paremad võimalused sisukaks vaba aja veetmiseks soodustavad noorte jäämist kodukohta					

Tabel 2 Strateegias seatud sihttasemete saavutamine. Meede 1.1 Teeme koos

*noorte projekt = projekt, mis on ellu viidud noorteorganisatsiooni poolt või suunatud otseselt noortele

Ainuke tulemus mida projektide kaudu ei täidetud on sädeinimeste tunnustamine. Viimastel aastatel on kohalikud omavalitsused üha enam hakanud oma piirkonna aktiivseid inimesi väärtustama ja tunnustama. Igal aastal jagatakse valla aukodaniku tiitleid ja korraldatud mitmeid üritusi (nt aasta tegijate konkurss). Samuti on tegevusgrupp, koos teiste Harjumaa arendusorganisatsioonidega, osalenud igaaastasel Harjumaa aasta tegija valimisel ja maakonna tasandil toimuva tunnustusürituse korraldamises. Eraldi korraldatakse ka vabatahtlike tunnustusüritusi vabariigi tasemel. Taotlejatega vesteldes selgus, et juba korraldatud üritusi on piisavalt ja eraldi tunnustamist läbi Leader meetme ei peeta vajalikuks.

MEEDE 1.2 KODUKANT KORDA		Sihttase rakendus-kava viimases versioonis	Tegelik näitaja	Eesmärgi täitmine toetusotsuse alusel	Eesmärgi täitmise %	Märkused
Väljundid	Toetatud tegevuste* arv	20	33	Sihttase ületatud	165%	seire tulemuste põhjal
	Tehtavate investeeringute maht	1,278 MEUR	0,917 MEUR	Alla sihttaseme	72%	Toetatud projektide abikõlblik maksumus
	Toetust saanud külade ja alevike arv	30	14	Alla sihttaseme	47%	seire tulemuste põhjal
Tulemused	Rekonstrueeritud, rajatud või korrastatud objektide arv	15	24	Sihttase ületatud	160%	seire tulemuste põhjal

	Parenenud teenustest ja rajatud objektidest kasusaajate arv	10000	57772	Sihttase ületatud	578%	seire tulemuste põhjal
	Ettevalmistatud investeeringuobjektide arv	8	4	Alla sihttaseme	50%	seire tulemuste põhjal
Mõjud	Loodud töökohtade arv	Ühe projektiga on loodud piirkonda ka üks täisajaga töökoht ning kaasa on aidatud kuue töökoha säilitamisele. Piirkonna tuntusele on kaasa aidanud 23 projekti, piirkonna külastatavuse kasvule on kaasa aidanud 17 projekti, tervise ja kultuuriteenuste tarbijate arvu on suurendanud 22 projekti. Sisuka aja veetmise võimalusele on kaasa aidanud 30 projekti ja huvitegevuse kättesaadavusele 21 projekti. Projektide elluviijad tunnetasid rahulolu kasvu elukeskkonnaga.				seire tulemuste põhjal, küsitlus ja suulised vestlused
	Piirkonna tuntuse ja külastatavuse kasv					
	Tervise ja kultuuriteenuste tarbijate arv suureneb					
	Inimeste rahulolu elukeskkonnaga kasvab ja elanike väljaränne väheneb					

Tabel 3 Strateegias seatud sihttasemete saavutamine. Meede 1.2 Kodukant korda

**tegevuseks loetakse ühe objektiga seotud tegevusi juhul kui need on võetavad tervikuna (nt hoone ehitamine mitmes etapis). Eraldi tegevusteks juhul kui objektiga seotud tegevused on erinevate eesmärkidega ning eraldiseisvalt toimivad (nt samale krundile mänguväljaku ja majutushoone rajamine)*

Investeeringute tegelik maht jäi pisut alla sihttaseme. Investeeringute tegelikku mahtu on raske hinnata, teada on vaid abikõlbliku maksumuse summa. Tihti kaasnes projektiga lisategevusi, (näiteks projekti ettevalmistusfaasis projekteerimine, mis enamikel juhtudel tehti taotleja omakuludega), milleks toetust ei küsitud ja seepärast reaalne investeeringu kogumaht projektist ega lõpparuandest ei selgu.

Uuel perioodil tuleb kaaluda projektide seires kajastuva projektide kogumaksumuse tuvastamisel täpsemate alusandmete kokkuleppimist ning koguda süsteemsemalt infot projektide lõpliku kogumaksumuse kohta.

Ettevalmistatud investeeringuprojektide arv jäi samuti alla sihttaseme. Taotlejatega vesteldes selgus, et enamikel juhtudel arvestasid taotlejad toetuste eelarve piiratud mahuga ja eelistasid ettevalmistavad tegevused omavahenditega valmis teha ning küsida raha investeeringuks.

		Sihttase rakendus-kava viimases versioonis	Tegelik näitaja	Eesmärgi täitmine toetusotsuse alusel	Eesmärgi täitmise %	Märkused
MEEDE 2.1 TÖÖD JA LEIBA						
Väljundid	Toetatud ettevõtmiste arv	30	48	Sihttase ületatud	160%	Toetatud projektide arv, kõik projektid on erinevate eesmärkidega ja eraldiseisvalt toimivad
	Tehtavate investeeringute maht	1,278 MEUR	1,013 MEUR	Alla sihttaseme	79%	Toetatud projektide abikõlblik maksumus

Tulemused	Loodud töökohtade arv	25	24	Alla sihttaseme	96%	seire tulemuste põhjal
	Uute/paranenud teenuste hulk	10	15	Sihttase ületatud	150%	seire tulemuste põhjal
	Paranenud ettevõtluse infrastruktuuri objektide arv	20	9	Alla sihttaseme	45%	seire tulemuste põhjal
	Paranenud/uuestest teenustest kasusaajate arv	8000	10 192	Sihttase ületatud	127%	seire tulemuste põhjal
	Keskkonnasäästlikusele suunatud projektide arv	8	5	Alla sihttaseme	63%	seire tulemuste põhjal
Mõjud	Külastatavuse kasv	17 projekti aitas kaasa piirkonna tuntuse kasvule, 12 projekti külastatavuse arvu kasvule. Kõik projektid aitasid kaasa töötajate arvu säilitamisele, loodi 20 uut töökohta. Vastajad tunnetavad, et tänu elluviidud projektidele on saadud parandada teenuste kvaliteeti ning vähendada teenuste sesoonsust pakkumise osas, on paranenud ka koostöö piirkonna ettevõtjate vahel ning on suudetud stabiliseerida tööhõivet				seire tulemuste põhjal, küsitlus ja suulised vestlused
	Koostöö piirkonna ettevõtjatega on paranenud					
	Tööhõive seisund on piirkonnas stabiilne					
	Teenuste pakkumise sesoonsus on vähenenud ja teenuste kvaliteet kasvanud					

Tabel 4 Strateegias seatud sihttasemete saavutamine. Meede 2.2 Tööd ja leiba

Investeeringute maht jäi alla plaanitud sihttaseme. Põhjuseks sama, mis meetmes 1.2 kirjeldatud.

Loodud töökohtade arv jäi pisut alla sihttaseme. Ettevõtjad tunnistasid, et töökohtade loomise suhtes oldi projekti kirjutades pisu liiga optimistlikud, seda eriti alustava ettevõtte puhul. Tegelikkus võis plaanidest erineda ja projekti lõppedes ettevõtte käivitusfaas (kus palkasid veel ei maksta) venida plaanitud pikemaks.

Paranenud ettevõtluse infrastruktuuri arv jäi samuti alla sihttaseme. Väga paljud projektid olid suunatud pigem kvaliteedi tõstmisele ja uute teenuste arendamisele, just need tegevused tundusid ettevõtjatele kõige olulisematena. Samuti ei ole Leader vahendid piisavad suurte infrastruktuuri investeeringute tegemiseks.

Kokuvõttes tuleb märkida, et kuna projektide lõpust on möödunud veel vähe aega on mõjusid väga raske hinnata (viimased projektid lõppesid 31.12.2014). Tihti ilmnevad projektiga kaasnevad mõjud alles paar aastat hiljem.

5. Ootused uueks perioodiks 2014-2020

Seire käigus küsisime projekti elluviiatelt nende ootusi Ida-Harju Koostöökojale perioodil (2010-2014). Palusime vastata mis oli hästi ja mida annaks paremini teha.

Kiideti head nõustamise taset ja igakülgset abi Ida-Harju Koostöökoja töötajate poolt (16 korda), samas üks taotleja tõi välja, et tema ei saanud tagasisidet piisavalt kiiresti. Toodi välja, et hästi olid korraldatud koolitused, infopäevad ja

õppereisid. Oli ka vastukäivaid arvamusi, näiteks, et paljud üritused toimusid kodukohast väljaspool ja seetõttu oli kohalesaamine raskendatud. Samas arvati et koolitused ja infopäevad võiksid edasidi toimuda võimalikult erinevates kohtades, sest nii saaks parema ülevaate piirkonnas tegutsevates ettevõtetest ja nende poolt pakutavatest võimalustest.

Mitmed vastajad tõid välja, et **ei oota suuri muutusi, meetmed võiksid jääda samaks**. Koostöökoda võiks organiseerida ja rahastada ühisprojekte, väljasõite jne, mille tulemusena suureneks ühisosa tunnetamine tegevuspiirkonna liikmete vahel. Võiks korraldada MTÜ-de ümarlaudasid, et saadaks rohkem teada millega teised tegelevad. Mainiti, et koostööd pole kunagi liiga palju.

Oodatakse rohkem teavet lõpetatud projektide kohta, arvatakse, et rohkem võiks olla meediakajastust.

Vastajad tõid välja, et seireküsimustele vastamine oli aja- ja energiamahukas, vältida tuleks korduvaid küsimusi ja seire siduda projekti lõppdokumentatsiooniga.

Küsisime seirele vastajatelt ka projektitaotlejate ootusi uueks LEADER perioodiks 2014-2020.

Vastused on jagatud kolmeks, selle järgi kellele ettepanekud on suunatud.

Ida-Harju Koostöökojale tehti järgmised ettepanekud:

- Pikem tähtaeg taotlusvooru väljakuulutamise ja vooru vahel
- Oodatakse senise hea koostöö jätkumist
- Oodatakse piirkonna-üleseid projekte tegevusgrupi eestvedamisel
- Kindlaid mängureegleid kogu perioodi vältel (vähem määruse muudatusi, toetussummad ja protsendid samad, taotlusvoorud ette teada ja võimalikult ühel ajal)
- Rohkem infot

Ettepanekud PRIA-le:

- Käibemaksu abikõlblikkus KOV-idele
- Raha laekumise periood on liiga pikk, ettepanek 1 kuu
- Paberibürokraatia vähenemine
- Suuremat selgust tulemuste hindamisel (näit kuidas ja kuna mõõdetakse loodud töökohtade arvu, milliste finantsnäitajatega mõõdetakse tulemuslikkust jne)

Ootused projektidele:

- Oodatakse, et pooleli jäänud tööd saaks lõpetatud
- Ühiste suurürituste korraldamine
- Piirkonnaüleste projektide korraldamine
- Võtta suurem suund kogukonna ja esmatasandi teenuste arendamisele
- Suurem toetus puudega inimestele suunatud projektidele
- Rohkem toetust põllumajandusele
- Koostöö- ja õppereise
- Koostööd välisriikidega
- Ettevõtlusmeetmes-personalikoolitused, eksporditoetus
- Rohkem rõhku kultuuri- ja ajaloomälestiste säilitamisele

**Ida-Harju Koostöökoja strateogia uuendamise protsessi
ettevalmistavad tegevused:
väliskeskkonna analüüs**

Tellija: MTÜ Ida-Harju Koostöökoda

Koostaja: OÜ Vesterra

Side tee 1, Laulasmaa, Keila vald

www.vesterra.ee

Konsultandid: Kadri Tillemann ja Tiina Tamm

Vesterra

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. VÄLISKESKKONNA ANALÜÜS.....	4
1.1. Tegevuspiirkonna sotsiaalmajanduslikud näitajad	4
1.1.1 Rahvastik.....	4
1.1.2 Tööjõu mobiilsusnäitajad.....	7
1.1.3 Ettevõtlus ja ettevõtlikkus.....	9
1.1.4 Kohalik võim	13
1.2 Strateegilised alusdokumendid.....	14
1.2.1 Rahvusvahelised arengudokumendid	14
1.2.2 Siseriiklikud arengudokumendid	15
1.2.3 Regionaalsed ja kohalikud arengudokumendid	17

SISSEJUHATUS

Käesolev dokument on koostatud MTÜ Ida-Harju Koostöökoda (IHKK) tellimusel OÜ Vesterra poolt. Töö tellija on seadnud eesmärgiks, et strateegia uuendamise protsessi ettevalmistavate tegevuste raames viidaks läbi alljärgnevad tegevused:

- väliskeskkonna analüüs, mis kirjeldaks IHKK tegevuspiirkonna sotsiaal-majanduslikku olukorda kohaliku tegevusgrupi tegevuspiirkonna ühishuvidest lähtuvalt, võttes arvesse teostatud uuringuid ja koondatud materjali.

Töö koostati ajavahemikul juuni 2014 kuni jaanuar 2015 OÜ Vesterra konsultandi Kadri Tillemanni poolt sõltumatult ja iseseisvalt, töös väljendatud seisukohtade ja hinnangute näol ei ole tegemist tellijaga kooskõlastatud IHKK ametlike seisukohtadega.

1. VÄLISKESKKONNA ANALÜÜS

1.1. Tegevuspiirkonna sotsiaalmajanduslikud näitajad

IHKK tegevuspiirkonna väliskeskkonna kirjeldamiseks on vastavalt käesoleva töö lähteülesandele kirjeldatud tegevuspiirkonna sotsiaal-majanduslikku olukorda kohaliku tegevusgrupi tegevuspiirkonna ühishuvidest lähtuvalt st analüüsitud on piirkonna inimresurssi ja selle liikuvust, ettevõtlikust ning omavalitsuste võimekust ja arengusuundi.

1.1.1 Rahvastik

1. jaanuari 2015.a. seisuga elas IHKK tegevuspiirkonna omavalitsustes kokku 18 248 elanikku – Aegviidu vallas **725**, Anija vallas **5683**, Kose vallas **7 129** ja Raasiku vallas **4711** elanikku. Rahvaarvu muudatus aastatel 2012 kuni 2014 näitas kõigis valdades vähenemistrendi. Kokku on 01.01.2015.a. seisuga IHKK tegevuspiirkonda kuuluvate (sh arvesse võttes Kose ja Kõue valla ühinemist üheks omavalitsuses 2013. aastal) omavalitsuste rahvaarv viimase nelja aasta jooksul vähenenud 479 inimese võrra.

RV0241: RAHVASTIK, 1. JAANUAR --- Sugu, Aasta, Haldusüksus või asustusüksuse liik ning Vanus	
	Kokku
Mehed ja naised	
2012	
..Aegviidu vald	772
..Anija vald	5 866
..Kose vald	5 768
..Kõue vald*	1 651
..Raasiku vald	4 720
2013	
..Aegviidu vald	730
..Anija vald	5 806
..Kose vald	5 722
..Kõue vald*	1 607
..Raasiku vald	4 700
2014	
..Aegviidu vald	717
..Anija vald	5 741
..Kose vald	7 232
..Kõue vald*	.
..Raasiku vald	4 722
Märkus:	
* Muudatusi haldusjaotuses vaata mõisted ja metoodika rubriigist "Klassifikaatorid".	
** Linnaliste asulate hulka on arvestatud linnad, vallasisesed linnad ja alevid, maa-asulate hulka alevikud ja külad.	
2012. ja 2013. aasta andmed on korrigeeritud 19.02.2014.	

Tabel 1. IHKK valdade rahvastikuarvud 2012-2014. Allikas: Statistikaamet

Rahvastikuarvukuse peamiseks mõjutajaks on IHKK valdades ränne, rändesaldod on piirkonna omavalitsustes viimaste aastate jooksul olnud valdavalt negatiivsed, erandiks on vaid Raasiku valla siserändesaldo, mis nii 2012. kui ka 2013. aasta seisuga on olnud positiivne. Siseränne Eesti piires (nt Tallinnasse) on kõigis omavalitsustes ulatuslikum kui ränne välisriikidesse.

RVR01: RÄNNE --- Aasta, Haldusüksus/Asustusüksuse liik, Sugu, Näitaja ning Rände liik						
	Mehed ja naised					
	Siseränne		Väljaränne		Rändesaldo	
	Siseränne	Välisränne	Siseränne	Välisränne	Siseränne	Välisränne
2012						
..Aegviidu vald	9	0	25	7	-16	-7
..Anija vald	133	8	203	29	-70	-21
..Kose vald	137	5	165	17	-28	-12
..Kõue vald*	30	1	71	7	-41	-6
..Raasiku vald	137	4	135	18	2	-14
2013						
..Aegviidu vald	12	0	17	3	-5	-3
..Anija vald	99	5	149	22	-50	-17
..Kose vald	122	16	168	39	-46	-23
..Kõue vald*	-	-	-	-	-	-
..Raasiku vald	146	4	114	16	32	-12
Märkus: 2000-2007 andmed on 2007. aasta lõpu haldusjaotuse seisuga. Linnaliste asulate hulka on arvestatud linnad, vallasisesed linnad ja alevid, maa-asulate hulka alevikud ja külad. Järva-Jaani alev (kuni 2006. aastani alevik) ja Kõue alev (kuni 2008. aastani alevik) on arvestatud maa-asulate hulka. * Muudatusi haldusjaotuses vaata mõistet ja metoodika rubriigist "Klassifikaatorid". 2011. aasta siserände andmed on korrigeeritud 29.10.2012. 2012. aasta välisrände andmed on korrigeeritud 04.03.2014.						

Tabel 2. 2012. ja 2013. aasta rahvastikuränne IHKK piirkonnas. Allikas: statistikaamet

Tekkinud demograafilise olukorra tulemusena on tööturuse indeksi IHKK valdades ajavahemikul 2012.a. kuni 2014.a. olnud valdavalt negatiivne. Antud indeks näitab tööturule saabujate osatähtsust võrreldes tööturult lahkujatega. Ühest väiksem näitaja prognoosib siinkohal tööjõupuuduse tekkimise võimalust ning iseloomustab üldiselt vananevat elanikkonda. Siinkohal tasub rõhutada tegevuspiirkonna siseseid erisusi – Kose ja Raasiku tööturuse indeksi näitajad on mõnevõrra paremad Anija ning oluliselt paremad Aegviidu valla näitajatest.

RV06: DEMOGRAAFILINE TÖÖTURUSURVEINDEKS, 1. JAANUAR --- Aasta, Piirkond/Haldusüksus ning Näitaja				
	Rahvaarv (arvestatud rännet)	Rahvastik vanuses 5-14	Rahvastik vanuses 55-64	Demograafiline töötururindeindeks
2012				
..Aegviidu vald	741	65	102	0.64
..Anija vald	5 763	588	734	0.80
..Kose vald	5 790	637	585	1.09
..Kõue vald*	1 529	149	170	0.88
..Raasiku vald	4 733	530	578	0.92
2013				
..Aegviidu vald	712	60	99	0.61
..Anija vald	5 614	637	776	0.82
..Kose vald	5 634	622	616	1.01
..Kõue vald*	1 571	165	177	0.93
..Raasiku vald	4 575	546	553	0.99
2014				
..Aegviidu vald	717	58	102	0.57
..Anija vald	5 741	585	815	0.72
..Kose vald	7 232	762	814	0.94
..Kõue vald*	.	.	.	.
..Raasiku vald	4 722	528	571	0.92
Märkus: Haldusüksuste andmed vastavalt 2009. aasta 1. jaanuari haldusjaotusele. * Muudatusi haldusjaotuses vaata mõistet ja meetodika rubriigist "Klassifikatsioonid". Rahvaarv: 1989. aastal rahvaloenduse andmed, 2000. aastast rahvaarv, arvestatud rännet. 2012. aasta andmed on korrigeeritud 2.11.2012. Aastate 2000-2012 ja 2013-2014 näitajad on arvutatud erinevaid alusandmestikke (2000. ja 2011. aasta loendus) kasutades, mistõttu need ei ole omavahel üheselt võrreldavad.				

Tabel 3. Töötururindeindeks IHKK valdades ajavahemikul 2012-2014. Allikas: Statistikaamet.

IHKK piirkonna valdade elanikkonna peamiseks sissetulekuallikaks on palgatöö, ettevõtjate arv moodustab palgatöötajate arvust alla kümnendiku, seejuures on üksikettevõtjate määr enamikes IHKK valdades mõnevõrra suurem kui palgatöötajatega ettevõtete hulk (erandiks Kose vald).

RL008: RAHVASTIK, 31. DETSEMBER 2011 --- Sugu, Elukoht ning Töölane ja sotsiaal-majanduslik seisund												
	Majanduslikult aktiivne	..hõivat	...palgatöötaja	...palgatöötajatega ettevõtja	...üksikettevõtja	..tööt	Majanduslikult mitteaktiivne	..alla 15-aastane laps	..(üli)õpilane	..pensionär	...töövõimetuspensionär	..kodune
Mehed ja naised												
Aegviidu vald	336	309	285	9	12	27	420	84	39	249	18	27
Anija vald	2 823	2 538	2 370	63	72	285	2 835	945	339	1 188	150	210
Kose vald	2 784	2 562	2 349	90	84	222	2 850	1 008	333	1 125	195	186
Kõue vald	741	651	594	18	21	90	870	261	96	354	54	66
Raasiku vald	2 262	2 103	1 941	63	69	159	2 271	873	267	849	84	198
Märkus: Üksikute andmete kaitsmiseks on kasutatud ümardamist, mille tõttu võib väärtus KOKKU erineda liidetavate väärtuste summast.												

Tabel 4. IHKK valdade elanikkonna töölane ja sotsiaal- majanduslik seisund. Allikas. Statistikaamet.

Palgatöötajate majandusliku seisundi põhinäitajaks on nende brutotulu määr. IHKK valdade palgatöötajate tulu näitab viimaste aastate jooksul valdavalt tõusutrendi. Seejuures on suurimas brutotulu teenivas vanusegrupis (25 kuni 49 aastased) kõrgeim brutopalgat näitaja 2013. aastal Raasiku valla elanikel ning madalaim ühinemiseelse seisuga Kõue vallas. Antud näitaja tõenäoliselt mõjutajaks on Tallinnas töötavate brutotulu teenivate elanike osakaal.

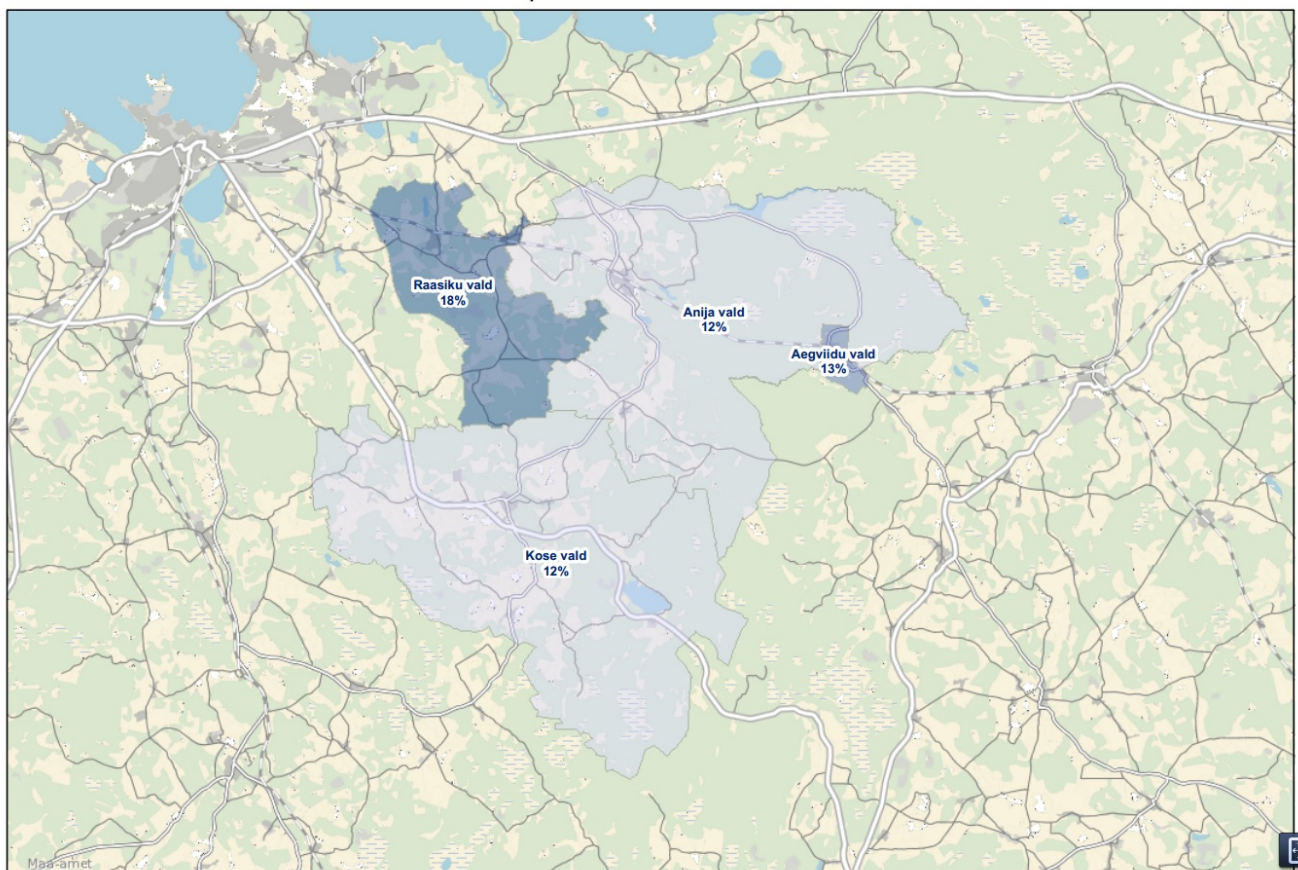
ST005: BRUTOTULU --- Aasta, Piirkond/Haldusüksus, Sugu, Näitaja ning Vanuserühm								
	Mehed ja naised							
	Palgatöötaja kuukeskmise brutotulu, eurot				Brutotulu saajad			
	Alla 25	25-49	50-62	63 ja vanemad	Alla 25	25-49	50-62	63 ja vanemad
2011								
..Aegviidu vald	482.86	931.02	888.73	368.81	15	178	87	29
..Anija vald	570.78	829.47	729.05	540.06	224	1 310	693	146
..Kose vald	588.68	882.39	771.27	489.14	216	1 352	562	158
..Kõue vald	609.62	830.76	697.45	414.98	88	380	154	27
..Raasiku vald	584.65	968.18	818.46	624.30	196	1 059	472	100
2012								
..Aegviidu vald	544.12	971.26	934.44	410.19	19	169	91	24
..Anija vald	597.73	888.89	766.74	555.73	234	1 270	733	146
..Kose vald	603.72	951.37	834.33	517.65	220	1 351	587	157
..Kõue vald	615.53	906.21	740.94	573.25	92	393	154	36
..Raasiku vald	645.00	1 061.27	873.39	603.19	197	1 075	493	119
2013								
..Aegviidu vald	549.19	1 015.53	1 017.89	759.86	17	165	86	28
..Anija vald	664.89	957.62	827.25	614.64	219	1 250	739	157
..Kose vald	660.82	1 014.54	875.32	544.72	220	1 320	578	158
..Kõue vald	731.57	948.04	803.04	598.92	82	370	165	35
..Raasiku vald	640.19	1 118.94	929.45	655.01	206	1 121	487	129
Märkus: .. Andmete avaldamist ei võimalda andmekaitse põhimõte. Ümardamise tõttu võivad väärtuste koondandmed erineda liidetavate väärtuste summast. * Muudatusi haldusjaotuses vaata mõistete ja meetodika rubriigist "Klassifikaatorid". Kuni 2011. aastani on andmed eurodesse ümber arvutatud koondandmete baasil (1 euro = 15,6466 Eesti krooni).								

Tabel 5. Brutotulu määrad ja brutotulu teenijate arvud IHKK valdades. Allikas: Statistikaamet

1.1.2 Tööjõu mobiilsusnäitajad

IHKK piirkonna omavalitsuste tööelist elanikkonda iseloomustab suhteliselt kõrge mobiilsus nagu kogu Harjumaa Tallinna lähipiirkonnas üldisemalt, seda illustreerivad Eesti omavalitsustele 2013. aasta aprillis Siseministeeriumi poolt tõmbekeskuste määratlemiseks kättesaadavaks tehtud rahvaloenduse tulemustel baseeruvad andmed - iga omavalitsuse kohta on välja toodud, missugustest omavalitsustest seal tööl käiakse.

Tallinnas töötavate IHKK piirkonna elanike osakaal IHKK valdades

Skeem 1. Tallinnas töötavate elanike osakaal IHKK valdade rahvastikust

Analüüsist selgub, et Tallinna mõju IHKK tööjõumobiilsusele on suur – Raasiku valla elanikest töötab Tallinnas 18%, Aegviidu valla elanikest 13% ning Anija ja Kose elanikest 12%. Lisaks Tallinnale ning IHKK tegevuspiirkonna valdadele töötab arvestatav hulk IHKK valdade elanikke ka Rae vallas (438 inimest). Enam kui 20 inimest IHKK tegevuspiirkonnast töötavad Maardus, Kuusalu, Saku, Viimsi, Jõelähtme ja Saue valdades ning Saue linnas.

Omavalitsus	IHKK valdade elanikest töötajate arv
Tallinn	2766
Kose	1473
Anija	1053
Raasiku	729
Rae	438
Aegviidu	105
Maardu	50
Kuusalu	36
Saku	36
Viimsi	36
Jõelähtme	27
Saue vald	27
Saue linn	21

Tabel 6. Harjumaa omavalitsustes töötavate IHKK piirkonna omavalitsuste elanike arv

Teisalt nähtub, et IHKK omavalitsuste territooriumil olemasolevatest töökohtadest oluline osa (71-87%) on mehitatud töötajatega, kes elavad väljaspool IHKK tegevuspiirkoda. Aegviidu ja Raasiku valdades paiknevatest töökohtadest on IHKK piirkonna elanike poolt hõivatud 71% töökohtadest,

Kosel on vastav näitaja 82% ning Anija vallas 87%. Seega on IHKK tegevuspiirkonnas teoreetiliselt võimalik pakkuda kohalikele elanikele senisest enam elukohalähedasi töövõimalusi ning luua eeldusi igapäevase pendelrände vähenemisele.

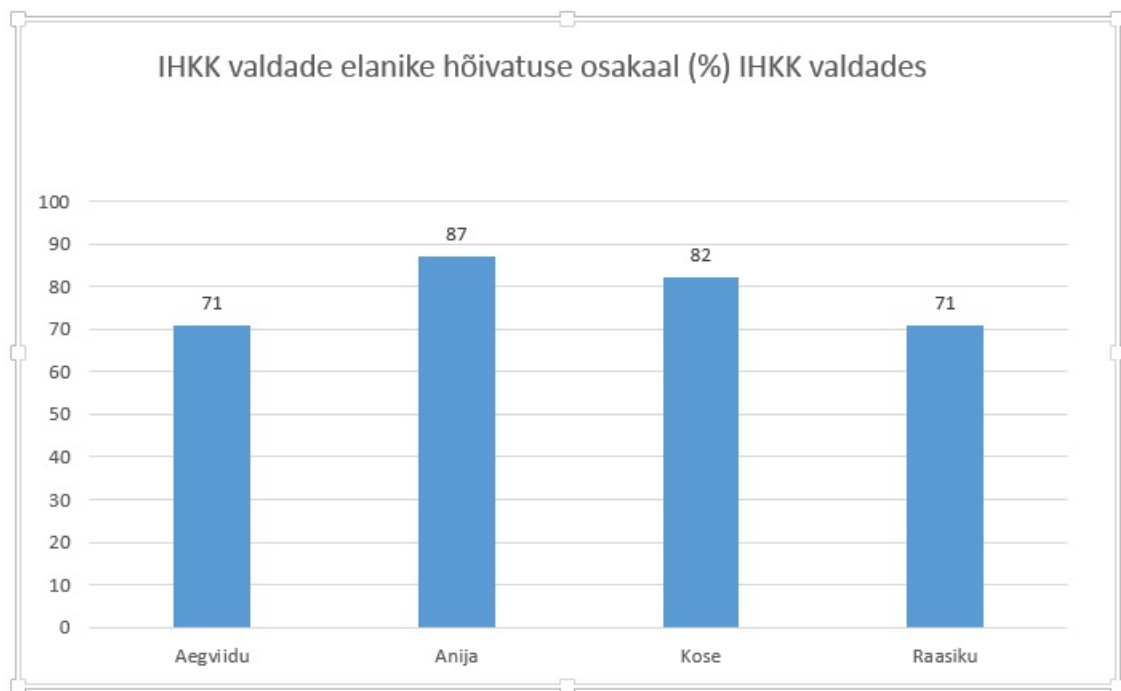

Diagramm 1. IHKK valdade elanike hõivatuse osakaal IHKK valdades.

Võrreldes IHKK tegevuspiirkonna antud mobiilsusnäitajaid Eesti Konjunktuuriinstituudi poolt avaldaldatud üldisema hinnanguga¹ selgub, et IHKK piirkond on siinkohal mõnevõrra soodsamas positsioonis. Konjunktuuriinstituut hindab, et maa-asulate ja maapiirkondade (valdade) tööandjad suudavad pakkuda oma asula või valla elanikele üldjuhul alla poole vajalikest töökohtadest. Maa-asulate ja -piirkondade lõikes erineb kohalike töökohtade osakaal tööhõives väga suurtes piirides, sõltudes muuhulgas oluliselt asula territoriaalsest asendist erinevat tüüpi linnaliste keskuste suhtes. Kõigi maa-asulates elavate töötajate summeerimisel selgub, et 60% neist töötab linnades registreeritud tööandjate juures. Linnadest pärit töötajatel on maa-asula tööandja poolt loodud töökoht 12% juhtudel. Maa-asulate elanikel, kes töötavad linnade tööandjate töökohtadel, on tulud oluliselt kõrgemad kui samas asulas ja vallas asuva tööandja juures.²

1.1.3 Ettevõtlus ja ettevõtlikkus

1.1.3.1 Statistilised näitajad

Kõige levinum ettevõtlusvorm IHKK tegevuspiirkonnas on osaühing. Õigusruumi muudatused, mis on muutnud ettevõtte asutamise hõlpsamaks, on viimaste aastate jooksul enamikes valdades tegutsevate osaühingute arvu kasvatanud, erandiks on vaid Aegviidu vald, kus osaühingute arv on mõnevõrra vähenenud.

¹ https://www.mkm.ee/sites/default/files/konjunktuur_nr_3_190_september_2014.pdf

² Maaelu arengu aruanne, 2011.

ER07: STATISTILISSE PROFIILI KUULUVAD ÜKSUSED --- Aasta, Haldusüksus ning Õiguslik vorm						
	Füüsilisest isikust ettevõtja	Osühing	Aktsiaselts	Mittetulundusühing	Sihtasutus	
2011						
..Aegviidu vald	14	37	1	24	0	
..Anija vald	98	158	4	97	1	
..Kose vald	110	237	5	160	3	
..Kõue vald	22	53	2	52	3	
..Raasiku vald	61	198	7	83	1	
2012						
..Aegviidu vald	18	33	1	22	0	
..Anija vald	88	166	4	90	1	
..Kose vald	112	261	6	164	3	
..Kõue vald	18	58	1	48	2	
..Raasiku vald	57	226	7	82	1	
2013						
..Aegviidu vald	18	31	1	22	0	
..Anija vald	95	180	4	101	1	
..Kose vald	121	338	7	219	4	
..Kõue vald	0	0	0	0	0	
..Raasiku vald	54	234	6	88	0	
Märkus: Ärregistris registreeritud majanduslikult aktiivsed füüsilisest isikust ettevõtjad, v.a ainult maksukohustuslaste registris registreeritud füüsilisest isikust ettevõtjad. Alates 01.01.2010 on kõik FIEd kohustatud end registreerima Ärregistris. Ettevõtteid on jaotatud haldusüksustesse kontaktaadressi järgi. Sihtasutuste ja mittetulundusühingute 2011. aasta andmed on korrigeeritud 05.09.2012.						

Tabel 7. IHKK piirkonnas tegutsevate juriidiliste isikute jaotus. Allikas: Statistikaamet

Valdavalt on IHKK tegutsevad ettevõtte väikese- ja keskmise suurusega, üle 250 töötajaga suurettevõtteid on piirkonnas vaid 2. VKE-de seas moodustavad suurema osa vähem kui 10 töötajaga mikroettevõtted ning nende arv piirkonna omavalitsustes on viimase kolme aasta jooksul püsinud võrdlemisi stabiilsena³.

ER32: STATISTILISSE PROFIILI KUULUVAD ETTEVÕTTED --- Aasta, Haldusüksus ning Töötajate arv						
	Kokku	Vähem kui 10	10-49	50-249	250 ja enam	
2011						
..Aegviidu vald	52	50	2	0	0	
..Anija vald	263	252	7	3	1	
..Kose vald	356	331	23	2	0	
..Kõue vald	77	73	3	1	0	
..Raasiku vald	267	249	14	3	1	
2012						
..Aegviidu vald	52	50	2	0	0	
..Anija vald	260	249	7	3	1	
..Kose vald	381	354	24	3	0	
..Kõue vald	77	73	3	1	0	
..Raasiku vald	291	273	14	3	1	
2013						
..Aegviidu vald	50	47	3	0	0	
..Anija vald	281	270	8	2	1	
..Kose vald	474	443	28	3	0	
..Kõue vald	0	0	0	0	0	
..Raasiku vald	295	277	13	4	1	
Märkus: Ärregistris registreeritud majanduslikult aktiivsed füüsilisest isikust ettevõtjad, v.a ainult maksukohustuslaste registris registreeritud füüsilisest isikust ettevõtjad. Alates 01.01.2010 on kõik FIEd kohustatud end registreerima Ärregistris. Ettevõtteid on jaotatud haldusüksustesse kontaktaadressi järgi.						

Tabel 8. IHKK piirkonnas tegutsevate ettevõtete põhinäitajad, töötajate arv. Allikas: Statistikaamet

³ Ettevõtete kategoriseerimisel on kasutatud Euroopa Komisjoni regulatsiooni 2003/361/EC, mille kohaselt loetakse väikese- ja keskmise suurusega ettevõtteks alla 250 töötajaga ettevõtteid, nendest omakorda alla 10 töötajaga ettevõtteid mikroettevõteteks, alla 50 töötajaga ettevõtteid väikeettevõteteks ja alla 250 töötajaga ettevõtteid keskmise suurusega ettevõteteks. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:124:0036:0041:EN:PDF>

1.1.3.2 Uuringud ja analüüsid

IHKK tegevuspiirkonna ettevõtete jaotus põhinäitajate lõikes järgib üldjoontes vastavad üleriigilist trendi. Praxise 2012. aastal koostatud väikese ja keskmise suurusega ettevõtete (VKE) arengusuundumusi käsitleva uuringu⁴ kohaselt moodustavad kogu Eesti lõikes VKEdest kõige suurema osa kuni 10 töötajaga ettevõtteid ja just nende arvukuse kasv on tinginud VKEde arengusuundumuse. Kui 2005. aastal moodustasid vähem kui 10 töötajaga ettevõtteid 87,3% ja 10–49 töötajaga ettevõtteid 10,3% VKEdest, siis 2010. aastaks kahanes 10–49 töötajaga ettevõtete osakaal 5,5%ni, ent vähem kui 10 töötajaga ettevõtete osakaal suurenes 93,2%ni.

Kuna Eestis valitseb eri piirkondade majanduslikus aktiivsuses suur lahknevus, siis on erinev ka väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete piirkondlik jaotus ning ka siinkohal saab täheldada Tallinna tugevat mõju oma lähialadele sh IHKK tegevuspiirkonnale. Praxise uuringu kohaselt asub kõigest VKEdest 52% Põhja-Eestis ja 41% Tallinnas. Pealinnas paikneb kõigest Põhja-Eesti VKEdest 80%. Registreeritud tegevuskoha järgi asub jätkuvalt suurim osa (48%) VKEdest Põhja-Eestis (Harjumaa), kõige vähem on neid Kirde-Eestis (Ida-Virumaa). Ka peakontori asukoha järgi vaadates on muutused väheolulised – VKEde peakontoritest 40% asub Tallinnas, umbes kolmandik muudes linnades. Märnatavalt on aga kasvanud muudes asustusüksustes asuvate VKEde peakontorite osakaal. See on huvitav tulemus, mis võib viidata ühest küljest sellele, et linnast kolitakse maale, teisest küljest kajastada asjaolu, et uued ettevõtteid eelistavad oma esimese asukohana pigem väiksemaid asulaid.

Viidatud uuringu raames läbiviidud küsitluse raames selgitati ettevõtjate nägemusi teguritest, mida nad peavad ettevõtlust piiravateks. Küsitluses osalenud ettevõtjatele esitati nimekiri 19 tegurist, mis võivad piirata nende ettevõtte arengut. Selgus, et VKEdest enamikule valmistab probleeme suur maksukoormus (56%), mille mõjutamine ei ole tõenäoliselt LEADER-tegevusgrupi võimuses, ülejäänud tegurid on probleemiks vähem kui pooltele VKEdest ning nende seas on võimalik tuvastada tegureid, mille leevendamisele saaks LEADER-tegevusgrupp oma tegevusega kaasa aidata. Viie tähtsama probleemi seas on turu leidmine (43%), arvete maksmatajätmine või sellega viivitamine klientide poolt (39%), koormavad õigusaktid ja liigne bürokraatia (38%) ning finantsvahendite kättesaadavus (34%). Järgnevad tööjõupuudus ja töötajate ebapiisavad oskused.

Turu leidmisega on probleeme 43%l VKEdest. Selle teguri olulisus on suurenenud tõenäoliselt just majandussurutise tagajärjel, sest 2008. aastal peeti seda vähemtähtsaks teguriks. Eraldi toodi uuringus välja, et keskmise suurusega ettevõtteid ei pea turu leidmist väiksematega võrreldes raskeks. Ainult 26% keskmise suurusega ettevõtete jaoks on see oluline või üldine probleem.

VKEde suuruse järgi peavad tööjõupuudust ettevõtte arengut takistavaks teguriks kõige sagedamini 10–40 töötajaga ettevõtteid, piirkondlikus jaotuses arvavad sama Lõuna-, Kirde- ja Põhja-Eestis paiknevad VKEd. Põhja- ja Lõuna-Eestis on tööjõupuudus sagedane probleem seepärast, et seal on majandusaktiivsus suurem.

Viidatud Praxise uuringus pöörati eraldi tähelepanu VKE-de poolt kasutatavate ettevõtlusteabe allikatele. Kui uuringus osalenud VKEdele esitati täpsustav küsimus, millist liiki infot on raske leida, siis saadi vastuseks, et keerukas on leida teavet potentsiaalsete klientide (51%) ja hankijate-tarnijate (49%) kohta. Raskusi on ka regulatsioonide ja standarditeemalise info (43%) ning õigusaktide ja seadusandluse info leidmisel (39%). Teabe saamine on keeruline peamiselt mikroettevõtete esindajate (84%) jaoks. Sektoriti ei olnud ükski valdkond ei märnatavalt eristunud, kuigi rohkem näib probleeme olevat teenuseid pakkuvate ettevõtete hulgas (58% vastanutest). Varasemate aastatega võrreldes on rohkem ettevõtjaid, kellel on raske leida teave potentsiaalsete klientide, tarnijate ja hankijate kohta. Ka ELi regulatsioonide ja riigi toetusmeetmete kohta on üha enam keeruline teavet saada.

Eelkirjeldatud suundumusi seostati viidatud uuringus asjaoluga, et just viimastel aastatel on hüppeliselt

⁴ http://www.eas.ee/images/doc/sihtasutusest/uuringud/ettevotlus/vke_arengusuundumused_uuring_2012.pdf

kasvanud alustavate mikroettevõtete ja FIEde arv. Neil puudub sageli ettevõtluskogemus ja seetõttu on ettevõtlusteavet keerukam leida. Seetõttu võib soovitada, et edaspidi tasub teha teemakohast teavitustööd just mikroettevõtjate ja alustavate ettevõtjate hulgas. Neile võib korraldada teabepäevi, koolitusi ja mentoriklubi üritusi, kus kogenumad ettevõtjad saavad selgitada, kuidas hankida teavet uute turgude ja klientide kohta ning teha koostööd hankijate ja tarnijatega. Ettevõtlusorganisatsioonide üha tähtsam ülesanne oleks valdkonna õigusaktide tutvustamine ja selgitamine interneti ja meedia kaudu, riiklikud institutsioonid võiksid enam panustada nii ELi kui ka Eesti õiguslikku ettevõtluskeskkonda puudutava teabe kättesaadavuse parandamisele.

Põllumajandusministeeriumi Maaettevõtluse büroo on oma 2014. aastal avalikustatud uuringus⁵ võtnud vaatluse alla valdade ettevõtete dünaamika ajavahemikul 2007-2013. Uuringu tulemused näitavad, et võttes aluseks tegevusalade jaotust kolmeks sektoriks (primaar-, sekundaar- ja teenindussektor), on 2000. aastatel olnud trendiks primaarsektoris tegutsevate ettevõtete osakaalu vähenemine. Kogu Eesti ettevõtete hulgas langes primaarsektori ettevõtete osakaal 18,9%-lt 2001. a 12,3%-ni 2011. a. Selle arvelt tõusis tertsiaarsektori ettevõtete osakaal, mis 2011. a jõudis 70,4%-ni kogu ettevõtete üldarvust.

Sama areng oli ka oluliseks maaettevõtluse arengut kirjeldavaks teguriks, sest vaadeldava kümnendi keskel ületas tertsiaarsektori ettevõtete arv esimest korda primaarsektori ettevõtete arvu. Kui 2001. a oli primaarsektori ettevõtete osakaal maaettevõtete hulgas 49,7%, siis 2011. a oli primaarsektori osakaal vähenenud 32,2%-ni. Alates aastast 2004 on mittepõllumajanduslike ettevõtete osakaal maapiirkonna ettevõtete hulgas kasvanud – toona oli näitaja 52%. Mittepõllumajanduslik ettevõtlus mitmekesistab uuringus toodud järelduste kohaselt majandustegevust maapiirkondades, aitab suurendada tööhõivet küldes, alevites ja alevikes ning tõsta maainimese sissetulekut. Mittepõllumajandusliku ettevõtluse areng aitab kaasa ka sisemigratsiooni peatumisele, kuna pakub täiendavaid töökohti põllumajandussektori kõrval. Oluliseks arenguks viimasel kümnendil oli, et tertsiaarsektori ettevõtte osakaal maaettevõtetes ületas kümnendi keskel esimest korda primaarsektori oma. Perioodil 2004-2010 on tertsiaar- ja sekundaarsektori osakaal kasvanud 52%-lt 67%-ni, mis tõdeb seda, et peale EL liitumist on maapiirkonnas kasvanud nimetatud sektoritesse kuuluvate ettevõtete arv kiiremini kui primaarsektoris kuuluvate ettevõtete arv. 2011, 2012. ja 2013. aastal kasvas mittepõllumajanduslike ettevõtete osakaal maapiirkondade ettevõtete hulgas vastavalt 68%, 70% ja 71%ni. 2009. ja 2010. aastal oli vastav näitaja 67%. Näitaja muutumistrend on aeglane, mistõttu võib valitsuse seatud eesmärk 2015.

Tallinna Ülikoolis 2012 aastal läbiviidud uuringu "Kodanikualgatust toetavad väärtused ja käitumismustrid Eesti elanikkonnas 2011-2012"⁶ tulemused viitavad, et Harjumaal elavate inimeste aktiivsus kodanikuühenduste tegevuses osaleda (organisatsioonilise tegevuse kogemus vähemalt kahest erinevat tüüpi organisatsioonist stspordi-, vabaaja või kultuuri-selts ning muu kodanikualgatuslik ühendus) on Eesti keskmisele (24%) ligilähedane st 25%. Kvantitatiivsed uuringud piirkonna kodanikuühendust iseloomustavate näitajate kohta puuduvad, hinnangulise uuringu "Kodanikuühenduste hetkeseis ja arenguplaanid Harjumaal"⁷ on koostanud Harjumaal Ettevõtlus- ja Arenduskeskus 2009. aastal. Uuringu tulemustena toodi välja, et pealinna läheduses tegutsevaid kodanikuühendusi iseloomustavad teatud erisused, nii võib välja tuua asjaolu, et majandustegevuse kontsentreerumine Tallinnasse ja Harjumaale pidurdas kiire majanduskasvuga aastatel mõnevõrra siinset mittetulundustegevust, teatud kogukondades võis täheldada ka nõrgemat kogukondlikku identiteeti. Siiski on piirkonna mittetulundusühendusi uurides välja selgitatud hulk tugevusi, mis loovad head eeldused koostööks otsustusorganitega, uuringus toodi väga sageli organisatsiooni tugevuse ja ka võimalusena välja häid suhteid kohaliku omavalitsusega, mis näitab, et organisatsiooni

⁵ <http://www.agri.ee/et/uudised-pressiinfo/uuringud/valdkondlikud-uuringud/ettevotlus-ja-toohoive>

⁶

https://www.siseministeerium.ee/public/danikualgatust_toetavad_vaartused_ja_kaitumismustrid_Eesti_elanikkonnas_2011-2012_uuringu_teostaja_Kodanikeuhiskonna_uurimis-jaarenduskeskus_Tallinna_Ulikool.pdf

⁷ http://www.heak.ee/WWW_files/files/user_files/failidVanaltKodulehelt/documents/MTY/Kval_analyys_2009.pdf

usaldatakse. Häid suhteid kohaliku omavalitsusega mainisid enim juba mõnda aega tegutsenud ühendused, mis on ka arusaadav- ennast on jõutud juba tõestada. Võimalust arenguks nähti ka suuremas koostöös ja kogemuste vahetamises teiste nii sama piirkonna kui ka piirkonnast väljaspool asuvate organisatsioonidega. Senini toimub ühenduste vaheline koostöö pigem kaootiliselt ning leiti, et seda ei ole piisavalt.

1.1.4 Kohalik võim

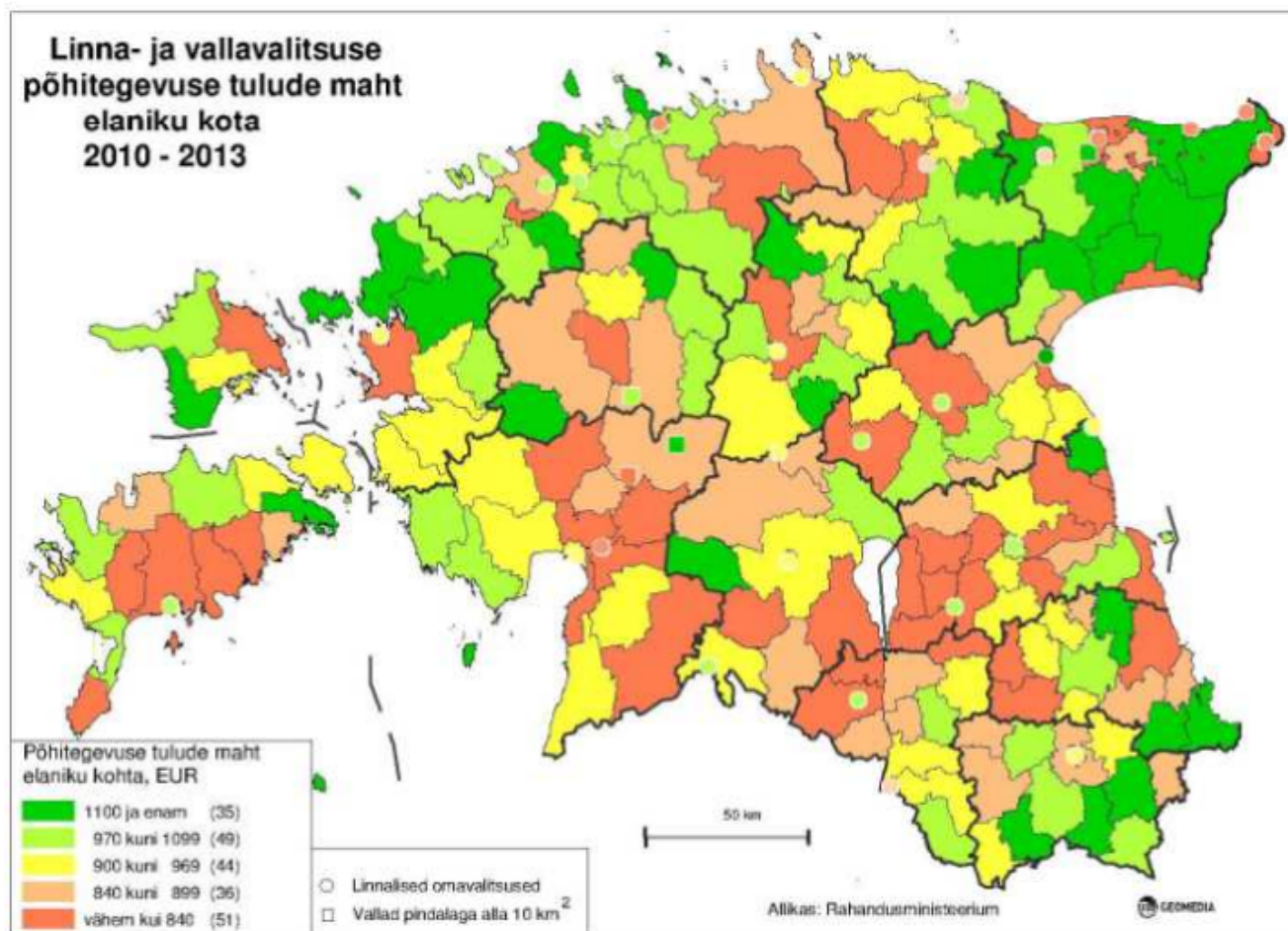
Tulevalt Eesti Vabariigi põhiseadusest otsustavad ja korraldavad kõiki kohaliku elu küsimusi kohalikud omavalitsused, kes tegutsevad seaduste alusel iseseisvalt. Siseministeeriumi tellimusel OÜ Geomedia poolt koostatud uuringu "Kohaliku omavalitsuste üksuste võimekuse indeks"⁸ kohaselt on IHKK omavalitsuste positsioon võimekusindeksi järgi koostatud pingereas 2013. aasta koondnäitajate kohaselt alljärgnev: Aegviidu vald 102. koht, Anija vald 37. koht, Kose vald 9. koht ja Raasiku vald 25. koht. Seega valdavalt positioneeruvad IHKK omavalitsused koondnäitaja arvestuses mediaankeskmisest oluliselt kõrgemal, kuna koondnäitaja on tugevalt mõjutatud rahvastikuarvust, siis siinkohal eristub teistest Aegviidu vald.

Võimekusindeksi komponendi lõikes, mis väljendab elanikkonna heaolu (mõõtmisobjektiks on elanike tulud, töökohtade olemasolu ja toimetulekuprobleemid), eristub Aegviidu seevastu 2013. aasta seisuga just kõrge positsiooniga nn edetabelis ning on üldarvestuses 2. kohal, Anija positsioon heaolukomponenti arvestades on 21., Kose 33. ja Raasiku 10. Seega on antud võimekusekomponendi lõikes IHKK piirkonna omavalitsused heal või väga heal positsioonil.

Piirkonna arendamise seisukohast on olulised võimekusnäitajate komponendid, mis annavad hinnangu KOV organisatsioonile ning omavalitsuse omafinantseerimisvõimekusele. Uuringu kohaselt on KOV organisatsioonidele antud hinnangu osas (komponenti mõõdetakse läbi rahva poolt demokraatlikel valimistel antud mandaadi suhtelise tugevuse ning KOV haldus- ja täitevstruktuuride absoluutse võimekuse) IHKK omavalitsused ajavahemikul 2010-2013 toiminud suhteliselt ühtlaselt – Kose, Anija ja Raasiku positsioonid on mediaankeskmisest kõrgemad, Aegviidu positsioon on selle väiksusest tulenevast eripärast 159.

Omafinantseeringuvõimekust (omafinantseerimise võimekus ehk põhitegevuse tulude ja kulude suhe. Kui näitaja on alla ühe, siis teoreetiliselt ületavad jooksvad kulud jooksvaid kulusid ning omavalitsusüksus vajab lisaressursse toimetulekuks) peegeldava näitaja järjestamisel on IHKK valdadade seas võrdlemisi suur varieeruvus (vt skeem 2) ning siinkohal ei sõltu positsioon otseselt rahvastikuarvust – Aegviidu positsioon selles järjestuses on 12., Anijal 130., Kosel 27. ja Raasikul 133.

⁸ https://www.siseministeerium.ee/public/KOV_voimekuse_indeks_2014_Loppversioon.pdf

Skeem 2. KOV-üksuse koht indeksi alusel valdkonnas "Kohaliku omavalitsuse finantsolukord"
Allikas: Geomedia

1.2 Strateegilised alusdokumendid

IHKK piirkonna jaoks olulised arengudokumente vaatleme neljal tasandil:

- * rahvusvaheline tasand;
- * siseriiklik tasand;
- * regionaalne tasand;
- * kohalik tasand.

Käesolevas töös on pööratud tähelepanu arengudokumentide nendele osadele ja strateegilistele eesmärkidele, mille elluviimine LEADER põhimõttega haakuvatel alustel (sektoritevaheline koostöö, piirkondlik koostöö, kogukonna juhitud kohaliku arengu põhimõte) võib kõige suurema tõenäosusega võimalikuks ja otstarbekaks osutuda. Siinkohal tuleb rõhutada nii LEADER-tegevusgruppide kui piirkondlike organisatsioonide iseotsustamisõigust oma strateegiliste arengusuundade määratlemisel. Sidususe loomine juba olemasolevate ning väljatöötamisel olevate strateegiliste arengudokumentidega suurendab kindlasti väljavaateid strateegia edukaks rakendamiseks.

1.2.1 Rahvusvahelised arengudokumendid

Strateegia „Euroopa 2020”⁹ on Euroopa Liidu kümne aasta majanduskasvu strateegia. Strateegia hõlmab seitset juhtalgatust, mille raames EL ja liikmesriikide valitsused tugevdavad üksteise jõupingutusi valdkondades, mis toetavad strateegia „Euroopa 2020” prioriteete, nagu **innovatsioon, digitaalne majandus, tööhõive, noored, tööstuspoliitika, vaesuse vastane võitlus ning ressursitõhusus**. ELi tasandil tehakse olulisi otsuseid, eesmärgiga viia lõpule ühtse turu kujundamine teenuste, energeetika ja digitaaltoodete valdkonnas ning investeerida põhilistesse piiriülestesse ühendustesse. Liikmesriigi tasandil tuleb kõrvaldada paljud konkurentsi ja töökohtade loomist takistavad tõkked. Kuid jõupingutustel on majanduskasvule ja töökohtadele soovitud toime ainult siis, kui neid tehakse ühendatud ja koordineeritud moel. Euroopa Komisjon on välja pakkunud konkreetseid juhiseid¹⁰ seoste loomiseks EL 2020 juhtalgatuse ja maaelupoliitika vahel, leitakse, et valdkonnad, mille kaudu maaelu arengu programmid saavad juhtalgatuste realiseerumisele kõige rohkem kaasa aidata, on alljärgnevad:

- teadmistevahetus ja innovatsioon maapiirkondades (sh põllumajandus ja metsandus) - võrgustike ja klastrite loomine, nõuandeteenuste võimaldamine;
- põllumajanduse elujõulisus ja konkurentsivõime, maamajanduse mitmekesistamine
- põllumajanduslikud toiduahelad ja riskijuhtimine - ka väike- ja esmasandi tootjate kaasamine väärtusahelatesse
- põllumajandusest ja metsandusest sõltuvate ökosüsteemide taastamine, säilitamine ja sihipärane kasutamine
- energiatõhususe ja säästliku ressursikasutuse propageerimine metsanduses, põllumajanduses ja toidutööstuses, põhilised rakendamisvõimalused vee- ja pinnasemajanduses.

LEADER-i rolli rõhutatakse eraldi ka EL 2020 juhtalgatuse elluviimise juures, mis käsitleb sotsiaalset sidusust ja vaesuse vähendamist, kuna LEADER-kaudu on võimalik edendada esmasandi taristut, kohalikke baasteenuseid maaelanikkonnale ning külade uuendamist.

LEADER meedet viiakse läbi **Euroopa Ühtse Põllumajanduspoliitika** raames (Common Agricultural Policy - CAP). EL 2020 strateegia ning 2014-2020 finantsraamistiku ettevalmistamise raames on ülevaatamisel ka põllumajanduspoliitika oodatava panus EL-i üldiste eesmärkide saavutamisse. Selleks puhuks on Euroopa Komisjon koostanud nii üldisema programmidokumendi¹¹ kui ka juriidilised ettepanekud¹². Põllumajandustoodete konkurentsivõime ning põllumajandus-keskkonnaprogrammi kõrval nähakse ka tulevikus olulist rolli Euroopa maaeluarengu poliitikas. Uuel programmiperioodil eeldatakse, et maaeluarengu meetmed aitavad Euroopa maaelu arengule kaudu just moderniseerimise ja innovaatiliste lahenduste propageerimise kaudu.

Ühe peamise muutusena maaelu arengu poliitikas nähakse kogukonna juhitud kohaliku arengu põhimõtte rakendamist (community-led-local-development CLLD). EL erinevate institutsioonide sellekohased alusdokumendid¹³ näevad ette territoriaalsete arengustrateegiate efektiivsuse kasvu läbi kohalike otsustus- ja rakendusprotsesside ning tugeva partnerluse avaliku-, era- ja kolmanda sektori vahel. See põhimõte saab eelseisval EL eelarveperioodil kohustuslikuks maaelu arenguprogrammide rakendamisel, aga võimalik, et seda hakatakse rakendama ka EL vahendite kasutusse andmisel laiemalt.

1.2.2 Siseriiklikud arengudokumendid

Siseriiklikul tasemel on algaval EL rahastusperioodi oluliseks alusdokumendiks **konkurentsivõime kava "Eesti 2020"**¹⁴, milles väljatoodu täpsustab suures osas Euroopa 2020 eesmärgid (tööhõive tõstmine, hariduse arendamine jms). Selle kava elluviimisel saavad LEADER tegevusgrupid sh

⁹ http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm

¹⁰ http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/monitoring-evaluation/workshop-03-2012/programming_en.pdf

¹¹ http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/communication/index_en.htm

¹² http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/legal-proposals/index_en.htm

¹³ http://enrd.ec.europa.eu/themes/clld/policy-and-guidance/en/policy-and-guidance_en.cfm

¹⁴ [http://valitsus.ee/UserFiles/valitsus/et/riigikantselei/strateegia/_b_konkurentsivoime-kava_b/_b_eesti-2020-strateegia/Eesti%202020%20\(2013%20uuendamine\)/Eesti2020.pdf](http://valitsus.ee/UserFiles/valitsus/et/riigikantselei/strateegia/_b_konkurentsivoime-kava_b/_b_eesti-2020-strateegia/Eesti%202020%20(2013%20uuendamine)/Eesti2020.pdf)

IHKK kaasa aidata mitmetele ettevõtlusega seotud eesmärkide elluviimisele - "Eesti 2020" seab sihiks ettevõtete pikaajalist rahvusvahelise konkurentsivõime kasvu soodustava poliitika kujundamise. Ettevõtlusega alustamine, ettevõtte arendamine ja efektiivsuse tõstmine, rahvusvahelistumine, innovatsioon ning koostöö on jätkuvalt raamistikuks, milles arengud võiksid toimuda.

Riiklikest valdkondlikest arengudokumentidest on IHKK jaoks järgmisel tegevusperioodil kõige määravama tähtsusega **Eesti Maaelu Arengukava 2014-2020**¹⁵ (MAK), ning **Eesti Regionaalarengu Strateegia 2020**¹⁶ (ERAS). MAK eelnõus sätestatud prioriteedid tulenevalt otseselt EL 2020 ja Eesti 2020 strateegiatest:

- 1) teadmussiirde ja innovatsiooni parandamine põllumajandus- ja metsandussektoris ning maapiirkondades
 - 2) kõigi põllumajandusvormide konkurentsivõime ning põllumajandusettevõtete elujõulisuse edendamine
 - 3) toiduahela ja muu kui toiduahela korraldamise ja riskijuhtimise edendamine põllumajanduses
 - 4) põllumajanduse ja metsandusega seotud ökosüsteemide ennistamine, säilitamine ja parandamine
 - 5) loodusvarade tõhusama kasutamise edendamine ja üleminek vähem CO₂- heiteid tootvale ja kliimamuutuste suhtes vastupidavale majandusele põllumajanduses ning toiduainete- ja metsandussektoris
 - 6) sotsiaalse kaasamise, vaesuse vähendamise ja maapiirkondade majandusliku arengu edendamine.
- Kuuenda prioriteedi alameesmärgiks on ka maapiirkondade kohaliku arengu soodustamine ning selle

sihtvaldkonna puhul on peamiste vajadustena välja toodud investeringutoetuste ja muude meetmete abil väikeettevõtluse edendamise ja töökohtade loomise soodustamine maapiirkondades, ning kvaliteetsete teenuste (sh e-teenuste ja kogukonnateenuste) kättesaadavuse kindlustamine ja aja lühendamine nende teenuste kättesaamiseks. Arengukava kohaselt on antud alameesmärkide täitmisele kaasaaitajad just LEADER tegevusgrupid.

ERAS on Ida-Harju Koostöökogu piirkonna jaoks tähtis just seetõttu, et tegevusgrupp tegutseb pealinna lähipiirkonnas. Eesti Regionaalarengu Strateegia 2020 (ERAS 2020) toob välja järgnevad regionaalarengu rõhuasetused, mis puudutavad Põhja-Eesti piirkonda (sh Ida-Harjumaad) ning millele tuleb järgneval perioodil tähelepanu pöörata:

- Pealinnapiirkonna mitmekülgse rahvusvahelise majandusliku konkurentsivõime kasvatamisele innovatiivse ja teadmusmahuka ettevõtluse kasvu hoogustamise abil.
- Pealinnapiirkonna rahvusvahelist majanduslikku konkurentsivõimet soosiva ning välismaisele oskustööjõule ja tippspetsialistidele atraktiivse elu- ja tegevuskeskkonna edendamisele, sh säästva ja atraktiivse linnaruumi ja liikuvuskeskkonna arendamisele.
- Pealinnapiirkonna hajusa kasvu ja valglinnastumisega kaasnevate arenguprobleemide lahendamisele – intensiivseima valglinnastumise tõttu on eelkõige just pealinnapiirkonnas vaja keskenduda kompaktse linnaarengu ja mitmekeskuselise, asustussüsteemi tugevdamisele koos pealinna „satelliitkeskuste“ teenuste ja ühenduste arendamisega ülejäänud linnapiirkonnaga.
- Enam tasakaalustatud asustussüsteemi kujundamiseks on vaja rohkem panustada ka regiooni muude, pealinnapiirkonna kaugemas mõjualas paiknevate keskuste ja toimepiirkondade tugevdamisele. Nende toimepiirkondade ettevõtluse ja tööturu arendamisel on tähtis keskenduda sealse mitmekülgse ettevõtlusstruktuuri tugevdamisele ning tootmis-, teenindus- ja põllumajandusettevõtete lisandväärtuse kasvatamisele.
- Arvestades, et rahvastiku intensiivseim koondumine leiab aset pealinnapiirkonda, on siin ka lähiaastatel suurim vajadus lastehoiuteenuse arendamise ning uute lasteaiakohtade loomise järele. Rahvastiku vanuskoostise eripärade tõttu on pealinna lähitagamaal vaja arvestada pikemas perspektiivis kõikuva nõudlusega eri avalike teenuste lõikes.

¹⁵ <http://www.agri.ee/mak2014-2020/>

¹⁶ <https://www.siseministeerium.ee/regionaalarengu-strateegia/>

- Soodsa asendi eeliste tõttu Läänemere arenguvööndis on Põhja-Eesti arendusregiooni puhul eriline tähtsus ka toimepiirkondade ülepiiri sidustatuse ja koostöö tugevdamisel.

1.2.3 Regionaalsed ja kohalikud arengudokumendid

Regionaalse tasandi arengudokumendiks on IHKK tegevuspiirkonnas 2014. aastal heaks kiidetud **Harju Maakonna Arengustrateegia 2025**¹⁷. Strateegias kirjeldatud visioonini soovitakse jõuda kolme strateegilise arengukomponendi kaudu - tegus rahvas (1), kvaliteetne elukeskkond (2) ning tasakaalustatud ruumimuster (3). IHKK jaoks kõige asjakohasemad tegevuseesmärgid selles strateegias on alljärgnevad:

- Elanikud on haritud, ettevõtlikud, tööturul aktiivsed, muutustele avatud ning väärtustavad oma kodukanti ja panustavad kogukonna arengusse;
- Avalike teenuste kättesaadavus ja vaba aja veetmise võimalused on tagatud keskustes ning inimesed osalevad aktiivselt oma elukeskkonna kujundamises.

Väliskeskkonna analüüsi lõppfaasi koostamise seisuga (november/detsember 2014) olid kõigil IHKK omavalitsustel kehtestatud kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse üldnõuetele vastavad arengukavad. Antud analüüsi käigus vaadeldi IHKK piirkonna omavalitsuste arengukavade strateegilisi arengueesmäärke võttes arvesse nende ühilduvust LEADER-tegevusgrupi seniste suundumustega ning selle tegevust reguleerivate alusdokumentidega.

Piirkonna omavalitsused on arengukavades seatud visioonide realiseerimise võimalused sõnastanud erineva struktuuri ja üldisusastmega. Kõige läbivam maaelu arendamisega seotud teemaarendus on seotud kultuuri (sh kehakultuuri) ja vaba aja veetmise võimaluste avardamisega – siinkohal on võimalus efektiivselt ühildada kohalike omavalitsuste seadusest tulenevad kohustused, kogukonna- ja äriteenused. Antud teemavaldkonna kõige ülekaalukam käsitlemine arengukavades on seotud linnalähedase maapiirkonna eripäradega (töötamisvõimalused väljaspool elukoha-omavalitsust) ning omavalitsuste seadusjärgsete kohustustega. Maamajanduse mitmekesistamisega seotud sihid on arengukavades kajastatud ebaühtlasemalt, kuid valdavalt siiski võrlemisi põhjalikult sõnastatud. Olgugi, et omavalitsustel puudub otsene seadusest tulenev kohustus ning ka majanduslik motivatsioon piirkonna ettevõtlust edendada ja ettevõtluskeskkonda arendada, peetakse seda valdavas enamuses arengukavades oluliseks arengusuundumuseks ning seostatakse seda otsesemalt või kaudsemalt elukeskkonna kvaliteediga. Maamajanduse alamliigina on teistest enam rõhutatud vajadust arendada piirkonna turismi (teistest enam rõhutatud Kose ja Aegviidu valdade arengukavades) ja puhkemajandust. Omavalitsuste arengukavad on oma üldiseloolumult suunatud valitsemispiirkonna terviklikule arendamisele, mingile kindlale, eelisarendatavale valdkonnale või strateegilisele eesmärgile fookusseerimist eristada ei ole võimalik ning arvestades omavalitsustele seatud ülesannete laia diapasooni ei ole see ka otstarbekas. LEADER-strateegia ettevalmistamise kaudu on võimalik välja selgitada kogu IHKK piirkonna arengusse panustamisest huvitatud teiste sektorite esmased huvid ja vajadused ning sätestada toetuste kaudu ühiselt eelisarendatavad valdkonnad ja tegevused.

Kose valla kehtivas arengukavas¹⁸ haakuvad IHKK võimalike tegevussuundadega kultuuri- ja spordivaldkonda ning ettevõtlusvaldkonda käsitlevad eesmärgid ning nende saavutamise vahendid. Kultuuri- ja spordivaldkonnast väärib väljatoomist eesmärk saavutada traditsiooniliste üritustega aktiivne kultuuri- ja külaelu ning selle saavutamiseks nähakse ette järgnevaid LEADER-perspektiivist asjakohaseid tegevusi:

- külaliikumise kandepinna laiendamine ja külavanemate tegevuse aktiveerimine;
- pärandi hoidmine, väärtustamine, tutvustamine ja sidumine oleviku ja tulevikuga;

¹⁷ http://harju.maavalitsus.ee/documents/182179/4163295/Arengustrateegia_2025_Pohitekst.pdf/89c6dc64-cb51-4465-894b-830fae5702a5

¹⁸ <http://www.kosevald.ee/documents/825002/1208340/Kose-valla-AK-2015-2025.pdf/e35379a0-5688-4b8a-b2d8-07d8c5595ca7>

- kultuuri- ja sporditegevuse toetamine ja arendamine;
 - kohalikku initsiatiivi arendavates ühendustes/programmides/liikumistes aktiivne osalemine ja kogukonnaprojektide läbiviimine.
- Ettevõtlusvaldkonnas seatakse eesmärgiks Kose vald kui atraktiivne elu- ja ettevõtluskeskkond alljärgnevate tegevuste elluviimise kaudu:
- konkreetsete ettevõtlusprojektide elluviimiseks vajalike eelduste loomine;
 - aktiivne partnerlus avaliku, era ja kolmanda sektori vahel;
 - turismisihtkoht, atraktiivne külastuse sihtkoht;
 - investorite ja tööandjate valda asumise soodustamine;
 - tööturu vajadusi arvestav täiskasvanute täiend- ja ümberõpe;
 - vaba aja veetmise võimaluste mitmekesistamine (s.h. lastega peredele);
 - elanike kõrge keskkonnateadlikkus ja keskkonda säästev käitumine;
 - lastesõbraliku elukeskkonna pakkumine ja selleks vajalike meetmete rakendamine (noorte perede tunnustamine, edulood jms);
 - noorte elupaika otsivate perede jaoks atraktiivse keskkonna loomine;
 - vallaelanike igapäevastele liikumisvõimalustele kaasaaitamine, ühistranspordi optimaalne korraldamine.

Raasiku valla kehtivas arengukavas¹⁹ haakuvad võimalike IHKK tegevussuundadega kultuurivaldkonna eesmärgid ja tegevused. Ettevõtluse osas strateegiline lähenemine arengukavas ei kajastu, olgugi, et arengukavas viidatud küsitlus tulemustest selgus, et Vallavalitsuselt oodatakse kindlamate seisukohtade kujundamist ettevõtluse arendamise suhtes ning kontseptsiooni väljatöötamist. Üldeesmärgiks on Raasiku valla kultuurivaldkonnas seatud pakkuda elanikkonnale tasemel ja mitmekülgseid kultuuriüritusi, hoides ja arendades olemasolevaid traditsioone, kaasates ja toetades kolmandat sektorit ja kodanikualgatust. Eesmärgini jõudmiseks on ette nähtud muuhulgas alljärgnevaid tegevusi:

- väärtustada kohalikku kultuuri ja selle eestvedajaid;
- likvideerida tehniliste- ja olmevõimaluste halb seisukord rahvamajades, raamatukogudes ja peoplatsidel (valgus, helisüsteemid, küte, põrand, rõdu, aknad, signalisatsioon, ventilatsioon, WC, dušširuum ja tribüünide hoidla Arukülas; fassaad, helisüsteemid, laululava ja välirajatised Raasikul; laululava Pikaveres);

Anija valla arengukava²⁰ strateegilistes eesmärkides on kajastatud nii ettevõtluse arendamine alljärgnevalt: Anija valla kui potentsiaalse ettevõtluspiirkonna tutvustamine ja koolitustegevuse korraldamine väikeettevõtluse arendamiseks. Esimese elluviimise meetmena nähakse ettevõtluskeskkonna arendamist järgnevate tegevustega:

- ettevõtluspiirkondi ja –võimalusi tutvustavate infomaterjalide koostamine;
- ettevõtluse võimaluste propageerimisel läbi HEAKi, EASi ja Majandus-ja Kommunikatsiooniministeeriumi;
- osalemine ettevõtluse alastel seminaridel, messidel jne;
- Andevei MÜ välja arendamine ettevõtluspiirkonnaks;
- turismiarengukava koostamine.

Ettevõtlikkuse arendamiseks ning tööhõive parendamiseks näeb Anija valla arengukava ette järgmised tegevused:

- vajaduste väljaselgitamiseks küsitluse läbiviimine piirkonna ettevõtjate hulgas;
- tegevuskava väljatöötamine koostöös HEAK, Töötukassa ja ettevõtjatega;

¹⁹ <https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4160/9201/4010/Valla%20arengukava%20aastateks%202013-2024.pdf#>

²⁰ <https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4031/0201/4024/Anija%20valla%20arengukava%202014%20-%202024.pdf#>

- ettevõtlust propageerivate ja ettevõtlusega alustamiseks vajalike koolituste korraldamine koostöös kolmanda sektoriga.

Kolmanda sektori arendamine on Anija valla arengukavas kirjeldatud kultuuri- ja spordivaldkonna strateegiliste eesmärkide kaudu. Siinkohal nähakse ette vallaelanikele mitmekesiste kultuurivõimaluste pakkumist ja kättesaadavuse tagamist järgnevate tegevuste kaudu:

- rahvamajade ja küla seltsimajade koordineeritud töö korraldamine elanike paremaks teenindamiseks;
- Kehra jaamahoone kultuuriobjektiks arendamise toetamine;
- Kultuurivaldkonnas tegutsevate vabaühenduste tegevusetootamine.

Spordivaldkonna arenguprioriteediks on eesmärgistatud sportimise võimaluste ja muude aktiivsete vabaaja veetmise võimaluste laiendamine, elanike teadlikkuse tõstmine tervislikest eluviisidest, valla spordiorganisatsioonide ja sportlaste tegevuse toetamine. Ettenähtud tegevused:

- rahvaspordi arendamine ja erinevate võistluste korraldamine;
- matka-, suusaja terviseradade korrastamine;
- staadionite ja puhkealade planeerimine ja etapiviisiline rekonstrueerimine;
- spordivaldkonnas tegutsevate vabaühenduste tegevuse toetamine.

Aegviidu valla arengukava²¹ käsitleb IHKK võimalike tegevussuundadega seotud valdkondi väga põhjalikult, kajastatud on nii ettevõtluskeskkonnaga seotud arengusuunad kui ka vaba aja veetmisega seonduvad strateegilised sihi. Arengukava näeb ette, et välisrajatiste (suusa- ja matkarajad) puhul on vaba aja veetmise rajatiste arendamisel oluliseks tingimusi loovaks teguriks valla asulamiiljöö ja sobiv loodus asula läheduses või hästi juurdepääsetavates kohtades. Sellest vaatenurgast tuleb Aegviidu vallas kindlasti arvestada ka naaberomavalitsuste rajatistega, eeskätt suusa- ja matkaradadega, mida teenindavad asutused tervisekeskuse ning kaugtranspordiühenduste näol võiksid tulevikus asuda Aegviidus. Sellega toetatakse väljastpoolt tulevate külastajate paremat teenindamist (toitlustus, suusarent, majutus jmt) ning kohapealsete töökohtade teket turismivaldkonnas. Aegviidu turismi- ja puhkemajanduse arengut toetab valla asend Kõrvemaal, vaheldusrikas maastik. Arengukavas põhjalikult analüüsitud arengueeldusi soovitakse IHKK/LEADER-meetmega haakuvates valdkondades arendada kahe peamise arengusuuna kaudu: Aegviidu vald kui atraktiivne ettevõtluskeskkond keskkonnasõbralikuks väiketootmiseks ning Aegviidu valla mitmekesised kultuuri, spordi ja vaba aja veetmise võimalused. Ettevõtluskeskkonna arendamiseks ettenähtavad tegevused on alljärgnevad:

- Aegviidu arengu teadlikuks kujundamiseks turundatakse valda ja selle head logistilist asukohta, tutvustatakse võimalusi ettevõtluse arendamiseks;
- potentsiaalsete ettevõtjate ja investeerijatega läbirääkimisel lähtutakse põhimõttest, et sinne ja loodav ettevõtlus on keskkonnasõbralik. Loodav ettevõtlus ei tohi olla vastuolus arendustegevuse põhimõttega, et Aegviidu vald on rahulik, puhas, tervislik ja looduslikult atraktiivne elu- ja puhkekeskkond. Ettevõtlus ei tohi kahjustada puhkepiirkonna mainet;
- tihendada sidemeid kohapealse kolmanda sektoriga, et võimalusel ja vajadusel delegeerida neile osad kohaliku omavalitsuse vastutusvaldkonnad. Toetada võimalusel mittetulundusühingute tegevust eraldades neile täiendavaid vahendeid, abistada teabega vahendite taotlemisel projektidest;
- töötada välja turismitooted kasutades selleks tõhusamalt muuseumi, kultuuri- ja spordisündmuste ning kohalike traditsioonide potentsiaali;
- ühistevõtmiste arendamine naabervaldadega turismi- ja vaba aja sisustamiseks, tervisespordi infrastruktuuri arendamiseks;
- koostöö arendamine turismiettevõtete ja transpordifirmadega, eeskätt Elektriraudteega, turismi soodustamiseks.

²¹ <https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/4280/9201/4017/Aegviidu%20valla%20arengukava%202015-2019.pdf#>

Mitmekesiseid kultuuri, spordi ja vaba aja veetmise võimalusi pakkuva elukeskkonna väljaarendamiseks on kavandatud järgmised tegevused:

- rajada puhkuse ja vaba aja veetmise võimaluste laiendamiseks Kõrvemaa Tervisespordikeskus kasutades selleks eelarveväliseid vahendeid ja kaasates naaberomavalitsusi ning ettevõtlust;
- sobitada omavahel kultuuri, spordi ja vaba aja kasutamise, tervishoiu ja sotsiaalhoolekande alane tegevus eesmärgiga täpsustada rahvamaja, raamatukogu, noortekeskuse ja Kõrvemaa Tervisespordikeskuse eeldatavaid funktsioone vältides sellega tarbetut dubleerimist ning optimeerides vallale kuuluvate ruumide kasutamist;
- tervisespordi ja vaba aja veetmise kvaliteedi tõstmiseks käivitada spordisaali rajamine vallas;
- arendada rahvamaja, raamatukogu, kooli, lasteaia ja vabaühenduste ühistegevust vallaelanike ja siin puhkajate vaba aja sisustamiseks, seltsielu elavdamiseks ning tervisespordi edendamiseks;
- toetada ja edendada Aegviidu traditsioonilisi kultuuri- ja rahvaterviseüritusi kaasates selleks kolmandat sektorit ja ettevõtlust;
- osutada materiaalsel toetusel tegutsevatele klubidele, seltsidele ja MTÜ-dele vastava korra väljatöötamisega.

Harjumaa LEADER tegevusgruppide koostöökokkulepe

Mittetulundusühing Ida-Harju Koostöökoda, *juhatuse liikme Tiina Sergo isikus*,
Mittetulundusühing Lääne-Harju Koostöökogu, *juhatuse liikme Rafael Milerman'i*
isikus,
Mittetulundusühing Nelja Valla Kogu, *juhatuse liikme Anu Altmets'a isikus*,
Mittetulundusühing Põhja-Harju Koostöökogu, *juhatuse liikme Arno Kannike'se*
isikus

sõlmivad käesolevaga koostöökokkuleppe: **Harjumaa LEADER tegevusgruppid**
jätkavad koostööd EL programmiperioodil 2014 – 2020.

Koostöökokkuleppe koostamise ajendid:

- Tegevusgruppide teatud tegevusvaldkondasid (turism, kohalik toit, turvalisus jms) liitev huvi ning nende tegevuste mõju ületab tegevusgruppide piire.
- Tegevusgruppidel on spetsiifilist kogemust ja oskusteavet, mida on ühiselt otstarbekam ära kasutada.
- Ressursside efektiivsem haldamine eeldab tõhusat omavahelist kommunikatsiooni ja koostööd.

1. Tegevused:

- 1.1 koolituste, seminaride ja muude ühiste tegevuste korraldamine (prognoositav vähemalt 1x kvartalis üks ühine sündmus);
- 1.2 vajadusel ühtsete seisukohtade kujundamine suhtlemisel Maaeluministeeriumi ja Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ametiga (PRIA);
- 1.3 Ühine osalemine piirkondlike konkursside korraldamisel (ja vajadusel finantseerimisel) koostöös teiste arendusorganisatsioonidega;
- d. Ühine osalemine messidel ja turundussündmustel;
- 1.4 Tegevusgruppide territooriumeid tervikuna hõlmavate turismiteenuste, turismitoodete arendus, ühine sündmuste/ürituste planeerimine ning turundustegevuste rakendamine;
- 1.5 Piirkondade kompetentside ja ettevõtlikkuse ühine arendamine läbi suunatud tegevuste (koolituste, õppereiside jms) erinevatele sihtgruppidele;
- 1.6 Tegevusvaldkonnaga seotud seadusandluse ja arengudokumentide osas vajadusel ühiste seisukohtade kujundamine ning ettepanekute tegemine;
- 1.7 Leader tegevusgruppide katusorganisatsioonide teemade arutamine ja vajadusel ettepanekute tegemine;
- 1.8 Vajadusel ja võimalusel ühis- ja koostööprojektide ettevalmistamine, kooskõlastamine, teavitamine ja elluviimine;
- 1.9 Vajadusel töögruppide moodustamine;
- 1.10 Ühine organisatsiooni arendamise, projektitoetuse taotluste menetlemise ja hindamise kompetentside arendamine (sh koolitused jms);

2. Koostöö põhiteemad on tegevusgruppide administreerimine, kohalik toit, turism (sh kohaturundus), ettevõtlus ja elukeskkond.

3. Vajadusel tehakse koostööd ka teistel teemadel.

4. Kulud jaotatakse vastavalt kokkuleppele.

Koostööpartnerite andmed

Ida-Harju Koostöökoda Reg.kood: 80272830 Aadress: Tallinna mnt 24, Aruküla, Raasiku vald, Harjumaa 75201 Veebileht: www.idaharju.ee	Lääne-Harju Koostöökogu Reg.kood: 80239761 Aadress: Ranna tee 8, Vasalemma alevik, Vasalemma vald, Harjumaa 76101 Veebileht: www.vomentaga.ee
Nelja Valla Kogu Reg.kood: 80242585 Aadress: Sirge tn 2, Tallinn , Harjumaa Veebileht: www.4kogu.ee	Põhja-Harju Koostöökogu Reg.kood: 80269590 Aadress: Saha tee 13, Loo alevik, Jõelähtme vald, Harjumaa 74201 Veebileht: www.leaderph.eu
<i>Allkirjastatud digitaalselt</i>	